

Eriaruanne

Taastuenergia kestliku maaelu arengu edendajana: märkimisväärne koostoimepotentsiaal, mis on enamjaolt jäetud siiski kasutamata

(vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu
artikli 287 lõike 4 teisele lõigule)

EUROOPA
KONTROLLIKODA

AUDITIRÜHM

Kontrollikoja eriaruannetes esitatakse auditite tulemused, mis hõlmavad ELi poliitikat ja programme või juhtimisega seotud teemasid konkreetsetes eelarvevaldkondades. Auditite valiku ja ülesehituse juures on kontrollikoja eesmärk maksimeerida nende mõju, võttes arvesse tulemuslikkuse ja vastavuse riske, konkreetse valdkonna tulude ja kulude suurust, tulevasi arengusuundi ning poliitilist ja avalikku huvi.

Kõnealuse tulemusauditi viis läbi loodusvarade säästva kasutamise valdkonnaga tegelev I auditikoda, mille eesistuja on kontrollikoja liige Phil Wynn Owen. Auditit juhtis kontrollikoja liige Samo Jereb, keda toetasid kabineti atašee Jerneja Vrabic, valdkonnajuht Michael Bain, auditi põhimeeskond koosseisus Ramona Bortnowschi ja Els Brems ning audiitorid Roussalia Nikolova, Anžela Poliulianaitè, Maria Eulàlia Reverté i Casas, Frédéric Soblet, Pekka Ulander ja Jolanta Žemailaitè. Keelealast abi osutasid Miroslava Chakalova-Siddy ja Richard Moore ning sekretäri ülesandeid täitis Terje Teppan-Niesen.

SISUKORD

	Punkt
Mõisted ja lühendid	
Kokkuvõte VIII	I–
Sissejuhatus	1–17
Taastuenergia ELis	1–4
ELi taastuenergia poliitika raamistik	5–9
Taastuenergia toetuskavad	10–12
Taastuenergia ELi maaelu arengu poliitikaraamistikus	13–17
Auditi ulatus ja lähenemisviis	18–22
Tähelepanekud	23–81
ELi taastuenergia poliitika raamistik võiks taastuenergia kasutamise võimalusi maapiirkondades paremini ära kasutada, leevendades samal ajal sellega seonduvaid riske	23–41
Taastuenergia võimalusi ei ole maaelu arengu edendamiseks täielikult ära kasutatud	24–31
ELi taastuenergia poliitikaraamistikus ei käsitleta täielikult maapiirkondade jaoks bioenergiaga kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaal-majanduslikke ohtusid	32–41
EAFRD ei edenda oma praeguste taastuenergia kulutustega piisavalt maaelu arengu eesmärkide saavutamist	42–81
Maaelu arengu programmitöös ei ole taastuenergiat piisavalt arvesse võetud	43–58
Järelevalve ja hindamine annavad vähe teavet taastuenergiasse tehtud investeeringute rahastamise ja tulemuste kohta	59–71
Taastuenergia projektide loodavad võimalused maaelu arengu jaoks on tõendatud hoolimata puudujääkidest valikumenetlustes ja projektide rakendamises	72–81
Järeldused ja soovitused	82–93

I lisa. Analüüs: kas bioenergia säästlikkust käsitlev ELi raamistik leevendab piisavalt seonduvaid keskkonna- ja sotsiaal-majanduslikke riske?

II lisa. Auditeeritud projektide tunnusjooned

Komisjoni vastused

MÕISTED JA LÜHENDID

AEBIOM	Euroopa biomassiühendus
Anaeroobne kääritamine	Protsess, mille käigus orgaaniline aine, näiteks loomsed jäätmed või toidujäätmed lagundatakse, et toota biogaasi ja bioväetisi.
Bioenergia	Biomassist toodetud energia.
Biomajandus	Majandussektorid, mis kasutavad toiduainete, materjalide ja energia tootmiseks taastuvaid bioloogilisi maa- ja mereressursse nagu põllukultuurid, mets, kalad, loomad ja mikroorganismid.
Biomass	Põllumajandusest (kaasa arvatud taimsed ja loomsed ained), metsamajandusest ja seonduvatest tööstusharudest, sealhulgas kalandusest ja vesiviljelusest pärit bioloogilise päritoluga toodete, jäätmete ja jääkide biolagunev fraktsioon ning jäätmete, sealhulgas bioloogilise päritoluga tööstus- ja olmejäätmete biolagunev fraktsioon.
CO₂	Süsinikdioksiid.
CO₂-jalajälg	Kasvuhoonegaaside heite koguhulk, mis eraldub toote või teenuse olemusringi jooksul või inimtegevuse tagajärjel atmosfääri ning mida väljendatakse süsinikdioksiid-ekvivalentina (CO ₂ -ekvivalent).
DG AGRI	Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat.
DG CLIMA	Euroopa Komisjoni kliimameetmete peadirektoraat.
DG ENER	Euroopa Komisjoni energeetika peadirektoraat.
DG ENV	Euroopa Komisjoni keskkonna peadirektoraat.
EEG	Saksamaa taastuvaid energiaallikaid käsitlev seadus (<i>Erneuerbare-Energien-Gesetz</i>).
Energia mõõtühikud	<ul style="list-style-type: none">• toe – naftaekvivalent ehk ühe tonni toornafta põlemisel vallanduv energia, umbes 42 GJ;• ktoe – tuhat tonni naftaekvivalenti;• Mtoe – miljon tonni naftaekvivalenti;• kW – kilovatt;• MWh/kWh – mega-/kilovatt-tund.

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD)	Fond, mille eesmärk on aidata ELi maapiirkondadel toime tulla mitmesuguste majanduslike, keskkonnaalaste ja sotsiaalsete probleemidega.
Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK)	Nõuandev organ, mis pakub Euroopa kõikidele sotsiaalsetele ja majanduslikele huvirühmadele ning muudele osalejatele ametlikku platvormi seisukohtade jagamiseks ELi küsimustes.
Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF)	Fond, mille eesmärk on edendada Euroopa Liidu sisest majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust, korvates olulisemat piirkondlikku ebavõrdsust. Selleks antakse peamiselt ettevõtetele finantstoetust, millega toetatakse taristu loomist ja tootlike töökohti loovaid investeeringuid.
Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid (ESIF)	Viiest eraldi fondist koosnev rühm, mille eesmärk on vähendada regionaalset ebavõrdsust ELis ning mille poliitikaraamistikud on kehtestatud seitsme aasta pikkuseks mitmeaastase finantsraamistiku eelarveperioodiks. Viie Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondi hulka kuuluvad Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Euroopa Sotsiaalfond (ESF), Ühtekuuluvusfond (ÜF), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF).
Horisont 2020	ELi teadusuuringute ja innovatsiooni programm aastateks 2014–2020.
Kasvuhoonegaasid	Gaasid, mis moodustavad soojust mitte läbi laskva kihi Maa atmosfääris, mille tõttu Maa pind soojeneb ja tekib nn kasvuhooneefekt. Levinuimad kasvuhoonegaasid on süsinikdioksiid (CO ₂), metaan (CH ₄), diämmastikoksiid (N ₂ O) ja fluoritud gaasid (fluorosüsivesinikud (HFC), perfluorosüsivesinikud (PFC), väävelheksafluoriid (SF ₆) ja lämmastiktrifluoriid (NF ₃)).
Kaugküte või kaugjahutus	Soojusenergia jaotamine võrgu kaudu auru, kuuma vee või jahutatud vedelikena kesksest tootmisallikast mitmesse hoonesse või mitmele objektile, et kasutada seda kütteks või jahutamiseks ruumis või protsessides.
Kolmepoolsed läbirääkimised	Kolmepoolsed kohtumised, kus Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Komisjoni esindajad arutlevad seadusandlike ettepanekute üle. Kohtumiste eesmärk on jõuda kokkuleppele muudatusettepanekutes, mis oleksid vastuvõetavad nii nõukogule kui ka parlamendile. Komisjon täidab vahendaja rolli, et hõlbustada kaasseadusandjate vahelise kokkuleppe saavutamise protsessi.

Kvoodikohustus	Riiklike, piirkondlike või kohalike valitsusasutuste poolt ette nähtud taastuvate energiaallikate miinimumosakaal energiaettevõtjate, elektrienergia tarnijate ja mõnikord ka suurte elektrienergia tarbijate energiaallikate jaotuses.
LEADER	Kohalikel vajadustel põhinev arendusmeetod maakogukondade mobiliseerimiseks ja arendamiseks avaliku ja erasektori kohalike partnerluste kaudu (kohalikud tegevusrühmad). Prantsuskeelse nimetuse <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale</i> (eesti keeles „maapiirkondade majanduse arendamise meetmete ühendamine“) akronüüm.
Lisatasud tootjatele	Toetuskava, mille raames müüakse taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit tavapäraselt elektriturul ja tootjatele makstakse nende toodetud elektri eest peale turuhinna veel lisatasu. Lisatasu võib olla kas fikseeritud (s.t püsival tasemel, olenemata turuhinnast) või muutuv (s.t muutuva tasemega, olenevalt turuhindade liikumisest).
Maaelu arengukava (MAK)	Liikmesriigi või piirkonna koostatud ja komisjoni heakskiidetud dokument maaelu arengu poliitika elluviimise kavandamiseks ja järelevalveks piirkondlikul või riiklikul tasandil.
Maakasutus, maakasutuse muutus ja metsandus (LULUCF)	Kasvuhoonegaaside andmekogus kajastuv sektor, mis hõlmab otsesest inimtegevusest tingitud maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandustegevuse tõttu toimuvat kasvuhoonegaaside heidet ja sidumist. Sarnaselt teiste majandussektoritega mõjutavad maakasutus, maakasutuse muutus ja metsandus ülemaailmset süsinikuringet. Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandusega seotud tegevus võib kasvuhoonegaase atmosfääri lisada või sealt eemaldada, mõjutades kliimamuutust kas negatiivselt (nt metsade raadamine) või positiivselt (nt metsastamine ja taasmetsastamine).
Maakasutuse kaudsed muutused	Põllumajandustootmise ümberpaiknemisest tingitud maakasutuse muutus näiteks siis, kui olemasolev põllumajandusmaa muudetakse energiakultuuride, nagu mais, purpur-hiidhirss või paju, tootmiskaaks ning söögi- ja söödakultuuride tootmine laieneb maale, mida enne ei kasutatud põllumajandusmaana, näiteks metsadele, rohumaadele, turbaaladele, märgaladele ja muudele süsinikurikastele ökosüsteemidele. Nende maatüüpide muutmine põllumaaks võib suurendada CO ₂ -heidet.

Maapiirkondade huvidega kooskõla hindamine	Hindamine, mille eesmärk on mõista avaliku poliitikaga seotud sekkumise mõju ning tagada maapiirkondadele õiglane ja erapooletu poliitika rakendamise tulemus. Eesmärk on leida parim viis poliitikameetmete elluviimiseks maapiirkondades.
Mitmeaastane finantsraamistik	ELi mitmeaastane kulutuste kava, milles Euroopa Liidu poliitika prioriteete väljendatakse rahalises väärtuses. Kava kohaldatakse seitsmeaastasele perioodile.
Olelusringi hindamine	Mitmeastmeline menetlus toote või teenuse kogu olelusringi vältel põhjustatud keskkonnamõju väljaarvutamiseks.
Partnerlusleping	Liikmesriigi poolt koostöös partneritega ette valmistatud dokument, milles määratletakse liikmesriigi strateegia, prioriteedid ja korraldus Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tulemuslikuks ja tõhusaks kasutamiseks. Komisjon kiidab selle heaks pärast hindamist ja arutelu liikmesriigiga.
Peadirektoraat	Euroopa Komisjoni osakonnad ja talitused, mida nimetatakse peadirektoraatideks.
Programm LIFE	FR: <i>L'Instrument Financier pour l'Environnement</i> ELi rahastamisvahend, millega toetatakse keskkonna-, looduskaitse- ja kliimameetmete projekte üle kogu ELi.
Programmitöö periood	Maaelu arengu poliitika rakendamise periood, mis on kooskõlas ELi mitmeaastase finantsraamistikuga. Praegu kestab programmitöö periood 2014–2020, millele eelnes programmitöö periood 2007–2013.
PV	Fotogalvaaniline energia.
Riigiabi	Liikmesriigi osutatav abi, mille kaudu abisaajad saavutavad majandusliku eelise. Riigiabi võib olla kas otsene rahaline abi või kaudne toetus, nagu maksusoodustused, paremad tingimused maa rentimiseks või ostuks, laenu andmine või pangalaenu tagamine tavalistest turutingimustest soodsamatel tingimustel jne.
Riiklik taastuvenergia tegevuskava	Taastuvenergia direktiivi artikli 4 kohane riiklik taastuvenergia tegevuskava.
Roheline sertifikaat	Kaubeldav vahend, mis tõendab, et konkreetset energiat toodetakse taastuvaid energiaallikaid kasutades.

Sihtvaldkond 5C	Taastuenergia sihtvaldkond, mis hõlmab suurt hulka eesmäärke, sealhulgas taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamist biomajanduse edendamise eesmärgil.
Sihtvaldkonnad	Euroopa Liit on maaelu arengu valdkonnas kindlaks määranud kuus prioriteeti. Need on jagatud 18 sihtvaldkonnaks, et iga prioriteedi eesmäärke paremini kirjeldada ja programmitööd lihtsustada.
Soodustariifid tootjatele	Toetuskava, mille raames makstakse taastuenergia tootjatele iga toodetud ja elektrivõrku edastatud energiaühiku eest fikseeritud elektrihinda. Soodustariifide maksmine on tagatud kindla perioodi jooksul, mis on tihti seotud asjaomase taastuenergia projekti majandusliku elueaga (tavaliselt 10–25 aastat).
SWOT-analüüs	Maaelu arengukavas kasutatud meetod organisatsiooni või piirkonna tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude väljaselgitamiseks.
Säästlikkuse kriteeriumid	Taastuenergia direktiivis ja taastuenergia II direktiivi ettepanekus biokütustele, vedelatele biokütustele ja biomassist toodetud kütustele kehtestatud kriteeriumid seoses maakasutuse ja metsa majandamise tavade, kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ja energia muundamise kasuteguriga, et tagada bioenergia keskkonnasäästlikkus.
Taastuenergia	Energia, mida kogutakse taastuvatest loodusvaradest, mis uuenevad looduslikult inimelu jooksul: näiteks päikesevalgus, tuul, biomass ja maasoojus.
Taastuenergia direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 140, 5.6.2009, lk 16).
Taastuenergia II direktiivi ettepanek	Euroopa Komisjoni 30. novembri 2016. aasta ettepanek võtta vastu perioodil 2021–2030 kehtiv taastuenergia direktiiv.
Taastuenergiakogukond	VKE või mittetulundusühendus, mille osanikud või liikmed teevad koostööd taastuvatest energiaallikatest energia tootmiseks, jaotamiseks, salvestamiseks või tarnimiseks.

**Tootev tarbija
(omatarbeks toodetud
taastuenergia tarbija)**

Aktiivne tarbija, kes tarbib ning võib salvestada ja müüa tema valdustes, sealhulgas kortermajas, ühises teenuste osutamise või ärikohas või suletud jaotusvõrgus toodetud taastuvelektrit, tingimusel, et selliste omatarbeks toodetud taastuenergia tarbijate puhul, kes ei ole kodutarbijad, ei ole kõnealune tegevus peamine äri- ega kutsetegevus.

VKEd

Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad.

**Ühine
põllumajanduspoliitika
(ÜPP)**

Kogum õigusakte ja tavaid, mille Euroopa Liit on vastu võtnud ühise ühtlustatud põllumajanduspoliitika rakendamiseks.

**Ühine seire- ja
hindamisraamistik**

Kogu ELi hõlmav maaelu arendamise ühine seire- ja hindamisraamistik programmitöö perioodil 2007–2013. Programmitöö perioodil 2014–2020 hõlmab see mõlemat ÜPP sammast (EAFRD ja EAGF).

**Ühine seire- ja
hindamissüsteem**

Ühise seire- ja hindamisraamistiku osa, mis hõlmab maaelu arenguga seotud eeskirju ja menetlusi (ÜPP teine samm).

**Ühise
põllumajanduspoliitika
„tervisekontroll“**

2009. aastal kontrolliti ÜPP erinevaid komponente ja kohandati neid, suunamaks ÜPP-d tasakaalustatud ja keskkonnasõbraliku arengu poole. Seda kohandamist nimetatakse „tervisekontrolliks“.

KOKKUVÕTE

I. Taastuvenergia on taastuvatest, muudel kui fossiilkütustel põhinevatest ning inimelu jooksul uuenevatest energiaallikatest toodetud energia. Kuigi taastuvenergia tootmine ja tarbimine on ELis suurenenud, on vaja jätkuvalt suuremaid jõupingutusi selleks, et saavutada ELi taastuvenergia valdkonna eesmärgid: taastuvatest energiaallikatest toodetud energia 20 % osakaal energia lõpptarbimisest aastaks 2020 ning selle osakaalu tõus vähemalt 27 %-ni aastaks 2030. Taastuvenergia ulatuslikum tarbimine on määrava tähtsusega selleks, et EL saaks vähendada oma kasvuhoonegaaside heitkoguseid vastavalt 2015. aastal sõlmitud Pariisi kliimakokkuleppele. Taastuvenergia ulatuslikum tarbimine võib vähendada ka ELi sõltuvust fossiilkütustest ja imporditavast energiast, parandades seega liidu energiavarustuskindlust. Taastuvenergia tootmise ja tarbimise ergutamiseks on loodud mitmeid ELi ja riiklike rahastamisprogramme, üks sellistest ELi rahastamisallikatest on näiteks Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD).

II. Oma auditis uuris kontrollikoda taastuvenergia ja maaelu arengu vahelist seost. Kontrollikoda uuris ELi taastuvenergia poliitika raamistikku tervikuna ning seda, kuidas sellesse on kaasatud konkreetsed maaelu arengu aspektid. Kontrollikoda hindas, kas maaelu arenguks ettenähtud vahendite kulutamise raamistik oli välja töötatud ja rakendatud viisil, mis hõlbustas nii taastuvenergia kasutuselevõttu kui ka kestlikku maaelu arengut.

III. Oma audititöö põhjal järeldas kontrollikoda, et taastuvenergia poliitikal ja EAFRD-l on koostoimepotentsiaali, et hõlbustada kestlikku maaelu arengut, ent seni on koostoime jäänud suuresti saavutamata.

IV. Kui mitmes uuringus on koostoimepotentsiaali vallandamiseks soovitatud ennetavat lähenemisviisi, siis kontrollikoja arvates võiks ELi taastuvenergia poliitikas olla selgemalt määratletud tingimused taastuvenergia edukaks seostamiseks maaelu arenguga. Kontrollikoda mõnab, et mõningad taastuvenergia poliitikaraamistikus kavandatud vahendid võivad olukorda parandada. Ei kehtiv ega ka kavandatav bioenergia säästlikkuse raamistik (milles osutatakse biomassi tootmisele ja kasutamisele) ei anna asjakohast alust selleks, et pakkuda maapiirkondadele piisavat kaitset tuvastatud keskkonna- ja sotsiaal-

majanduslike riskide eest või suurendada maapiirkondade edaspidise jätkusuutliku arengu potentsiaali.

V. Maaelu arenguks ettenähtud sihtotstarbelised vahendid võivad olla ELi ja riikide taastuvenergia eesmärkide saavutamise seisukohast küll olulised, ent peale selle peaksid need edendama ka ELi maapiirkondade kestlikku arengut. Komisjon ei ole sellega seoses andnud aga piisavaid selgitusi või suuniseid ega teavet selle kohta, kuidas EAFRD peaks täiendama olemasolevaid ELi ja riikide rahastamiskavu. Sellepärast ei pidanud enamik külastatud liikmesriikidest prioriteetseks neid taastuvenergia projekte, mis oleksid kestlikule maaelu arengule kaasa aidanud.

VI. Lisaks puudub komisjonil põhjalik teave esiteks EAFRD kulutuste kohta taastuvenergiale maaelu arengu programmitöö perioodil 2007–2013 ning teiseks selle kohta, kuidas need sobivad kokku ELi üldiste kulutustega taastuvenergiale. Samuti on vähe teavet selle kohta, mida on kulutatud vahenditega saavutatud. Kuigi 2014.–2020. aasta programmitöö perioodil on märgata olukorra teataval määral paranemist, jäävad järelevalvesüsteemi puudused püsima ning selle peamised põhjused on raskused kavandamisel ja põhinäitajate piiratud ulatus.

VII. Kontrollikoja auditeeritud projektide valim hõlmas nii selliseid investeeringuid, mis aitasid varustada kolmandaid isikuid taastuvatest energiaallikatest toodetud energiaga, kui ka investeeringuid, mille abil toodeti energiat projektide omanike omatarbeks. Enamikku kontrollitud projektidest pidas kontrollikoda edukaks, sest need avaldasid maaelu arengule positiivset majanduslikku ja keskkonnamõju. Vajakajäämist tõttu liikmesriikide valikumenetlustes rahastati siiski ka selliseid projekte, millest projektide omanikud said majanduslikku kasu, kuid millel oli samal ajal väike tulevane mõju maapiirkondadele.

VIII. Tuginedes nimetatud leidudele, esitas kontrollikoda alljärgnevad soovitused.

- Komisjon ja liikmesriigid peaksid oma edaspidise taastuvenergia poliitika, eriti lõimitud riiklike energia- ja kliimakavade väljatöötamisel arvestama maapiirkondade tingimuste ja vajadustega.

- Komisjon peaks koos kaasseadusandjatega välja töötama tulevase bioenergia poliitikaraamistiku viisil, mis pakub paremat kaitset biomassi mittesäästliku tootmise eest energia saamise eesmärgil.
- Komisjon peaks täpsustama EAFRD toetuse eesmärki ja rolli seoses taastuenergiasse investeerimisega.
- Seoses EAFRD taastuenergia toetusega peaks komisjon nõudma, et liikmesriigid esitaksid oma 2019. aasta täiendatud rakendusaruannetes asjakohase teabe taastuenergia projektide programmidega saavutatu kohta.
- Komisjon peaks koos liikmesriikidega tugevdama vajadust kohaldada asjakohaseid valikumenetlusi, et pakkuda toetust ainult sellistele elujõulistele taastuenergia projektidele, millest on selgelt kasu kestlikule maaelu arengule.

SISSEJUHATUS

Taastuenergia ELis

1. Taastuenergia on taastuvatest, muudel kui fossiilkütustel põhinevatest ning inimelu jooksul uuenevatest energiaallikatest toodetud energia. Taastuvate energiaallikate hulka kuuluvad päikese-, tuule-, mere-, hüdro- ja geotermiline energia ning bioenergia^{1,2}.

Joonisel 1 on toodud taastuenergia peamised liigid, asjaomased tehnoloogiad ja tavapärased rakendused.

Joonis 1. Taastuenergia allikad, tehnoloogiad ja rakendused

Päikese-energia	Tuule-energia	Mere-energia	Hüdro-energia	Geotermiline energia	Bioenergia
					
Allikas: päike	Allikas: tuul	Allikas: lained, looded	Allikas: vesi	Allikas: maa	Allikas: biomass, jäätmed
Tehnoloogia: fotogalvaanika, päikese soojusenergia	Tehnoloogia: tuuleturbiinid	Tehnoloogia: tammid, loodete tammid	Tehnoloogia: hüdroelektrijaam	Tehnoloogia: maasoojus- ja maaküttepumbad	Tehnoloogia: biomassi põletusseadmed, biogaasijaamad, biokütused
Rakendused: elekter, küte ja jahutus	Rakendused: elekter	Rakendused: elekter	Rakendused: elekter	Rakendused: elekter, küte ja jahutus	Rakendused: elekter, küte ja jahutus, transport

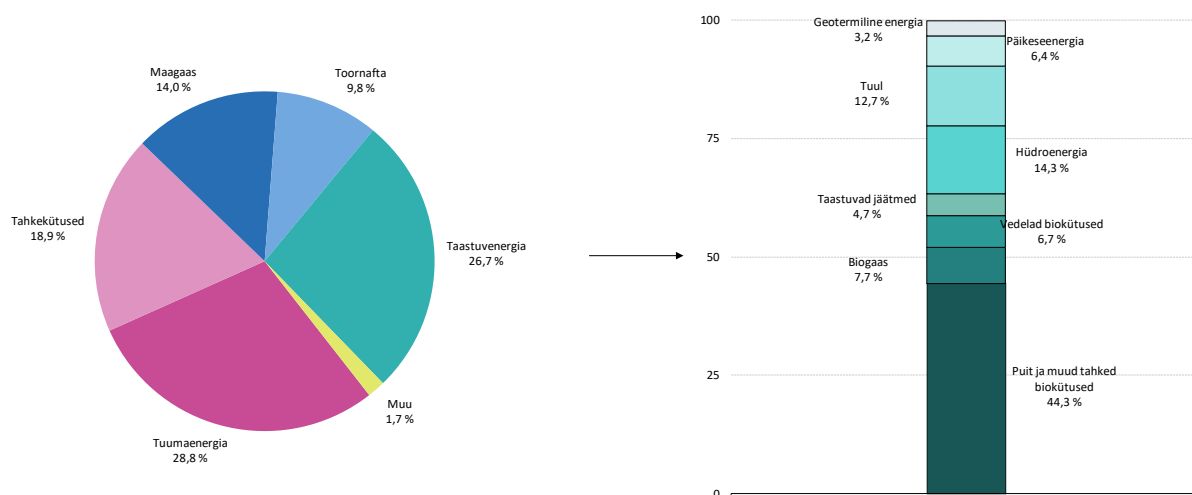
Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

- ¹ Bioenergia on biomassist toodetud energia. Biomass on põllumajandusest (kaasa arvatud taimsed ja loomsed ained), metsamajandusest ja sellega seotud tööstusharudest, sealhulgas kalandusest ja vesiviljelusest pärit bioloogilise päritoluga toodete, jäätmete ja jääkide biolagunev fraktsioon ning jäätmete, sealhulgas bioloogilise päritoluga tööstus- ja olmejäätmete biolagunev fraktsioon.
- ² Taastuenergia direktiivi artikli 2 punktis a on taastuenergia määratletud järgnevalt: „taastuvatest energiaallikatest toodetud energia“ – taastuvatest mittefossiilsetest allikatest pärit energia, nimelt tuuleenergia, päikeseenergia, aerotermiline energia, geotermiline energia, hüdrotermiline energia, ookeanienergia, hüdroenergia, biomass, prügilagaas, reoveepuhasti gaas ja biogaasid“.

2. Taastuenergia ulatuslikum tarbimine on määrava tähtsusega selleks, et EL saaks vähendada oma kasvuhoonegaaside heitkoguseid vastavalt 2015. aastal sõlmitud Pariisi kliimakokkuleppele. Taastuenergia ulatuslikum tarbimine võib vähendada ka ELi sõltuvust fossiilkütustest ja imporditavast energiast, parandades seega liidu energiavarustuskindlust.

3. 2015. aastal pärines 26,7 % kogu ELis toodetud primaarenergiast taastuvatest energiaallikatest (vt **joonis 2**). Taastuenergia tootmine kasvas 2005. aasta ligikaudu 120 Mtoe-lt 205 Mtoe-ni 2015. aastal (71 % suurenemine), samas kui primaarenergia tootmine enamikust teistest allikatest vähenes samal perioodil nii absoluut- kui ka suhtarvudes³.

Joonis 2. Primaarenergia tootmine, EL-28, 2015 (% kogutoodangust, naftaekvivalenttonnide alusel)

Märkus: statistilistes dokumentides kuuluvad biomassiallikate hulka ka puit ja muud tahked biokütused, biogaas, vedelad biokütused ning taastuvad (biolagunevad) jäätmed.

Allikas: Eurostat (nrg_100a) and (nrg_107a)

(http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Energy_production_and_imports and http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Renewable_energy_statistics).

³ Eurostat, „Simplified energy balances – annual data [nrg_100a]“ (Iga-aastased andmed lihtsustatud energiabilansi kohta), viimati uuendatud 8.6.2017 (<http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/database>).

4. **Joonisel 2** on ühtlasi näha, et biomass (sh jäätmete biolagunev fraktsioon) on ülekaalukalt ELi kõige olulisem taastuvenergia allikas, mis annab 63,3 % kogu taastuvenergia toodangust. See muudab põllumajandus- ja metsandussektori taastuvenergia tootmise jaoks eriti tähtsaks. 2010. aastal pärines 48,5 % (80,7 Mtoe) kogu ELis toodetud taastuvenergiast metsanduse biomassist, põllumajanduse biomass andis samal ajal 10,6 % taastuvenergiast (17,6 Mtoe)⁴.

ELi taastuvenergia poliitika raamistik

5. ELi praeguse taastuvenergia poliitika raamistiku põhielement on taastuvenergia direktiiv. Kõnealune direktiiv on lahutamatu osa ELi 2020. aasta kliima- ja energiapaketi⁵, milles on sätestatud kolm üleliidulist eesmärki, mis tuleb saavutada aastaks 2020. Üks neist eesmärkidest on see, et 20 % ELis tarbitud energiast peaks olema toodetud taastuvatest energiaallikatest⁶. Direktiivis on liikmesriikidele ühtlasi kehtestatud eesmärgid taastuvatest energiaallikatest toodetud energia tarbimise osakaalu kohta, mis küündib 10 %-st Maltas 49 %-ni Rootsis⁷. Samuti on direktiivis sätestatud, et kõikides liikmesriikides peaks 10 % transpordisektoris kasutatavast energiast pärinema taastuvatest energiaallikatest.

6. Taastuvenergia direktiivis nõutakse, et liikmesriigid võtaksid vastu riiklikud taastuvenergia tegevuskavad ning annaksid komisjonile iga kahe aasta tagant aru oma taastuvenergia eesmärkide saavutamise edusammude kohta. Komisjon koostab kõikide

⁴ Eurostat, „Agri-environmental indicator – renewable energy production“ (Põllumajandus- ja keskkonnanäitaja – taastuvenergia tootmine). 2013. aasta märtsi andmed (artikli kavandataw ajakohastamine: detsember 2018) (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Archive:Agri-environmental_indicator_-_renewable_energy_production).

⁵ Komisjon esitas sellekohase ettepaneku 2008. aasta jaanuaris ning parlament võttis selle vastu 2008. aasta detsembris ja nõukogu 2009. aasta aprillis. Vt lähemalt EURLexist: menetlus 2008/0016/COD
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=CELEX:32009L0028&qid=1464183881140>

⁶ Taastuvenergia direktiivi artikli 3 lõige 1.

⁷ Taastuvenergia direktiivi I lisa.

nende aruannete alusel eduaruande, milles annab ülevaate taastuvenergia poliitika arengust ELis⁸.

7. Euroopa Ülemkogu võttis 2014. aastal vastu uue kliima- ja energiapoliitika raamistiku uute eesmärkidega, mis tuleb saavutada 2030. aastaks. Nende eesmärkide kohaselt peaks vähemalt 27 % ELi energiast olema toodetud taastuvatest energiaallikatest⁹. Sellest tulenevalt tegi komisjon mitu seadusandlikku ettepanekut, eeskätt oma 30. novembri 2016. aastal vastu võetud paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ (mida nimetatakse ka „talvepaketiks“). Nimetatud pakett sisaldas taastuvenergia direktiivi läbivaatamise ettepanekut (käesolevas aruandes „taastuvenergia II direktiivi ettepanek“)¹⁰, mille seadusandlik menetlus praegu veel kestab.

8. Komisjon tegi taastuvenergia II direktiivi ettepanekus ettepaneku kaotada liikmesriikidele kehtestatud siduvad riiklikud eesmärgid. Küll aga nõudis komisjon liikmesriikidelt 2020. aasta eesmärkide õigeaegset täitmist. Oma ettepanekus energialiidu juhtimise kohta¹¹ nõuab komisjon liikmesriikidelt lõimitud riiklike energia- ja kliimakavade koostamist, mis aitaks tagada, et riikide pingutused on piisavalt ammendavad ja järjepidevad selleks, et saavutada ELi eesmärgid.

9. Kui taastuvenergia osakaal ELis toodetud energiast on 26,7 % (vt **joonis 2**), siis ELis tarbitavas energias oli taastuvenergia osakaal 2014. aastal komisjoni 2017. aasta taastuvenergia eduaruande kohaselt kõigest 16 %. Põhjuseks on see, et üle poole ELis

⁸ Taastuvenergia direktiivi artiklid 22 ja 23.

⁹ Euroopa Ülemkogu 23.–24. oktoobri 2014. aasta järeldused. EUCO 169/14, 24. oktoober 2014.

¹⁰ Ettepanek võtta vastu direktiiv taastuvate energiaallikate kasutamise edendamise kohta, COM(2016) 767 final/2, 23.2.2017.

¹¹ Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse energialiidu juhtimist, COM(2016) 759 final, 30.11.2016 (<https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>).

tarbitud energiast tarniti netoimpordina (peamiselt gaas ja toornafta)¹². Samas aruandes märgitakse, et EL tervikuna nagu ka enamik liikmesriike saavutab oma 2020. aasta eesmärgid või ületab need. Prognooside kohaselt ei saavuta oma riiklike eesmäärke aga Iirimaa, Luksemburg, Madalmaad ja Ühendkuningriik¹³.

Taastuenergia toetuskavad

10. Liikmesriigid on võtnud taastuenergia tootmise hoogustamiseks ja riiklike taastuenergia eesmärkide saavutamise edendamiseks mitmesuguseid poliitikameetmeid. Muu hulgas hõlmavad need rahalisi stiimuleid, nagu soodustariifid või lisatasud tootjatele, ning meetmeid, nagu kvoodikohustus kaubeldavate roheliste sertifikaatidega. Tihtipeale kasutatakse mitut neist vahenditest kombineeritult, eriti elektrienergia sektoris. Kütte- ja jahutussektoris põhinevad toetused peamiselt investeeringutoetustel ja maksusoodustustel¹⁴.

11. Taastuenergia on paljude ELi poliitikavaldkondade jaoks tähtis valdkondadeülene prioriteet. EL toetab taastuenergiat mitme rahastamisprogrammi raames. Viimaste hulka kuuluvad ka näiteks Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ning programmid „Horisont 2020“ ja LIFE¹⁵.

¹² Eurostat, „Energy production and imports“ (Energiatootmine ja -import) (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Energy_production_and_imports).

¹³ „Taastuenergia eduaruanne“, COM(2017) 57 final, 1.2.2017, lk 4 ja 9.

¹⁴ Herczeg, M., „Renewable energy support schemes in Europe, Copenhagen Resource Institute“ (Taastuenergia toetuskavad Euroopas, Kopenhaageni ressursside uurimise instituut), 2012, ja Climate Policy Info Hub, „Renewable Energy Support Policies in Europe“ (Taastuenergiat toetav poliitika Euroopas) (<http://climatepolicyinfohub.eu/renewable-energy-support-policies-europe>).

¹⁵ FREE – Euroopa maapiirkondade energia tuleviku rahastamisvahend (http://www.rural-energy.eu/en_GB/funding#.V0gVvU1f2Hv) ja Linnapeade pakt kliima ja energia alal, „Quick Reference Guide – Financing Opportunities for Local Climate & Energy Actions (2014–2020)“ (Kiirteatmik – kohalike kliima- ja energiameetmete rahastamise võimalused (2014–2020)), Brüssel, 2016 (http://www.covenantofmayors.eu/support/funding-instruments_en.html).

12. Komisjon ei suutnud anda viimase aja kohta põhjalikku teavet taastuenergia üldise rahalise toetamise kohta ELi programmidest ega liikmesriikide loodud riiklikest rahastamiskavadest. Ecofysi uuringus ELi energiatoetuste ja -kulude kohta¹⁶ on ainsana esitatud hinnang taastuenergia iga-aastaste toetuste kohta aastatel 2008–2012. Selles esitatud andmete kohaselt maksti 2012. aastal ELis energiasektori toetuseks avaliku sektori vahenditest 99,4 miljardit eurot, millest enamik tuli riikide eelarvetest, ning sellest 40,32 miljardi euroga toetati taastuenergiat. Taastuenergiale eraldatud abi põhiliigid olid soodustariifid (23,8 miljardit eurot), lisatasud (6,4 miljardit eurot) ja investeeringutoetused (4 miljardit eurot).

Taastuenergia ELi maaelu arengu poliitikaraamistikus

13. ELi seadusandlikes dokumentides ja poliitikadokumentides on kindlaks tehtud, et taastuenergiat on potentsiaalne positiivne mõju maaelu arengule. Taastuenergia direktiivis ja taastuenergia II direktiivi ettepanekus osutatakse taastuenergiaga kaasnevatele võimalustele tööhõives ja regionaalarengus, eriti maapiirkondades ja eraldatud piirkondades¹⁷.

14. Ühenduse maaelu arengu strateegiasuunistes aastateks 2007–2013¹⁸ ja määruses (EÜ) nr 1698/2005¹⁹ käsitletakse neid küsimusi seoses maaelu arengu poliitikaraamistikuga. Kaalutlused, mis on seotud taastuenergia tootmise ja kasutamise potentsiaaliga maaelu arengu jaoks, leidsid laiema kajastuse ühise põllumajanduspoliitika reformi „tervisekontrolli“

¹⁶ Ecofys, „Subsidies and costs of EU energy“ (Toetused ja ELi energiakulud), 2014 (<http://ec.europa.eu/energy/en/content/final-report-ecofys>).

¹⁷ Vt taastuenergia direktiivi esimene põhjendus ja taastuenergia II direktiivi ettepaneku teine põhjendus.

¹⁸ Nõukogu 20. veebruari 2006. aasta otsus 2006/144/EÜ ühenduse maaelu arengu strateegiasuuniste kohta (programmiperiood 2007–2013) (ELT L 55, 25.2.2006, lk 20), mida on muudetud nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta otsusega 2009/61/EÜ (ELT L 30, 31.1.2009, lk 112). Vt punktid 3.1; 3.2; 3.3 ja 3.4a.

¹⁹ Vt nõukogu 20. septembri 2005. aasta määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) põhjendused 22 ja 23 (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1).

paketis, milles ELi põllumajandusministrid leppisid kokku 2008. aasta novembris. Ministrid käsitlesid seejuures taastuenergiat ühena kuuest uuest sõlmküsimisest²⁰.

15. Programmitöö perioodil 2014–2020 toetab EL maaelu arengut, sealhulgas taastuenergia projekte uuele raamistikule tuginedes. EAFRD-st on saanud üks viiest Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondist. Raamistiku eesmärk on võimaldada eri fondide paremat koordineerimist, et parandada aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020“ rakendamist²¹. Strateegia „Euroopa 2020“ strateegilised eesmärgid on Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tasandil sõnastatud 11 valdkondliku eesmärgina. EAFRD puhul jaotuvad need veel kuueks maaelu arengu prioriteediks ja 18 sihtvaldkonnaks²² (vt **joonis 3**). Oma seisukoha uue programmitöö menetluse kohta on kontrollikoda esitanud eriaruandes nr 16/2017 „Maaelu arengu programmitöö: vähendada tuleks keerukust ja pöörata suuremat tähelepanu tulemustele“.

²⁰ Teised uued sõlmküsimused olid kliimamuutused, veemajandus, bioloogiline mitmekesisus, piimandussektori ümberkorraldamine ja lairibaühendus.

²¹ „Euroopa 2010. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia“, KOM(2010) 2020 lõplik, 3.3.2010.

²² Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487), artikkel 5.

Joonis 3. Maaelu arengu raamistik programmitöö perioodil 2014–2020

Allikas: Euroopa Komisjon, Euroopa maaelu arengu võrgustiku koostatud perioodi 2014–2020 ülevaade (kohandatud) (<https://enrd.ec.europa.eu/en/node/1587/policy-overview-2014-2020>).

16. Taastuenergia kuulub sihtvaldkonna 5C alla, millega osutatakse taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamisele biomajanduse edendamise eesmärgil. See tähendab, et taastuenergia kasutuselevõttu toetavad EAFRD meetmed tuleks põhimõtteliselt paigutada sihtvaldkonna 5C alla.

17. Maaelu arengu poliitika raamistikus haldavad taastuenergia kasutuselevõtuga seotud investeeringutoetusi komisjon ja liikmesriigid ühiselt. Liikmesriigid koostavad maaelu arengukavad ja komisjon kiidab need heaks. Seejärel valivad liikmesriigid esitatud kavadele tuginedes välja projektid, millele raha eraldatakse.

AUDITI ULATUS JA LÄHENEMISVIIS

18. Kontrollikoda uuris ELi taastuenergia poliitika raamistikku ja keskendus küsimusele, kuidas olid sellesse kaasatud maaelu arengu aspektid. Auditi põhiküsimus oli see, kas EAFRD taastuenergia toetus hõlbustab taastuenergia kasutuselevõttu ja kestlikku maaelu arengut.

19. Kontrollikoda hindas, kas ja kuidas on taastuenergia poliitika vahendid toetanud ELi ja liikmesriikide tasandil aktiivselt maaelu arengut. Bioenergia on kõige tähtsam maapiirkondade jaoks, kus biomass, nagu põllukultuurid, loomsed ja orgaanilised jäätmed ning puidu biomass, on valmis kujul kättesaadavad, kuid ei tohi unustada, et sellega on seotud ka teatavad keskkonna- ja sotsiaal-majanduslikud riskid (**punktid 23–41**).

20. Samuti uuris kontrollikoda maaelu arengu poliitikaraamistikku ja selle rakendamist liikmesriikide tasandil, et hinnata, kas EAFRD taastuenergia toetus on tegelikult toetanud kestlikku maaelu arengut (**punktid 42–81**).

21. Võttes arvesse OECD tööd selles vallas²³, leidis kontrollikoda, et taastuenergia investeeringud edendavad kestlikku maaelu arengut siis, kui nendega kaasneb üks või mitu alljärgnevalt loetletud kasudest:

- keskkonnakasut;
- põllumajandustootjate ja metsamaa valdajate sissetuleku mitmekesistamine;
- töövõimalused maapiirkondade ettevõtetes ja ärivõimalused maapiirkondade ettevõtjatele;
- uued ja paremad energiataristud ja -teenused maapiirkondades;
- uued tuluallikad, et toetada maapiirkondade peamisi avalikke teenuseid ja taristut.

²³ OECD uuring taastuenergia ja maaelu arengu sidumise kohta „Linking Renewable Energy to Rural Development“, OECD Publishing, 2012 (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264180444-en>).

22. Kontrollikoda viis auditi läbi ajavahemikus septembrist 2016 kuni maini 2017, kogudes tõendusmaterjali alljärgnevatest allikatest:

- dokumentide läbivaatamine ja vestlused Euroopa Komisjoni nelja peadirektoraadi (põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat (AGRI), energeetika peadirektoraat (ENER), keskkonna peadirektoraat (ENV) ja kliimameetmete peadirektoraat (CLIMA)) töötajatega;
- auditikülastused viide liikmesriiki: Bulgaariasse, Prantsusmaale (Alam-Normandiasse), Itaaliasse (Toscanasse), Leetu ja Austriasse. Nimetatud liikmesriigid osutasid valituks seetõttu, et neile oli eraldatud 53 % sihtvaldkonnaga 5C seotud kavandatud kulutustest ning nende valik tagas tasakaalustatud geograafilise jaotuse. Kontrollikoda vaatas läbi viis asjaomast maaelu arengukava ja muud asjaomased dokumendid ning küsitles liikmesriikide maaelu arengu korraldusasutuste, makseasutuste ning energeetikaministeeriumide töötajaid. Kontrollikoda külastas kohapeal 29 taastuvenergia projekti programmitöö perioodidest 2007–2013 ja 2014–2020 ning vestles projektijuhtidega (vt *II lisa*). Külastatud projektid olid peamiselt seotud investeeringutega taastuvenergiat tootvatesse käitistesse, ent oli ka mitmeid toetavaid projekte, nagu metsamajandamisprojektid või investeeringud hakkpuidu või puidugraanulite tootmisrajatistesse;
- lühiuuring kuue liikmesriigi kohta (Iirimaa, Luksemburg, Madalmaad, Poola, Rumeenia ja Sloveenia), kes olid eraldanud sihtvaldkonnale 5C kas ainult väga väikese osa EAFRD rahastamisvahenditest või siis ei olnud eraldanud sellele sihtvaldkonnale üldse EAFRD vahendeid. Siinkohal oli kontrollikoja eesmärk selgitada välja selle põhjused;
- kohtumiste vormis konsultatsioonid asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas Euroopa biomassiühenduse (AEBIOM) ja BirdLife'iga, et arutada bioenergiaga potentsiaalse kasu ja jätkusuutlikkusega seotud riskide üle.

TÄHELEPANEKUD

Eli taastuvenergia poliitika raamistik võiks taastuvenergia kasutamise võimalusi maapiirkondades paremini ära kasutada, leevendades samal ajal sellega seonduvaid riske

23. Käesolevas jaos uurib kontrollikoda, kas taastuvenergia poliitikaraamistik ergutab taastuvenergia pakutavat potentsiaalset kasu maapiirkondades, leevendades samal ajal sellega seonduvaid keskkonna- ja sotsiaal-majanduslikke ohte. Täpsemalt keskendus kontrollikoda bioenergiale, kuna see on maapiirkondadega kõige ilmsemalt seotud taastuvenergia.

Taastuvenergia võimalusi ei ole maaelu arengu edendamiseks täielikult ära kasutatud

Uuringud näitavad taastuvenergia potentsiaalset positiivset mõju maaelu arengule...

24. Mitmest uuringust selgub, et taastuvenergia projekte saab välja töötada nii, et need toetaksid kohalikke huve ja kestlikku maaelu arengut²⁴. Näiteks võib taastuvenergia valdkond luua otseseid töökohti (muu hulgas seoses rajatiste käitamisega ja hooldamisega), kuigi enamik pikaajalisi töökohti on kaudsed ja neid võib leida kogu tarneahela piires (ehitus ja tootmine või biomassi puhul metsa- ja põllumajandus). Mõnel juhul näitasid kontrollikoja käsitletud uuringud, et päikesepaneelide ja tuuleturbiinide osade valmistamine suutis olemasolevad tootmistehased, mida ei olnud varem energiatootmiseks kasutatud, taaskäivitada. Mõne uuringu põhjal selgus taastuvenergiat tootvate käitistega

²⁴ OECD uuring taastuvenergia ja maaelu arengu sidumise kohta „Linking Renewable Energy to Rural Development“, OECD Publishing, 2012 (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264180444-en>).

Kohaliku majanduse taaselustamine taastuvenergia arendamise abil: head tavad ja juhtuuringud (REvLOCAL) Rahvusvahelise Energiaagentuuri taastuvenergia tehnoloogia kasutuselevõtu platvormi jaoks (<http://iea-retd.org/archives/publications/revlocal>).

AGRI-2010-EVAL-03 – Pedrolì, B., Langeveld, H. jt: „Impacts of Renewable Energy on European Farmers – Creating Benefits for Farmers and Society“ (Taastuvenergia mõju Euroopa põllumajandusettevõtjatele – hüvede loomine põllumajandusettevõtjate ja ühiskonna jaoks). Lõpparuanne Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadile, 5.12.2011 (https://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/renewable-energy-impacts_en).

Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) hinnang Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/28/EÜ kohta, SWD(2016) 416 final, 30.11.2016, lk 54 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016SC0416>).

maapiirkondades alanud uuendustegevus (nt uute toodete, tavade ja poliitikameetmete arendamine). Taastuenergiast võib saada uus tuluallikas mitte ainult põllumajandusettevõtjatele ja metsaomanikele, vaid ka maaomanikele ja kohalikele omavalitsustele. Peale selle võivad maakogukonnad ise omale energiat tootes muutuda traditsiooniliste kütuste hinnakõikumistest vähem sõltuvaks.

25. Uuringutes rõhutatakse siiski, et selleks, et maapiirkonnad saaksid taastuenergiat kasutuselevõttust võimalikult suurt majanduslikku kasu, on maaelu arengu poliitikas vaja kohalikele tingimustele ja võimalustele hästi kohandatud ning maapiirkondade konkurentsivõimele suunatud lähenemisviisi. Sellega seoses tuleb arvesse võtta teatavaid põhitegureid (vt **1. selgitus**).

1. selgitus. Põhitegurid taastuenergiat edukaks sidumiseks maaelu arenguga

OECD tegi oma uuringus taastuenergiat sidumise kohta maaelu arenguga kindlaks järgmised põhitegurid²⁵:

- **energiastrateegiate lõimimine kohaliku tasandi majandusarengu strateegiasse** nii, et neis kajastuksid kohalikud võimalused ja vajadused;
- **taastuenergiat integreerimine suurematesse tarneahelatesse maamajanduse eri valdkondades**, nagu põllu- ja metsamajandus, traditsiooniline tootmine ning keskkonnahoidlik turism;
- **toetuste sihtotstarbe ja kestuse piiramine** ning kasutamine ainult selliste taastuenergiat projektide toetamiseks, mis on turul juba peaaegu elujõulised;
- **taastuenergiat liikide pealesurumise vältimine** nende kasutamiseks sobimatutes valdkondades;
- **keskendumine n-ö küpsetele tehnoloogialahendustele**, nagu biomassist soojusenergia või väikesemahulise hüdro- ja tuuleenergia tootmise tehnoloogia;

²⁵ OECD uuring taastuenergiat ja maaelu arengu sidumise kohta „Linking Renewable Energy to Rural Development“, OECD Publishing, 2012, lk 18–19 (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264180444-en>).

- **integreeritud energiasüsteemi loomine** selliste väikeste võrkude põhjal, mis suudavad toetada tootmistegevust;
- **selle tõsiasja tunnistamine, et taastuenergia konkureerib teiste sektoritega sisendite pärast**, eriti maa pärast;
- **potentsiaalsete projektide hindamine, tuginedes investeerimistingimustele**, mitte lähtudes lühiajalistest toetuste tasemetest;
- **kohalikul tasandil ühiskondliku vastuvõtu tagamine, kindlustades kohalikele kogukondadele selge kasu ja kaasates neid protsessi.**

26. Taastuenergia kasutuselevõtu kogemused Norra, Rootsi ja Soome maapiirkondades rõhutavad kohaliku koostöö tähtsust taastuenergia kasutuselevõtu ja maaelu arengu edendamiseks. Peamiselt on näited seotud metsa biomassiga²⁶. Kõnealuste bioenergia kogukondade tüüpiline mudel hõlmab biomassi tootjaid, metsamaade ümberkujundamisega tegelevaid ettevõtjaid, kohalikke omavalitsusi ja kohalikke kodanikuühiskonna organisatsioone. Need sidusrühmad teevad tihti koostööd konsultatsioonifirmade ja uurimisinstituutidega.

... kuid ELi taastuenergia poliitika võiks aktiivsemalt püüda seda kasu saavutada

27. Kontrollikoda leidis, et ELi kehtiv taastuenergia poliitika raamistik võiks maapiirkondade jaoks kasutoovaid taastuenergiaprojekte tulemuslikumalt ergutada.

- i) ELi seadusandlikes dokumentides ja poliitikadokumentides on mainitud taastuenergia potentsiaalset positiivset mõju maaelu arengule. Kuigi taastuenergia direktiivi põhjendustes osutatakse maaelu arengu mõõtmele taastuenergia kasutuselevõtus,

²⁶ Nordregio poliitikaülevaade 2017:3 „Bioenergy and rural development in Europe: Policy recommendations from the TRIBORN research and stakeholder consultations, 2014–17“ (Bioenergia ja maaelu areng Euroopas ning TRIBORNi teadusuuringutest ja sidusrühmade konsultatsioonidel saadud poliitikasoovitused) (<http://www.nordregio.se/en/Publications/Publications-2017/Bioenergy-and-rural-development-in-Europe-Policy-recommendations-from-the-TRIBORN-research-and-stakeholder-consultations-2014-17/>).

puuduvad direktiivi seadusandlikus osas siiski konkreetsete sätete maaelu arendamise edendamise kohta.

- ii) Riiklikes taastuvenergia tegevuskavades ja asjaomastes eduaruannetes ei ole taastuvenergia ja maaelu areng omavahel piisavalt seotud. EAFRD-d peaaegu ei mainitagi taastuvenergia projektide rahastamisallikana. Samuti jääb ilmselgelt vajaka külastatud liikmesriikide taastuvenergia ja maaelu arengu poliitikaga tegelevate eri ministeeriumide vahelisest koordineerimisest.

28. Kontrollikoja leide toetab nii uuring, milles käsitletakse taastuvenergia mõju Euroopa põllumajandustootjatele („Impacts of Renewable Energy on European Farmers“, detsember 2011) kui ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK) – mõlemad nendivad, et liikmesriigid oleksid pidanud välja töötama strateegiad maaelu arengu ja taastuvenergia kasutuselevõtu sidumiseks, ent see jäeti tegemata²⁷.

29. Sellele vaatamata leidsime mõnest liikmesriigist ka häid näiteid taastuvenergiaga seotud strateegiate kohta, kus oli arvesse võetud maaelu mõõdet (vt **2. selgitus**).

2. selgitus. Häid näiteid taastuvenergia strateegiate kohta, kus on maapiirkondadega arvestatud

Austrias on kliima ja energia mudelpiirkondade programmi „Klima- und Energie-Modellregionen“ (KEM) alates 2009. aastast rahastatud riiklikust kliima- ja energiafondist. Programmiga kutsutakse piirkondi üles looma ja ellu viima kliima- ja energiameetmete nn alt ülespoole käsitusi, et täita energianõudlus taastuvenergia tootmise aruka jaotuse, suurema energiatõhususe ja arukate

²⁷ AGRI-2010-EVAL-03 – Pedrol, B., Langeveld, H. jt, „Impacts of Renewable Energy on European Farmers – Creating Benefits for Farmers and Society“ (Taastuvenergia mõju Euroopa põllumajandusettevõtjatele – hüvede loomine põllumajandusettevõtjate ja ühiskonna jaoks). Lõpparuanne Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadile, 5.12.2011 (https://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/renewable-energy-impacts_en).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK) arvamus ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (uuesti sõnastatud), [COM(2016) 767 final – 2016-382-COD], punkt 2.9 (<https://webapi.eesc.europa.eu/documentsanonymous/eesc-2016-06926-00-00-ac-tra-en.docx>).

kontrollerite abil vastavalt piirkondade võimalustele ja vajadustele. Praegu osaleb KEM programmis 99 piirkonda, mis moodustavad kokku 65 % Austria maapiirkondadest.

Prantsusmaal on maapiirkondadele suunatud anaeroobset kääritamist käsitlev strateegiline kava EMAA (*plan Énergie Méthanisation Autonomie Azote*). Selle eesmärk on rajada Prantsusmaa põllumajandusettevõtetes 2020. aastaks 1000 anaeroobset tanki. EMAA-ga püütakse töötada välja Prantsuse mudel anaeroobse kääritamise positiivse välismõju (nagu kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine või eri liiki orgaaniliste jäätmete taaskasutamine) suurendamiseks ning luua põllumajandusettevõtjatele täiendav sissetulekuallikas. 2015. aasta lõpus oli Prantsusmaa põllumajandusettevõtetes 236 anaeroobset tanki.

30. 2016. aasta septembris Corkis toimunud maaelu arengu Euroopa konverentsi deklaratsioonis²⁸ soovitatakse kasutusele võtta maapiirkondadele avalduva mõju kontrollimise mehhanism, tagamaks, et maapiirkondade potentsiaal pakkuda uuenduslikke, kaasavaid ja jätkusuutlikke lahendusi kajastuks liidu poliitikas ja strateegiates.

Maapiirkondadele avalduva mõju kontrollimise eesmärk on selgitada välja parimad viisid poliitika elluviimiseks maapiirkondades ning tagada, et maapiirkondades elluviidav poliitika annaks võrdseid tulemusi²⁹. 2017. aasta mais ütles komisjon, et on alustanud asjaomaste uuringute ja liikmesriikide kogemustega tutvumist. Selle töö tulemusi võidakse kasutada maapiirkondadele avalduva mõju kontrollimise mehhanismi väljatöötamiseks.

31. Komisjon tegi oma paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ (vt **punkt 7**) ettepaneku eri sätete ja vahendite kohta, mis võiksid suurendada taastuvenergia kasutuselevõtu võimalikku positiivset mõju maaelu arengule.

²⁸ Euroopa Komisjoni Cork 2.0 deklaratsioon „Parem elu maapiirkondades“ (http://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/cork-declaration_en.pdf).

²⁹ DEFRA, „Rural proofing – Practical guidance to assess impacts of policies on rural areas“ (Maapiirkondade kontrollimine – praktilised juhised, kuidas hinnata poliitika mõju maapiirkondadele), märts 2017 (<https://www.gov.uk/government/publications/rural-proofing>).

- i) Riiklike taastuenergia tegevuskavade asemel kasutusele võetavad lõimitud kliima- ja energiakavad käsitlevad komisjoni arvates paremini maapiirkondade ja vastutavate eri ametiasutuste mureküsimusi ning hõlbustavad aruandlust, vältides kattuvusi.
- ii) Juhtimismääruses³⁰ nõutakse, et liikmesriigid arvestaksid kõikide sidusrühmadega ja kasutaksid paremini ära eri valdkondade sünergilist toimet.
- iii) Komisjoni esitatud taastuenergia II direktiivi ettepanekusse lisati sätted omatarbeks toodetud taastuenergia tarbijate ja taastuenergiakogukondade kohta³¹. Nende sätete eesmärk oli anda omatarbeks toodetud energia tarbijatele õigus toota, salvestada, tarbida ja müüa taastuvelektrit, ilma et sellega kaasneks neile ebaproportsionaalne koormus, ning võimaldada kohalikel kogukondadel osaleda konkreetsete strateegiate väljatöötamises või anda neisse oma panus, et parandada taastuenergia omaks- ja kasutuselevõttu, mis peaks vallandama maapiirkondades olemasoleva potentsiaali.

Kontrollikoda peab neid komisjoni ettepanekuid kasulikeks sammudeks, et maaelu mõõdet ELi taastuenergia poliitikasse paremini kaasata.

ELi taastuenergia poliitikaraamistikus ei käsitleta täielikult maapiirkondade jaoks bioenergiaga kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaal-majanduslikke ohtusid

32. Bioenergia ei ole ilmingimata säästev energia. Bioenergia säästlikkus sõltub suuresti sellest, kuidas biomassi toodetakse ja kasutatakse. Biomassi tootmine ja kasutamine võib olla ka mittesäästev, kui see avaldab näiteks kahjulikku mõju inimestele, keskkonnale või loodusvaradele viisil, mis seab ohtu tulevaste põlvkondade võime täita oma vajadusi.

³⁰ Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse energialiidu juhtimist, COM(2016) 759 final, 30.11.2016 (<https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>).

³¹ Taastuenergia II direktiivi ettepaneku artiklid 21 ja 22.

33. Bioenergia on kõige selgemalt maapiirkondadega seotud taastuvenergia. Bioenergia tootmiseks kasutatav toore³² pärineb peaaegu kõigil juhtudel maapiirkondadest. Põllu- ja metsamajandusliku biomassi kasvatamine ja kogumine loob võimalused põllumajandustootjate sissetulekute mitmekesistamiseks, töö- ja ärivõimalusteks ning maapiirkondades uute teenuste osutamiseks.

34. Kui traditsiooniliste fossiilkütuste asemel hakatakse kasutama biomassi, biogaasi või biometaanit, võib see vähendada kasvuhoonegaaside heidet, nagu on näidatud **Ilisa joonistel A1 ja A2**. Kõnealune potentsiaal on erinev, olenedes põllu- või metsamajandusliku biomassi tootmise süsteemist ning biogaasi ja biometaanit tootmise süsteemist.

35. Bioenergiaga kaasnevad maapiirkondadele siiski ka keskkonna- ja sotsiaal- majanduslikud ohud. Näiteks võivad maakasutuse muutumine, metsamajanduse intensiivistumine või energiakultuuride intensiivne kasvatamine vähendada elurikkust ning põhjustada mulla degradatsiooni, veepuudust või reostust (vt **3. selgitus**). Puidu biomassi põletamine võib suurendada ka teatavate kahjulike õhusaasteainete heidet³³ ning praegu arutletakse selle üle, kas puidu biomass on ikka CO₂-neutraalne (vt **selgitus A1**)³⁴.

³² Näiteks põllumajanduskultuurid (sh raps, mais, siidpööris), põllumajanduse tootmisjääd, sõnnik ja puit (sh ümarpuit, kärpimis- või harvendamisloikuse jääd, puidutööstuse jääd).

³³ Muu hulgas tolmuosakesed ja benso[a]püreen (BaP).

³⁴ Valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC) eriaruanne taastuvate energiaallikate ja kliimamuutuste leevendamise kohta „Special Report on Renewable Energy Sources and Climate Change Mitigation“, 2011.

Euroopa Keskkonnaameti teaduskomitee „Opinion of the EEA Scientific Committee on Greenhouse Gas Accounting in Relation to Bioenergy“ (Arvamus kasvuhoonegaaside heite arvutamise kohta seoses bioenergiaga), 15.9.2011, lk 4.

2017. aasta mais avaldatud Nordregio poliitikaülevaade 2017:3 „Bioenergy and rural development in Europe: Policy recommendations from the TRIBORN research and stakeholder consultations, 2014–171“ (Bioenergia ja maaelu areng Euroopas ning TRIBORNi teadusuuringutest ja sidusrühmade konsultatsioonidel saadud poliitikasoovitused), lk 5.

Euroopa Keskkonnaameti 2016. aasta aruanne Euroopa õhukvaliteedi kohta „Air quality in Europe — 2016 report“.

Euroopa Akadeemiate Teadusnõukogu, „Multi-functionality and sustainability in the European Union’s forests“ (Aruanne Euroopa Liidu metsade multifunktsionaalsuse ja jätkusuutlikkuse kohta), 2017.

Kontrollikoda tuvastas bioenergia tootmise ja kasutamisega seoses 16 keskkonna- ja sotsiaal-majanduslikku riski (vt **tabel 1** ning **lisa tabelid A2 ja A3**)³⁵. Komisjon analüüsis bioenergia tootmise ja kasutamisega seotud riske bioenergia säästlikkuse mõjuhinnangus, mis koostati uuesti sõnastatud taastuvenergia direktiivi tarbeks³⁶.

3. selgitus. Biogaasi tootmise stiimulid Saksamaal põhjustasid energiakultuuride mittesäästliku viljelemise

Saksamaa on Euroopa suurim biogaasi tootja (Saksamaal on 10 846 tootmisrajatist, mis moodustavad 63 % kõikidest ELi asjaomastest tootmisrajatistest). Biogaasist toodetud elekter moodustab Saksamaal taastuvallikatest toodetud elektrienergiast 16,8 %³⁷.

Searchinger, T.D.; Beringer, T. ja Strong, A., „Does the world have low-carbon bioenergy potential from the dedicated use of land?“ (Kas maailmal on võimalik saada vähese CO₂-heitega bioenergiat maa sihtotstarbelisest kasutamisest?), 2017.

Brack, D., „Woody Biomass for Power and Heat Impacts on the Global Climate“ (Puidu biomassist saadava energia ja soojuse mõju üleilmsele kliimale), Chatham House, 23.2.2017.

Vastus Chatham House'i aruandele „Woody Biomass for Power and Heat Impacts on the Global Climate“, 13.2.2017.

³⁵ Riskid tuvastati peamiselt komisjoni järgmiste dokumentide põhjal:

- ELis elektri, kütte ja jahutuse tootmiseks kasutatava tahke ja gaasilise biomassi säästlikkus, SWD(2014) 259 final, 28.7.2014.
- Bioenergia säästlikkuse mõjuhinnang, mis on lisatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanekule (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (uuesti sõnastatud)) („Impact assessment: Sustainability of Bioenergy. Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast)“, SWD(2016) 418 final, 30.11.2016.

Seda täiendasid teised läbivaadatud teadusuuringud ja poliitikadokumendid.

³⁶ Bioenergia säästlikkuse mõjuhinnang, mis on lisatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanekule (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (uuesti sõnastatud)) („Impact assessment: Sustainability of Bioenergy. Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast)“, SWD(2016) 418 final, 30.11.2016.

³⁷ Schaubach, K., Lauer, M.: „Bioenergy Development in Germany and implications of the 2017 Renewable Energy Act“ (Bioenergia areng Saksamaal ja 2017. aasta taastuvenergia seaduse mõju), Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, 4.4.2017.

Biogaasi tootmiseks loodi tugevad stiimulid pärast 2000. aastat, kui võeti vastu taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse (EEG) sätteid. Selle seaduse alusel said biogaasirajatised eelisühenduse elektrivõrku. Samuti said nad elektrit/biogaasi müüa 20 aastaks fikseeritud soodustariifiga. 2004. ja 2009. aastal seaduses tehtud muudatustega kehtestati täiendavad lisatasud, näiteks lisatasu energiakultuuride kasutamise eest. Enamik Saksamaa biogaasirajatisi kasutas lähteainena energiakultuuride ja sõnniku segu.

2013. aastal kasutati ligikaudu 1 157 000 hektarit maad (6,9 % kogu kasutatud põllumajandusmaast) energiakultuuride kasvatamiseks, peamiselt maisisilo tootmiseks (73 %). Energiakultuuride, eriti maisi üha ulatuslikum kasvatamine tekitas aga vaidlusi näiteks konkurentsiprobleemide üle (biomassi kasutamine, maakasutus), tõstis maade rendihindu ning tõi kaasa maakasutuse muutuse (lühemad viljavaheldusperioodid, intensiivsem künd, püsikarjamaade vähenemine) ja toitainete ülekülluse ning sai seetõttu ühtlasi tihti elanikkonna negatiivse vastuvõtu osaliseks^{38 39}.

Saksamaa taastuvaid energiaallikaid käsitlevas seaduses 2012., 2014. ja 2017. aastal tehtud muudatustega (maksete vähendamine, lisatasude kaotamine jne) püüti sektori kasvu aeglustada ning ergutati energiakultuuride asemel kasutama pigem jäätmeid. Sarnased muudatused tehti hiljuti ka Euroopa suuruselt teisel kohal oleva biogaasi tootja Itaalia seadusandluses⁴⁰.

36. ELis praegu kehtivates õigusaktides⁴¹ on sätestatud biokütuste ja vedelate biokütuste säästlikkuse kriteeriumid⁴². Alates nende kriteeriumide vastuvõtmisest 2009. aastal ja

³⁸ ADEME, „Benchmark des stratégies européennes des filières de production et de valorisation de biogaz“, oktoober 2014.

³⁹ Toidu-, põllumajanduse ja tarbijakaitse föderaalministeeriumi teadusnõukogu (<http://www.bmel.de/SharedDocs/Downloads/EN/Ministry/Biogas-EEG.pdf>).

⁴⁰ *Decreto ministeriale 6 luglio 2012 – Incentivi per energia da fonti rinnovabili elettriche non fotovoltaiche* (ministri 6. juuli 2012. aasta käskkiri, milles käsitletakse muu kui fotoelektrilise taastuvelektri tootmise stiimuleid). Vt EurObserv'ERi biogaasi baromeetrit 2014 (<https://www.eurobserv-er.org/biogas-barometer-2014>).

⁴¹ Taastuvenergia direktiiv ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/30/EÜ, millega muudetakse direktiivi 98/70/EÜ (kütusekvaliteedi direktiiv) (ELT L 140, 5.6.2009, lk 88). Neid direktiive muudeti 2015. aastal, et käsitleda toidupõhiste biokütuste tootmise tõttu tekkinud maakasutuse kaudse muutuse probleemi.

⁴² Euroopa Kontrollikoja eriaruanne nr 18/2016: „Säästvate biokütuste sertifitseerimise süsteem Euroopa Liidus“, punktid 10 ja 11 (<http://eca.europa.eu>).

muutmisest 2015. aastal on toimunud kestev arutelu bioenergia säästlikkuse üle. Selle tulemusena esitas komisjon oma paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ ettepaneku säästlikkuse kriteeriumide kohta, mida kohaldataks ka teistele bioenergia liikidele, nagu tahketest ja gaasilistest biomasskütustest toodetud bioenergia, mida kasutatakse soojuse ja elektri tootmiseks.

37. Komisjoni ettepanek sisaldab kahte tüüpi säästlikkuskriteeriume:

- i) kriteeriumid, millega nähakse ette teatavad piirangud seoses põllu- ja metsamajanduse biomasskütuste tootmisega, ning
- ii) kriteeriumid, millega nähakse ette biokütuseid, vedelaid biokütuseid ja biomasskütuseid kasutavatele erinevatele rajatistele kehtiv kasvuhoonegaaside heitkoguste miinimumprotsent.

38. Kontrollikoda uuris, kas ja millises ulatuses need kriteeriumid käsitlevad kontrollikoja poolt tuvastatud ohte ning kas kavandatud raamistik⁴³ annab piisava aluse säästva taastuvenergia kasutuselevõtuks maapiirkondades.

39. Komisjoni ettepanekus sisalduvad kriteeriumid ei ole siduvaks tingimuseks bioenergia turule laskmisel; need on siduvad üksnes selleks, et

- i) arvestada bioenergia tootmise osakaalu taastuvenergia eesmärkide saavutamises ja mõõta taastuvenergia kohustuste täitmist,
- ii) teha kindlaks, milline energiatootmiseks kasutatav biomass on rahalise toetuse saamiseks toetuskõlblik.

40. Ettepanek ei hõlma kõiki põllukultuure ja kasutusvaldkondi, samuti ei käsitle see mitut rajatiste liiki (**vt punkt A3**). Taastuvenergia II direktiivi ettepanekus käsitleti kontrollikoja tuvastatud kuueteistkümnest ohust täielikult vaid kolme ning kahte käsitleti täielikult muudes õigusaktides; 11 ohtu käsitleti osaliselt. Käsitlemata ohud on peamiselt seotud

⁴³ 30. novembril 2016 avaldatud taastuvenergia II direktiivi ettepanek, mida muudeti 23. veebruaril 2017.

põllumajandustegevuse ja metsamajanduse intensiivistumise, biomassi põletamise ja bioenergia ülejäänud elutsükli vältel tekkivate saasteainete heitega (vt **tabel 1** ning **I lisa tabelid A2** ja **A3**). Kontrollikoja põhjalik analüüs ja **tabelit 1** toetavad järeldused on esitatud **I lisas**.

Tabel 1. Bioenergia säästlikkust mõjutada võivate ohtude käsitlemine komisjoni esitatud taastuvenergia II direktiivi ettepanekus

Ohud säästlikkusele		Kas ohtu on käsitletud?
(1) Elurikkuse vähenemine	1(a) maakasutuse otsese muutuse tõttu (nt raadamine, kaitsealade kadu)	
	1(b) põllumajandustavade intensiivistumise tõttu (nt põllumajanduskultuuride mitmekesisuse vähenemine)	
	1(c) metsamajanduse intensiivistumise tõttu	
(2) Mulla degradatsioon	2(a) maakasutuse otsese muutuse tõttu (mis põhjustab näiteks pinnase süsinikukadu, erosiooni)	
	2(b) põllumajandustavade intensiivistumise tõttu (mis põhjustab näiteks pinnase tihenemist, mullaviljakuse vähenemist, erosiooni)	
	2(c) metsamajanduse intensiivistumise tõttu (mis põhjustab näiteks mullaviljakuse vähenemist metsades toitainete – metsajääkide – eemaldamise tõttu)	
(3) Veepuudus ja reostus	3(a) maakasutuse otsese muutuse tõttu (nt muutused veetasakaalus)	
	3(b) põllumajandustegevuse intensiivistumise tõttu (nt niisutamine, väetamine)	
	3(c) metsamajandamise intensiivistumise tõttu (nt muutused veetasakaalus)	
(4) Kasvuhoonegaaside heide	4(a) olelusringis tekkiva kasvuhoonegaaside heite tõttu, välja arvatud biogeenne CO ₂ (nt väetiste kasutamine, biomassi vedu, metaani leke biogaasijaamadest)	
	4(b) kaudse mõju tõttu (nt toidukultuuride kasvatamise kõrvaletõrjumisest tingitud maakasutuse kaudne muutus, nooremad metsad)	
	4(c) biomassi põletamisel tekkiva CO ₂ -heite tõttu (biogeenne heide)	
(5) Õhusaaste	5(a) biomassi põletamise tõttu (nt peenosakesed, SO ₂ ...)	
	5(b) bioenergia ülejäänud olelusringi saasteainete heite tõttu (nt biomassi vedu)	
(6) Sotsiaal- majanduslikud riskid	6(a) biomassi ebatõhus kasutamine (sealhulgas astmelise kasutuse põhimõtte mittekohaldamine, mitteoptimaalsed meetodid biomassi energiaks muundamisel)	
	6(b) olemasolevate kasutusvaldkondadega konkureerimine (nt toiduainete tootmine, puit paberi- ja tselluloositööstuse jaoks)	

Selgitus:

ohtu on käsitletud	ohtu on osaliselt käsitletud	ohtu ei ole käsitletud

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

41. Taastuenergia eesmärkide kehtestamine koos bioenergiaalaste riiklike toetuskavadega soodustab bioenergia kasutamist. See on olnud nii alates 2000. aastate algusest, eriti transpordisektoris ja elektri tootmise valdkonnas. Osa sellest bioenergiast imporditakse: 2015. aastal impordis EL 34 % tarbitud graanulitest ja 9,5 % tarbitud vedelatest biokütustest⁴⁴. Kontrollikoda peab riskiks seda, et piisavate kaitsemeetmete puudumisel (nõrgad säästlikkuse kriteeriumid) ergutatakse bioenergia tootmist ja kasutamist teise taastuenergia direktiivi ettepaneku kaugeleulatuvate taastuenergia eesmärkide ja finantsstiimulite kaudu, sest pikas plaanis võib see suurendada mittesäästliku biomassi kasutamist. Sellest tulenevalt ei taga kavandatud raamistik asjakohast alust maapiirkondade jätkusuutliku arengu potentsiaali suurendamiseks.

EAFRD ei edenda oma praeguste taastuenergia kulutustega piisavalt maaelu arengu eesmärkide saavutamist

42. Liikmesriigid võivad otsustada rahastada taastuenergia investeeringuid EAFRD kaudu. ELi maaelu arengu poliitika eesmärk on aidata ELi maapiirkondadel toime tulla majanduslike, keskkonnaalaste ja sotsiaalsete probleemidega. Seega peaksid EAFRD kaudu rahastatud taastuenergia investeeringud maapiirkondadele selgelt kasu tooma. Alljärgnevatel punktides uurib kontrollikoda, kas komisjon ja liikmesriigid on välja töötanud ja rakendanud asjakohaseid strateegiaid ja meetmeid ning kas nad suudavad tõendada EAFRD toetuse abil saavutatud tulemusi nii taastuenergia kasutuselevõtu kui ka kestliku maaelu arengu vallas.

Maaelu arengu programmitöös ei ole taastuenergiat piisavalt arvesse võetud

43. EAFRD-l on ressursi selliste projektide toetamiseks, mis aitavad kaasa nii taastuenergia kasutuselevõtule kui ka kestlikule maaelu arengule. Selleks et kulutused tooksid rohkem tulu, peaks EAFRD taastuenergia toetuste maksmise aluseks olema kindel strateegia ja maksmine peaks toimuma täpselt kindlaks tehtud ja määratletud vajaduste järgi. Samuti peaks vahendite eraldamine olema koordineeritud teiste olemasolevate rahastamisallikate ja poliitikavahenditega, nagu riiklikud taastuenergia tegevuskavad.

⁴⁴ Euroopa biomassiühenduse 2016. aasta statistikaaruanne, lk 121, 147 (arvutatud).

44. Taastuenergia projektide toetusesaajad võivad osa investeringukuludest tagasi saada toodetud energia müügist soodus- või turuhindadega või parandada oma tegevuse majanduslikku tulusust. Kui EAFRD investeringutoetustele lisanduvad aga huvipakkuvad soodustariifid, tekib liigse hüvitamise ning toetusesaajatele finantseeliste loomise näol ebaseadusliku riigiabi andmise oht, mida kinnitas ka komisjoni Bulgaarias läbiviidud audit. **4. selgituses** on esitatud kontrollikoja külastatud liikmesriikide erinevad lähenemisviisid.

4. selgitus. Liikmesriikide erinevad lähenemisviisid EAFRD toetuse kombineerimiseks soodustariifidega

Bulgaarias ja Prantsusmaal võimaldati programmitöö perioodil 2007–2013 kombineerida EAFRD toetust soodustariifidega. Bulgaarias läbiviidud auditi järel tegi komisjon ettepaneku võtta finantskorrektsioone, sest leidis, et Bulgaaria lähenemisviis tõi kaasa ebaseadusliku riigiabi andmise toetusesaajatele finantseeliste loomise näol. Sellest tulenevalt langetasid Bulgaaria ametiasutused soodustariife tagasiulatuvalt, et vähendada esialgseid kavandatud korrektsioone. Kontrollikojal ei ole teavet selliste muudatuste tegemise kohta Prantsusmaal.

Leedu ei võimaldanud üldjuhul sellist kombineeritud toetust. Üks auditi käigus külastatud toetusesaajatest pöördus siiski kohtusse ning sai selle tulemusena nii soodustariifi kui ka EAFRD investeerimistoetuse.

Austrias ja Itaalias (Toscanas) oli programmitöö perioodil 2007–2013 võimalik saada nii soodustariifi makseid kui ka EAFRD toetust, kuid EAFRD toetus oli soodustariifidena toetust saavate projektide jaoks väiksem. Programmitöö perioodil 2014–2020 ei ole lubatud EAFRD ja soodustariifide toetusi kombineerida.

ELi eri fondide kavandatud kulutused taastuenergiale ei ole teada

45. Programmitöö perioodil 2014–2020 nii Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest üldiselt kui ka EAFRD-st taastuenergia investeringuteks kavandatud kulutuste kohta puuduvad ülevaatlikud andmed. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 4. valdkondlik eesmärk: „Vähese CO₂-heitega majandusele üleminek“, mille kulutusteks on kavandatud

44 814 miljonit eurot⁴⁵, hõlmab lisaks taastuenergiale ka energiatõhusust ja säästvat linnaliikumist. Sellepärast ei olegi komisjonil selget ülevaadet, kui suur osa Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide investeeringutest on ette nähtud taastuenergia kasutuselevõtu toetamiseks.

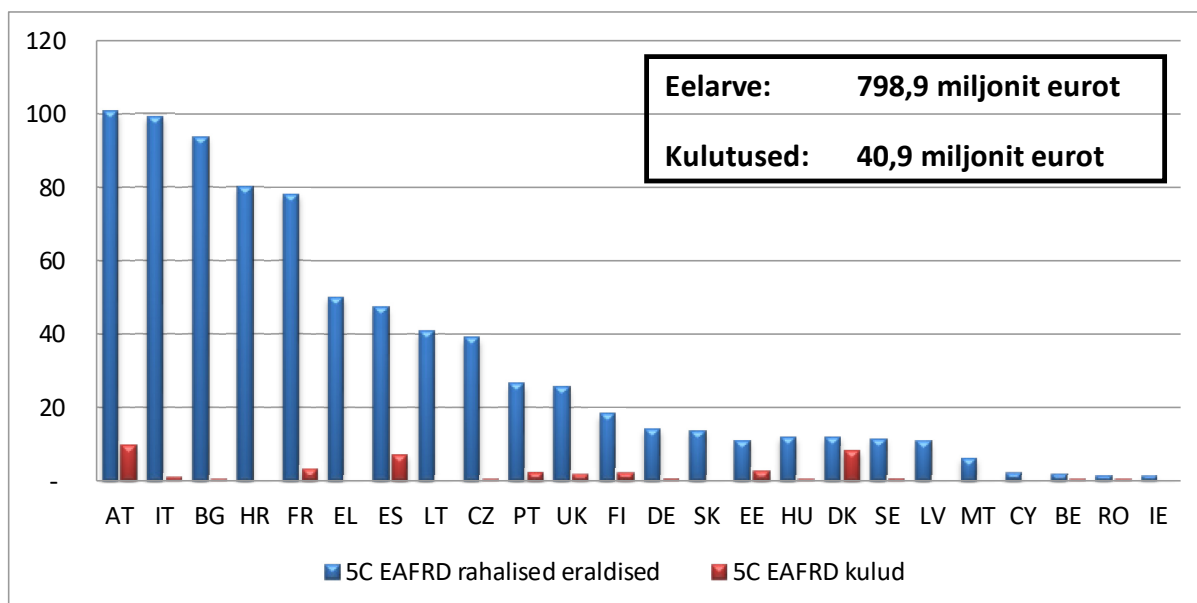
46. EAFRD toetused moodustasid ligikaudu 11 % Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest 4. valdkondliku eesmärgi jaoks eraldatud vahenditest (umbes 5027 miljonit eurot⁴⁶), samas kui EAFRD programmitöö perioodi 2014–2020 sihtvaldkonna 5C jaoks kavandatud kulutused olid 798,9 miljonit eurot (vt **joonis 4**). Selle sihtvaldkonna investeeringud ei ole aga seotud ainult taastuenergiaga, vaid hõlmavad ka biomajanduse muid valdkondi, nagu kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muu toiduks mittekasutatava tooraine tarnimine ja kasutamine.

47. Teisalt võivad liikmesriigid rakendada taastuenergiaga seotud projekte teiste sihtvaldkondade all (vt **punktid 55–58**), mis raskendab EAFRD taastuenergia rahastamise tulemuslikkuse analüüsimist. Oma uuringu (vt **punkt 22**) käigus leidis kontrollikoda, et näiteks Rumeenia (vt **6. selgitus**) ja Sloveenia otsustasid eraldada sihtvaldkonnale 5C vaid vähesel määral vahendeid või ei eraldanud neid üldse, sest nad pidasid teisi sihtvaldkondi, nagu 2A, 3A, 6A või 6B, sobivamaks. Madalmaad ja Poola vastasid, et nad ei kavandanud taastuenergia valdkonnale üldse EAFRD vahendeid, kuna nende arvates olid teised Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ja nende riiklike rahastamisprogrammide vahendid piisavad, et toetada taastuenergia kasutuselevõttu maapiirkondades.

⁴⁵ Euroopa Komisjon (SFC andmebaas), 12. oktoober 2017.

⁴⁶ *Ibid.*

Joonis 4. Liikmesriikide poolt programmitöö perioodil 2014–2020 sihtvaldkonnale 5C eraldatud vahendid ja 12. oktoobrini 2017 tehtud kulutused (miljonites eurodes)

Allikas: Euroopa Komisjon (SFC andmebaas), 12. oktoober 2017.

48. Programmitöö perioodi möödunud esimesel poolel olid realselt tehtud kulutused kõigest 40,9 miljonit eurot (5,1 % 800 miljoni euro suurusest kogueelarvest)⁴⁷.

Taastuenergia valdkonnas programmide rakendamisega seotud märkimisväärsed viivitused võivad olla tingitud raskustest sihtvaldkondade (vt **punktid 55–58**) programmitöö kavandamisega, ent põhjuseks võivad olla ka maaelu arengukavade vastuvõtmise viibimine ning see, et liikmesriigid vajasisid uue raamistiku väljatöötamiseks ja kohandamiseks aega.

Võimalused maaelu arengukavades kindlaksmääratud vajaduste ja taastuenergia rahastamise lähenemisviisi vahelise seose tugevdamiseks

49. Komisjoni 2014.–2020. aasta perioodi strateegilise kavandamise suunistes on öeldud, et strateegia kirjeldus (sekkumise loogika) peaks põhjendama maaelu arengu meetmete valikut, kombineerimist ja prioriteetsust, lähtuvalt SWOT-analüüsi tulemustest ja väljaselgitatud vajadustest. Selles tuleb kindlakstehtud vajadused tähtsuse järjekorda seada ning järjestust põhjendada. Sellest tulenevalt vaatab komisjon maaelu arengukava

⁴⁷ Ibid.

heakskiitmise etapis läbi liikmesriikide strateegilised kaalutlused taastuenergia kasutuselevõtu kohta.

50. Komisjon juhendab liikmesriike töökondade, järelevalvekomisjonide, kontrollnimekirjade, suuniste, meetmete kirjelduste (*measure fiches*) jne abil, et hõlbustada maaelu arengukavade koostamist ja rakendamist. Siiski ei kirjutata juhenddokumentides taastuenergia strateegilisi kaalutlusi selgelt lahti ega öelda, mida EAFRD taastuenergiasse tehtud investeeringutega peaks saavutama, millist lisaväärtust need peaksid maapiirkondadele looma ning kuidas EAFRD peaks olemasolevaid ELi ja riiklikke rahastamisprogramme täiendama.

51. Kontrollikoda leidis, et kõik uuritud viis maaelu arengukava sisaldasid taastuenergiaga seotud eesmärkide püstitamise, vajaduste ja strateegiliste kaalutluste kohustuslikke elemente, kuid üheski neist ei olnud toodud põhjalikku analüüsi ega määratletud seonduvaid rahalisi vajadusi. Peale Austria ei kasutanud ükski kontrollikoja külastatud liikmesriikidest oma kindlakstehtud vajadusi ja SWOT-analüüsi maaelu arengukavade taastuenergia strateegilise käsituse alusena ning käsitused jäid väga üldiseks. Ülejäänud puudused olid seotud rakendamise ja algsete strateegiate lühiajalise muutmisega (vt **5. selgitus**).

5. selgitus. Muudatused maaelu arengukavades algselt kindlaksmääratud taastuenergia rahastamise lähenemisviisis

Bulgaaria: taastuenergia strateegiat ei kohandatud vastavalt hindaja soovitudele ja turutingimustele

Bulgaarias oli üle 90 % perioodil 2007–2013 heakskiidetud taastuenergia projektidest seotud päikeseenergiaga, millele olid ette nähtud ka elektrimüügi soodustariifid. Bulgaaria maaelu arengukava 2007.–2013. aasta perioodi vahehindamises märgiti, et Bulgaaria biomassi tootmise potentsiaali ei ole täielikult ära kasutatud ja seda enamasti väliste turutegurite tõttu. Päikeseenergia projektide suurt arvu silmas pidades soovitas hindaja, et EAFRD toetuste maksmine taastuenergia eri liikidele tuleks paremini tasakaalu viia. Sellele vaatamata ei kohandanud ametiasutused oma strateegiat, et võtta arvesse näiteks biomassi potentsiaali programmitöö perioodi 2007–2013 teises pooles. Programmitöö perioodil 2014–2020 ei ole energiamüügi projektidega seotud investeeringud Bulgaarias enam toetuskõlblikud.

Prantsusmaa (Alam-Normandia): taastuenergia valdkonnas kindlakstehtud vajadused tuleb täita poole vähemate vahenditega, kui oli esialgu EAFRD vahenditest ette nähtud

Komisjon kiitis 2015. aasta augustis heaks Prantsusmaa Alam-Normandia piirkonna maaelu arengukava, mis põhines piirkonna kindlakstehtud vajadustel. 2017. aasta märtsis esitas Alam-Normandia maaelu arengukava muudetud versiooni. Selles vähendati sihtvaldkonna 5C raames taastuenergia toetamiseks ette nähtud EAFRD vahendeid 48 % ehk 14,6 miljonilt eurolt 7,6 miljoni euroni. Jääb selgusetuks, kas maaelu arengukavas algselt kindlakstehtud vajadused olid nii lühikese aja jooksul vähenenud või kadunud või kas nende jaoks leiti vahendeid muudest ELi või riiklikest rahastamiskavadest.

52. Komisjoni juhendamine ja kontrollimine ei hoidnud neid puudusi ära. Need ei taganud, et liikmesriigid koostavad maapiirkondade jaoks usaldusväärsed taastuenergia strateegiad. Lisaks ei tulenenud EAFRD meetmete valik ja eelarvest tehtud eraldised alati loogiliselt maapiirkondade arengukavades kirjeldatud potentsiaalset ja vajadustest.

Puudulik koordineerimine taastuenergia eri rahastamisallikate vahel

53. Kehtiv õigusraamistik⁴⁸ edendab ELi eri fondide, eriti Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tulemuslikku, tõhusat ja koordineeritud rakendamist. Maaelu arengukava raames sekkumise vajalikkuse põhjendamine ja vahendite vahel hea kooskõlastatuse tagamine on põhiliselt liikmesriikide kohustus. Komisjon toetab ja juhendab liikmesriike, andes välja strateegilisi suuniseid, edendades häid tavasid ning jälgides programmi rakendamist.

54. Vaadanud läbi partnerluslepingute ja programmitöö perioodi 2014–2020 maaelu arengukavade valimi, leidis kontrollikoda, et liikmesriigid olid kindlaks teinud mitu potentsiaalset rahastamisallikat ning kehtestanud topeltrahastamise vältimiseks üldised

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320), artikli 27 lõige 1.

piiritlemise põhimõtted ja meetmed. Kontrollikoja läbivaadatud strateegilised dokumendid ei sisaldanud aga täiendavat teavet kasu kohta, mida taastuenergia eri rahastamisallikate tulemusliku koordineerimise abil oleks võimalik saavutada. Samuti puudus analüüs võimaliku asendusmõju või antud valdkonna rahastamislünkade kohta⁴⁹.

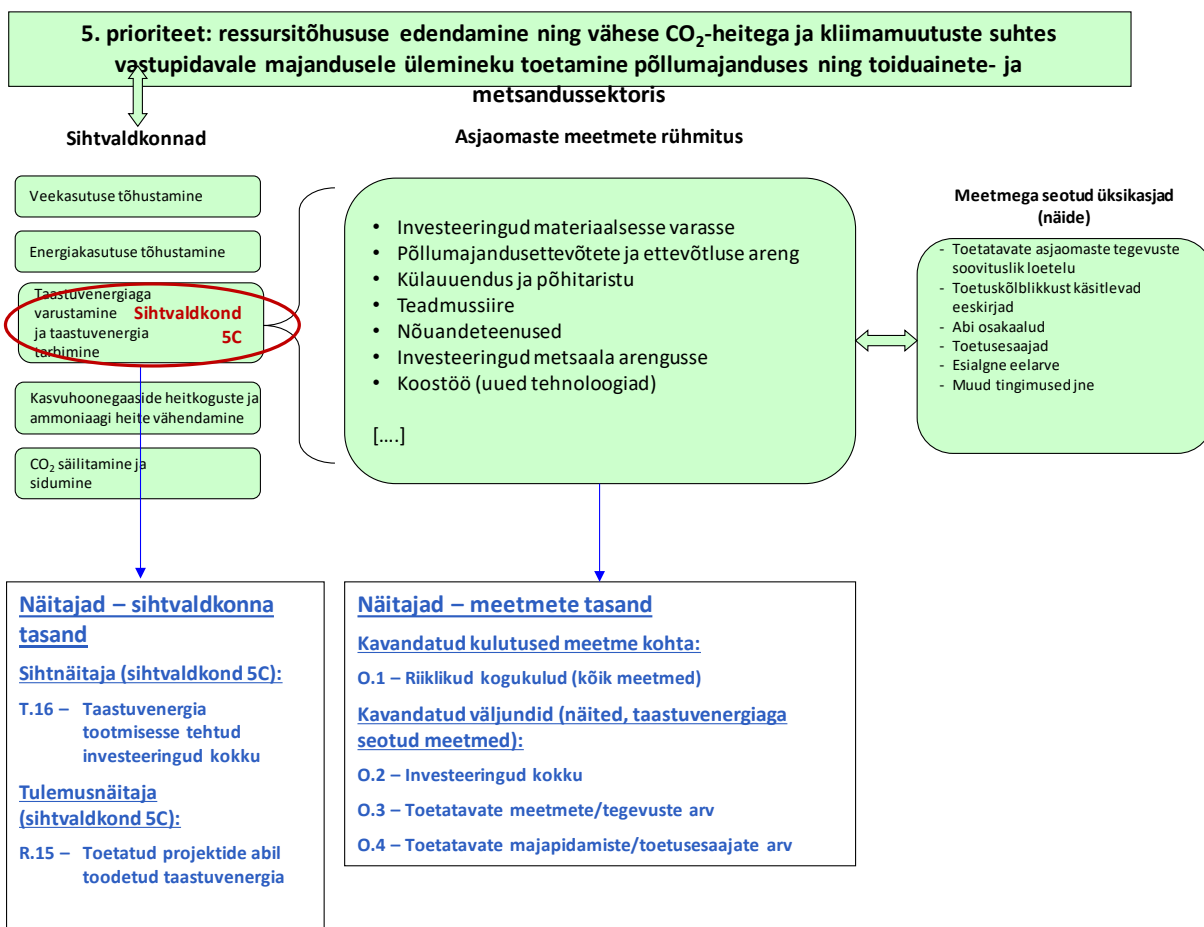
Taastuenergia meetmete paigutamine sihtvaldkondadesse

55. Nagu on selgitatud **punktides 14 ja 15**, rajaneb 2014.–2020. aasta maaelu arengu poliitika raamistik kuuel prioriteedil, mis jagunevad omakorda 18 temaatiliseks sihtvaldkonnaks (vt **joonis 3**). Taastuenergia toetamine kuulub sihtvaldkonda 5C, mis hõlmab taastuenergia tarnimist ja kasutamist.

56. Sihtvaldkondade eesmärged viiakse ellu maaelu arengu meetmete kaudu. **Joonisel 5** on toodud näiteid 5. prioriteedi alla paigutatud meetmete ja näitajate kohta. Üks meede võib edendada mitut sihtvaldkonda või aidata kaasa mitme prioriteedi ja eesmärgi saavutamisele.

⁴⁹ Euroopa Kontrollikoja eriaruanne nr 16/2017: „Maaelu arengu programmitöö: vähendada tuleks keerukust ja pöörata suuremat tähelepanu tulemustele“, punktid 25–29 (<http://eca.europa.eu>).

Joonis 5. Näide 5. prioriteedi alla paigutatud meetmete ja näitajate ning selle prioriteedi sihtvaldkondade kohta

Allikas: Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat (Euroopa Kontrollikoja kohandustega).

57. Lisaks võivad liikmesriigid määratleda sihtvaldkonna 5C raames määratud erimeetmete puhul teise mõju, mis avaldub muudele sihtvaldkondadele. Näiteks võidakse leida, et fotoelektriliste paneelide paigaldamine toetusesaaja majandustulemuste parandamiseks kasutatava uue lauda katusele on taastuenergia projekt (s.o sihtvaldkonnas 5C) või põllumajandusettevõtte ajakohastamise projekti osa, mispuhul kuuluks see sihtvaldkonda 2A (vt **joonis 3**) ja kus taastuenergia komponendil oleks teine mõju sihtvaldkonnale 5C.

58. Liikmesriigid ei ole olnud järjepidevad taastuenergia meetmete ja eri liiki projektide määramisel sihtvaldkondadesse (vt **6. selgitus**). See avaldab mõju EAFRD kaudu rahastatavate taastuenergia projektide järelevalve ja hindamise tõhususele (vt **punktid 69–71**), eelkõige seetõttu, et komisjon ei ole esitanud lisasuuniseid selle kohta, kuidas määrata kõigis liikmesriikides projekte ühetaoliselt sihtvaldkondadesse.

6. selgitus. Taastuenergia projektide määramine sihtvaldkondadesse

Prantsusmaa – metsandusmeetmete määramine

Mõned metsandusmeetmed aitavad kaasa puiduenergia tootmisele ja müügile ning seega võib neid seostada taastuenergiaga⁵⁰. Prantsusmaa piirkonnad olid metsandusmeetmete määramisel sihtvaldkondadesse ebajärjepidevad. Vähem kui pooled Prantsusmaa piirkondadest määrasid need sihtvaldkonda 5C; ülejäänud määrasid need teistesse sihtvaldkondadesse, nagu 2A, 2B, 2C, 5E või 6A. Valik sõltus tuvastatud vajadustest ja aktiveerimiseks valitud sihtvaldkonnast, isegi kui meetmete eeldatav tulemus oli sarnane.

Rumeenia ja Bulgaaria: oma tarbeks toodetava taastuenergia projektid

Ajavahemikus 2014–2020 toetasid Rumeenia ja Bulgaaria suures ulatuses või üksnes selliseid projekte, mis tootsid taastuenergiat oma tarbeks (põllumajandus- või muudes ettevõtetes, kus energiat ei müüda). Bulgaaria on seisukohal, et need projektid kuuluvad sihtvaldkonda 5C, ja on eraldanud sellele sihtvaldkonnale kõigi liikmesriikide hulgas suuruselt kolmanda summa. Rumeenia ametiasutused aga eraldasid sihtvaldkonnale 5C väga väikese eelarve, sest nad leidsid, et investeeringud oma tarbeks toodetavasse taastuenergiasse annavad sihtvaldkonda 5C ainult teisese tähtsusega panuse. Selle asemel liigitati need projektid sihtvaldkondadesse 2A, 3A, 6A või 6B.

Järelevalve ja hindamine annavad vähe teavet taastuenergiasse tehtud investeeringute rahastamise ja tulemuste kohta

59. Maaelu arengu taastuenergiale tehtud kulutuste mõjusust ja tõhusust puudutav tulemusalane teave peaks näitama, mida on ELi eelarvega suudetud saavutada ja kas seda on kasutatud õigesti. Lisaks on seire- ja hindamisteave väärtuslik vahend maaelu arengu kulutuste mõjususe ja tõhususe suurendamiseks, suunates programmide käimasolevat

⁵⁰ EAFRD raames võetavad metsandusmeetmed on seotud metsamajandamise eri aspektidega (mille eesmärk on tavaliselt säästva metsamajandamise ja metsade multifunktsionaalse rolli edendamine) ning põllumajanduse ja metsandusega seotud tegevusega. Metsad on peamised biomassi allikad ja biomass on üks tähtsamaid taastuenergia liike maapiirkondades. Metsandusmeetmed aitavad muu hulgas kaasa puiduenergia tootmisele ja müügile. Seega on neil ainult osaline mõju taastuenergia tootmisele.

juhtimist, juhtides tähelepanu võimalikele parandustele ja aidates kujundada tulevast poliitikat.

Taastuenergia 2007.–2013. aasta ühises seire- ja hindamisraamistikus

Ühises seire- ja hindamisraamistikus puudub põhjalik seireteave taastuenergia kohta

60. Paljud liikmesriigid (sealhulgas kõik viis kontrollikoja külastatud liikmesriiki) otsustasid kasutada EAFRD rahastamist taastuenergia projektide rahastamiseks programmitöö perioodi 2007–2013 algusest peale. Sellel ajal ei olnud taastuenergia projektide väljundite või tulemuste mõõtmiseks kehtestatud erinäitajaid.

61. See muutus ÜPP „tervisekontrolli“ kontekstis, kui tunnistati, et taastuenergia on uus sõlmküsimus ja liikmesriikidele anti taastuenergia projektide jaoks lisavahendeid ülejäänud programmitöö perioodiks (2009–2013) (vt **punkt 14**). Sellega seoses pidid liikmesriigid seirama kulutusi ja selle uue sõlmküsimuse raames rahastatavate taastuenergia projektide toetusesaajate arvu. Samas ei pidanud nad koguma andmeid projektide tulemuste, näiteks toodetud taastuenergia või ülesseatud võimsuse kohta. Sellest tulenevalt puudub ELi tasandil põhjalik teave EAFRD kaudu aastatel 2007–2013 rahastatud taastuenergia projektide kohta. Olemasolevad näitajad viitavad ainult ÜPP „tervisekontrolli“ raames taastuenergiale kulutatud lisavahenditele.

62. Kontrollikoda uuris külastatud liikmesriikide esitatud taastuenergia projektide andmeid (projektide arv, makstud toetus) ja märkas neljas külastatud liikmesriigis⁵¹ mitut erinevust komisjonile esitatud andmete ja kontrollikoja arvutuste vahel, mis põhinevad liikmesriikide projektinäitajaid sisaldavatel andmebaasidel. Ametiasutused ei esitanud kontrollikojale selgitusi, mis tekitab kahtlusi ÜPP „tervisekontrolli“ andmete täpsuse ja terviklikkuse kohta.

63. Lisaks puudub ELi tasandil põhjalik teave projektide arvu, taastuenergia tootmise ja ülesseatud võimsuse kohta. Järelikult on võimatu mõõta EAFRD panust taastuenergia kasutuselevõttu maapiirkondades. Asjakohase ja usaldusväärse taastuenergiaalase teabe puudumisel ei ole võimalik hinnata nende meetmete tõhusust sellel perioodil ja jääb

⁵¹ Kõik külastatud liikmesriigid, välja arvatud Leedu.

ebaselgeks, mille põhjal töötasid liikmesriigid oma piirkondlikes arengukavades välja taastuvenergia jaotised. Need tulemused on kooskõlas kontrollikoja eelmiste tähelepanekutega programmitöö perioodi 2007–2013 ERFi seireandmete ja taastuvenergiale Ühtekuuluvusfondist antud toetuse kohta⁵².

Ühise seire- ja hindamisraamistiku programmihindamistes antakse vähe teavet taastuvenergia toetuse mõju kohta maaelu arengule

64. Viivitused programmide rakendamisel mitmeaastaste finantsraamistike raames on pidev probleem, mida kontrollikoda on varem tuvastanud paljudes poliitikavaldkondades⁵³. Perioodi 2007–2013 piirkondlike arengukavade rakendamisel esinenud viivitused põhjustasid jällegi rahastamistsükli ja aruandlusnõuete ajastuse omavahelise kokkusobimatuse. Sellest tulenevalt on vahehindamiste jaoks olemasolevad taastuvenergiat puudutavad andmed piiratud, kuigi esitati teatav hulk kasulikku teavet (vt **7. selgitus**). Paljudel liikmesriikidel tekkis viivitusi oma järelhindamiste läbiviimisel⁵⁴.

65. Järelhindamiste läbivaatamine kontrollikoja poolt näitas, et hindamistes käsitleti taastuvenergia investeringuid (nt kasutatud meetmeid), kuid mitte alati nende mõju kestlikule maaelu arengule. Läbi ei olnud viidud asjakohaseid analüüse, mis hõlmaksid näiteks taastuvenergia kasulikkust maapiirkondade keskkonnale, sissetulekute mitmekesistamist, töökohtade loomist, energiataristu parandusi, maapiirkondade teenuseid jms.

66. Kontrollikoda täheldas aga teatavaid häid tavasid seoses taastuvenergia projektide hindamisega (vt **7. selgitus**).

⁵² Kontrollikoja eriaruande nr 6/2014 „Taastuvenergia tootmise toetamine ühtekuuluvuspoliitika vahenditest – kas toetuse abil on saavutatud häid tulemusi?“ punktid 28 ja 29 (<http://eca.europa.eu/et>).

⁵³ Kontrollikoja eriaruande nr 16/2017 punktid 89–92.

⁵⁴ Komisjon kinnitas 2017. aasta mais, et kolm järelhindamist oli veel esitamata: Bulgaarial, Hispaanial (Galicia) ja Rumeenial.

7. selgitus. Näited headest tavadest seoses maapiirkondade taastuenergia hindamisega

Toscana (Itaalia) piirkondlikud asutused olid teinud lisahindamisi, mis hõlmasid asjakohast teavet toetatud projektide panuse kohta taastuenergia kasutuselevõttu: hindamisaruanne 15 integreeritud tarneahela projekti kohta, hindamisaruanne metsandusmeetmete kohta, milles arutati puiduenergia tarneahela ja sektori potentsiaali üle ning dokument perioodil 2000–2006 LEADER+ kaudu rahastatud viie kaugküttesüsteemi kogemuse kohta.

Ka **Austria** asutused olid koostanud taastuenergiat puudutavad hindamisaruanded, eelkõige meetme 321 (majanduse ja maapiirkondade elanike põhiteenused) kohta. Aruandes koguti teavet taastuenergia projektide majandusliku, piirkondliku, sotsiaalse ja keskkonnamõju kohta, kasutades 30 üksikasjaliku näitajaga hindamismaatriksit. 20 juhtuuringu põhjal järeldasid hindajad, et Austrias kasutusele võetud biomassil töötavatel küttesüsteemidel on olnud hea mõju kestlikule maaelu arengule, näiteks piirkondade puiduvarule, töökohtade loomisele tarneahelas ja maapiirkondade elanike küttega varustatusele.

Austria kasutas teisigi häid tavasid, tehes seiret ja hindamist väljaspool ühist seire- ja hindamisraamistikku, nagu uuringud kohalikke ja piirkondlikke taastuenergia kasutuselevõtu algatusi toetava riikliku programmi majandusliku ja piirkondliku mõju kohta (vt **2. selgitus**). Nendes uuringutes järeldati, et osalevatele piirkondadele avalduva väärtuslikema mõju hulka kuulub piirkondade teadlikkuse suurendamine ja tegevuse kooskõlastamine. Lisaks võtsid asutused kasutusele biomassil töötavate teatavas suuruses küttesüsteemide kvaliteedijuhtimise süsteemi ja kogusid võrdlusandmeid, mis oli kasulik projektiomanikele.

Taastuenergia 2014.–2020. aasta ühises seire- ja hindamissüsteemis

67. Programmitöö perioodi 2014–2020 uue tulemusraamistiku eesmärk on muuta maaelu arenguprogrammi rakendamine varasemast rohkem tulemustele suunatuks. Selles kontekstis nähakse maaelu arengu seire- ja hindamissüsteemis⁵⁵ ette sihtvaldkondade puhul kasutatavad üksikasjalikud näitajad koos ühiste hindamisküsimustega, millele tuleb vastata

⁵⁵ Ühine seire- ja hindamissüsteem loodi määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite 67 ja 68 ja määruse (EL) nr 808/2014 artikli 14 ja IV, V ja VI lisa alusel ning see asendab programmitöö perioodi 2007–2013 ühist seire- ja hindamisraamistikku.

tulevikus, eesmärgiga hinnata maaelu arengupoliitika edusamme ja saavutusi ning maaelu arengupoliitika sekkumiste mõju, tõhusust, tulemuslikkust ja asjakohasust.

68. Ühises seire- ja hindamissüsteemis nõutakse seireteabe esitamist sihtnäitaja T 16 „koguinvesteering taastuenergia tootmisse“ ja täiendava tulemusnäitaja R 15 „tänu toetatud projektidele toodetud taastuenergia“ kohta. Liikmesriikidel on võimalus kehtestada konkreetsete meetmete jaoks täiendavad väljundnäitajad ja komisjon kinnitas, et kümme liikmesriiki või piirkonda⁵⁶ on otsustanud seda teha. Enamik neist sihtvaldkonna 5C täiendavatest meetmepõhistest näitajatest olid aga sisendnäitajad, näiteks avaliku sektori kulutused, või väljundnäitajad, nagu toetusesaajate, projektide või toetatud meetmete arv. Seega ei saanud need näitajad moodustada usaldusväärset alust piirkondlike arengukavade taastuenergia komponendi tulemuste hindamiseks, nii et tulemustele suunatust ei saanud parandada⁵⁷.

69. Keerukust suurendab ka see, et tulemusteavet kogutakse ainult sihtvaldkondade tasandil⁵⁸. Seega ei anna sihtvaldkonda 5C määratud EAFRD projektid kõikehõlmavaid andmeid taastuenergia kohta maapiirkondades, sest mõned taastuenergiaga kaudselt seotud projektid (näiteks metsamajandamine) võivad olla liigitatud sihtvaldkonda 5C, samas kui teiste puhul võidakse leida, et need annavad sihtvaldkonda 5C teisese panuse, mistõttu neid toetatakse muude sihtvaldkondade, näiteks 2A, 3A, 6A, 6B jms all. Seetõttu kajastab teave sihtnäitaja T 16 „koguinvesteering taastuenergia tootmisse“ kohta ainult sihtvaldkonda 5C määratud projekte ega anna üldpilti kõigist taastuenergia investeeringutest maapiirkondades.

70. Teise näitaja, nimelt tulemusnäitaja R 15 „tänu toetatud projektidele toodetud taastuenergia“ eesmärk on kaasata kõik taastuenergia projektid. Komisjoni suunistes aga osutatakse, et selle näitaja andmeid peaksid koguma hindajad, kasutades selleks erinevaid

⁵⁶ Eesti, Hispaania (kogu riik, Kataloonia ja Murcia), Itaalia (Sitsiilia, Valle d’Aosta), Leedu, Saksamaa (Nordrhein-Westfalen), Taani ja Ühendkuningriik (Šotimaa).

⁵⁷ Kontrollikoja eriaruande nr 16/2017 punktid 50 ja 51.

⁵⁸ Kontrollikoja eriaruande nr 16/2017 punktid 23 ja 24.

meetodeid, nagu ELi ja liikmesriikide statistilised uuringud. Seega sõltub andmete võrreldavus ELi tasandil hindajate tehtud valikutest.

71. Kuigi komisjon avaldas üksikasjalikud suunised aruandluse ja hindamise ettevalmistamise toetamiseks, võivad ühise seire- ja hindamissüsteemi näitajate ja sihtvaldkondade omavahelised seosed tekitada hindajatele lisakoormust, mõjutada programmihindamiste kvaliteeti ja võrreldavust ning tekitada viivitusi nagu varemalt. Kui usaldusväärne järelevalve- ja hindamisteave ei ole olulisel aruandlusajal kättesaadav, võivad liikmesriigid ja komisjon kaotada võimaluse täiustada taastuenergia meetmete elluviimist.

Taastuenergia projektide loodavad võimalused maaelu arengu jaoks on tõendatud hoolimata puudujääkidest valikumenetlustes ja projektide rakendamises

72. Liikmesriigid vastutavad maaelu arengu projektide valimise eest eesmärgiga suunata maaelu arengu meetmed paremini ELi prioriteetide ning liikmesriikide eesmärkide ja strateegiate saavutamise suunas. Selleks peavad liikmesriigid kehtestama selged, asjakohased ja objektiivsed toetuskõlblikkuse ja valikukriteeriumid koos objektiivsete, õiglaste ja läbipaistvate menetlustega ning neid kohaldama⁵⁹.

73. Toetuskõlblikkuse kriteeriumid on nõuded, mida projektid peavad täitma, et vastata EAFRD toetuse saamise tingimustele. Toetuskõlblikkus tähendab siin „jah/ei“ tingimust. Liikmesriigid kehtestavad valikukriteeriumid selliste projektide prioriteediks seadmiseks, mis vastavad kõige paremini tuvastatud vajadustele ja piirkondlikes arengukavades kehtestatud eesmärkidele. Usaldusväärse finantsjuhtimise tagamiseks peaksid liikmesriigid kohaldama valikukriteeriume isegi juhtudel, kui kõigi taotluste heakskiitmiseks on piisavalt vahendeid⁶⁰. Kõnealusel juhul peaksid need eelkõige tagama selliste elujõuliste projektide valiku, mis toetavad taastuenergia kasutuselevõttu ja suurendavad maapiirkondade väärtust.

⁵⁹ Vt määruse (EL) nr 1305/2013 artikkel 49.

⁶⁰ DG AGRI, Programmitöö perioodi 2014–2020 toetuskõlblikkustingimuste ja valikukriteeriumide suuniste eelnõu („Draft guidelines on eligibility conditions and selection criteria for the programming period 2014–2020“), märts 2014.

Enamik projekte edendas taastuenergia projektide kasutuselevõttu ja maaelu arengut

74. Kontrollikoda auditeeris eri liiki ja suurusega taastuenergia projekte (vt **II lisa**). Projektide valimisse kuulusid nii investeeringud, mis tagasid kolmandatele isikutele taastuvatest energiaallikatest toodetud energia, kui ka muud investeeringud, mille kaudu toodeti energiat projekti omanike endi tarbeks.

75. Kolmanda isiku energiavarustust tagavate projektide peamine eesmärk oli mitmekesistada põllumajandus- või metsandusettevõtete sissetulekut. Mõned projektid algatasid ja neid rakendasid VKEd või mikroettevõtjad. Seda liiki edukad projektid tagasid maapiirkondade tavamajapidamistele ja üldkasutatavatele hoonetele uued ja oodatud energiateenused. Need projektid avaldasid kasulikku mõju keskkonnale, eelkõige kaugküttesüsteemide puhul, mis on tavaliselt energiatõhusamad ja tekitavad vähem heidet kui individuaalsed küttesüsteemid. Samuti löid need projektid omanikele uusi ärivõimalusi. Lisaks võimaldasid need kohalikus biomassi tarneahelas toorainet tarnivatel isikutel, peamiselt põllumajandustootjatel ja metsamaa valdajatel, mitmekesistada oma sissetulekut ja säilitada oma ettevõtte (vt **8. selgitus**).

76. Taastuenergia kasutuselevõtt eeldab ka põhjalikku kavandamist ning paigaldus- ja hooldustöid. Piirkonnas saadud oskusteave ja kogemused on väärtuslik vara piirkonna taastuenergia tootmise ja kasutamise arendamiseks ning nende kasu võib minna kaugemale algsest projekti tehtud investeeringust.

8. selgitus. Head tavad EAFRD raames rahastatavate kolmandate isikute energiavarustuse projektides

Kaugküttesüsteemid Austria maapiirkondades

Austria EAFRD toetus taastuenergiale programmitöö perioodil 2007–2013 keskendus puidupõhiste kaugküttesüsteemide edasiarendamisele.

Üks kontrollikoja külastatud projektidest oli seotud EAFRD toetusega, mis on ette nähtud mitmekesistamiseks mittepõllumajandusliku tegevuse suunas. Seda juhtis 26 osalise tööajaga põllumajandustootja kooperatiiv, mis omas ja haldas üheskoos 400 ha suurust metsa. Nad olid loonud kohaliku küttesüsteemi koos hakkpuidul töötava katlamajaga, mille võimsus oli 398 kW.

Süsteem andis aastas 580 MWh soojust kolmele külast väljaspool asuvalle hoonele: lasteaiale, hooldekodule ja kloostriale. Põllumajandustootjad käitasid küttesüsteemi ja andsid hakkpuidu tootmiseks puitu oma metsadest, kasutades peamiselt valikraiest üle jäänud halva kvaliteediga puitu, millele neil enne turgu ei olnud.

Põllumajandustootjad said projektist majanduslikku kasu: neil tekkis sissetulekuallikas nii soojusenergiast kui ka hakkpuidust. Lisaks omandasid põllumajandustootjad uusi oskusi, osaledes kaugküttesüsteeme käitavatele üksustele mõeldud kursustel.

Teisi kontrollikoja külastatud kaugküttesüsteeme, mis hõlmasid hakkpuidul töötavaid katlamaju, käitasid VKEd või mikroettevõtjad, nende energia tootmisvõimsus oli suurem ja seega toodeti soojusenergiat suuremale hulgale tarbijatele, kaasa arvatud eramajadele, kohalikele asutustele ja restoranidele. Kõigil juhtudel olid puidu või hakkpuiduga varustajad 50 km raadiuses asuvad kohalikud põllumajandustootjad või metsamaa valdajad.

77. Oma tarbeks toodetava energia projektid tõid kasu põllumajandus- või metsandusettevõtetele ja toiduainetetööstuse ettevõtetele, näiteks tänu energiavarustuskindlusele ja -sõltumatusel, energiakulude vähenemisele, finantstulemuste paranemisele või CO₂-jalajälje vähenemisele. Lisaks aitasid need kaudselt kaasa kestlikule maaelu arengule, luues töökohti ja sissetulekuvõimalusi kohalikele elanikele või aidates edendada piirkonna keskkonna olukorda (vt **9. selgitus**).

9. selgitus. Oma tarbeks toodetava taastuvenergia projektid aitavad kaudselt kaasa maaelu arengule

Toscana asuva veinimaja CO₂-jalajälje vähendamine

Kontrollikoja külastatud mitmetahulisele projektile anti toiduainete töötlemiseks mõeldud EAFRD toetust. Projekt hõlmas uue veinimaja ehitamist. Veinimaja prioriteet oli keskkonnasäästlikkus ja veinimaja arvutas välja oma toodete CO₂-jalajälje. Projekt hõlmas mitut energiatarbimise vähendamise ja taastuvenergia tootmise elementi: geotermaalelektrijaam jahutamiseks, päikeseelektrisüsteem, puidu biomassil töötav küttejagamaja ja mitu investeeringut energia salvestamiseks (päikesevalguse kogumissüsteem, ventilatsioon, aurustusjahutustorn). 2015. aastal tootis ettevõtte 68 % enda kasutatud energiast. Projekti tulemusel vähenes ka CO₂-jalajälg iga pudeli veini kohta.

Lisaks keskkonnatulemustele parandas ettevõtte oma majandustulemusi, mis võimaldas tal suurendada töötajate arvu (8 töötajalt 2011. aasta jaanuaris 20 töötajani 2016. aasta detsembris).

Põllumajandustootjate vajadustele kohandatud väikesemahulised taastuenergia projektid

Bulgaarias

Kahe Bulgaaria investimisprojekti puhul, mis viidi ellu kontrollikoja poolt külastatud väikeses põllumajandusettevõttes (12,5 ha ja 4 ha), ilmnes EAFRD rahastatud taastuenergia projektide potentsiaal, kuigi tagasihoidlikumal määral. Mõlemad projektid kasutasid fotoelektrilistest elementidest pärit elektrit niisutusumba käitamiseks mahesarapuupähklite ja -trühvite tootmiseks ning mahepuuviljade lao valgustamiseks elektriga. Mõlemad projektid viidi ellu külast väljaspool ja võrguühenduseta, nii et fotoelektrilisi seadmeid peeti ökonoomseteks ja keskkonnasäästlikeks lahendusteks, mis olid kohandatud põllumajandustootjate vajadustele. Mahesarapuupähklite ja -trühvite tootmine loob võimalusi mitte ainult põllumajandustootjatele, vaid ka piirkonnale uute ettevõtlusvõimaluste väljatöötamiseks.

Liikmesriikide valikumenetlused ei taganud aga kõige asjakohasemate projektide valimist ...

78. Liikmesriigid peavad kehtestama projektide valimiseks valikukriteeriumid, et tagada maaelu arengu finantsressursside kõige parem kasutusviis. Kontrollikoda leidis, et külastatud liikmesriigid ei järginud alati seda põhimõtet.

79. Kontrollikoda uuris programmitöö perioodi 2014–2020 valikukriteeriume ja protsesse ning leidis, et viiest külastatud liikmesriigist neli⁶¹ kasutas valikukriteeriume, mis olid teataval määral asjakohased, et tagada taastuenergia kasutuselevõttu ja kestlikku maaelu arengut edendavate projektide prioriteediks seadmine: näiteks projektid, millel eeldati olevat hea mõju sissetulekute mitmekesistamisele ja keskkonnale, kohalikul toodetud ja töödeldud tooraine (biomasskütused) kasutamisele või kohalike strateegiate arvessevõtmisele ja kohaliku elanikkonna kaasamisele. Osaliselt ohustasid neid jõupingutusi aga nõrgad valikumenetlused. Kontrollikoja hinnangul kasutasid Austria, Bulgaaria, Itaalia (Toscana) ja Prantsusmaa (Alam-Normandia, metsandusmeetmete puhul) leebet punktisüsteemi, mille miinimummäärad oli võimalik saavutada ainult ühe või paari kriteeriumi täitmisega.

⁶¹ Kõik külastatud liikmesriigid, välja arvatud Bulgaaria, kasutasid asjakohaseid kriteeriume.

... ja seetõttu valiti teatavad taastuenergia projektid, mis töid maapiirkondadele marginaalset kasu

80. Valikuprotsessi puudujäägid võivad põhjustada selliste projektide rahastamist, mis toovad majanduslikku kasu projektide omanikele, kuid avaldavad vähe mõju maapiirkondadele. Nii juhtus mõne auditi käigus külastatud projekti puhul. Finantstoetusi ei kasutatud alati töökohtade ega täiendavate ettevõtlusvõimaluste loomiseks, olemasolevate põllumajandus- või metsandusettevõtete olukorra parandamiseks ega maapiirkondade elanikele energiasteenuste osutamiseks (vt **10. selgitus**).

10. selgitus. Taastuenergia projektid, mis annavad maaelu arengule marginaalset kasu

Bulgaaria fotoelektriprojektide marginaalne kasu maapiirkondadele

Nagu on kirjeldatud **2. selgituses**, kasutas Bulgaaria programmitöö perioodil 2007–2013 enam kui 90 % oma EAFRD taastuenergia toetusest fotoelektriprojektide jaoks, hoolimata vastupidistest soovitudest ja võrgu piiratud võimsusest⁶².

Kontrollikoja külastatud kolm taastuenergia projekti Bulgaarias said EAFRD toetust mikroettevõtjate loomiseks ja arendamiseks ning mitmekesistamiseks mittepõllumajandusliku tegevuse suunas. Iga projekti raames loodi üks töökoht rajatiste hooldamiseks ja kaitsmiseks. Kõik kolm projekti sõltusid soodustariifimaksetest ega loonud muid ettevõtlusvõimalusi või teenuseid ja seega ei loonud märkimisväärset kasu maaelu arengu jaoks.

81. Kontrollikoja projektikülastused kinnitasid teatavat liiki taastuenergia projektide head mõju maaelu arengule, põhjendades EAFRD raames antavat finantstoetust. Ent võttes arvesse mitme muu taastuenergia toetuskava olemasolu, ei tohiks EAFRD toetust saada projektid, mis ei aita kaasa ühtaegu nii taastuenergia eesmärgi kui maaelu arengu üldeesmärgi täitmisele.

⁶² Energieetika peadirektoraat, „Mid-term evaluation of the Renewable Energy Directive for the European Commission“ (Euroopa Komisjoni tellitud taastuenergia direktiivi vahehindamine), aprill 2015, lk 38.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

82. ELi seadusandlusega seotud ja poliitilistes dokumentides rõhutatakse kavatsust kasutada ära taastuvenergia investeeringute võimalikku head mõju maaelu arengule. Uuringud kinnitavad, et taastuvenergia võib avaldada head mõju kestlikule maaelu arengule, kuid teatavat liiki taastuvenergia kasutuselevõttuga on seotud ka keskkonnariskid ja sotsiaal-majanduslikud riskid.

83. Kontrollikoda uuris oma auditis taastuvenergia raamistikku, keskendudes küsimusele, kuidas olid sellesse kaasatud maaelu arenguga seotud aspektid. Lisaks uuris kontrollikoda maaelu arengu poliitikaraamistikku ja selle rakendamist liikmesriikides, et hinnata, kas EAFRD taastuvenergia toetus aitas realselt kaasa kestlikule maaelu arengule.

84. Oma audititöö põhjal järeldas kontrollikoda, et taastuvenergia projektide rahastamisel on märkimisväärne potentsiaal hõlbustada kestlikku maaelu arengut, ent seni on see potentsiaal jäänud suuresti kasutamata.

85. Kontrollikoda leidis, et komisjoni ja liikmesriikide praeguses poliitikaraamistikus ei olnud taastuvenergia maaelu arengu mõõdet piisavalt arvesse võetud. Seetõttu ei olnud taastuvenergia kasutuselevõtmise võimalusi maapiirkondades piisavalt ära kasutatud. Komisjon pakkus hiljuti välja mõned taastuvenergia poliitikaraamistiku muudatused, mis võivad seda olukorda parandada (**punktid 24–31**).

1. soovitus – tulevase taastuvenergia poliitika poolt maapiirkondadele avaldatava mõju kontroll

Oma tulevase taastuvenergia poliitika kavandamisel peaksid komisjon ja liikmesriigid võtma arvesse maakogukondade ja majanduse tingimusi ja vajadusi, kaaluma poliitika võimalikku head ja halba mõju ning tagama, et poliitika tulemused oleksid maapiirkondade jaoks õiglased.

Selleks peaks komisjon koostöös liikmesriikidega välja töötama asjakohase mehhanismi, mis võiks põhineda maapiirkondadele avalduva mõju kontrollimise mehhanismil, mida kirjeldatakse 2016. aasta Cork 2.0 deklaratsiooni esimese poliitikasuuna all.

Komisjon peaks selle vahendi kasutusele võtma, kui ta konsulteerib liikmesriikidega lõimitud riiklike energia- ja kliimakavade teemal. Komisjoni tuleb kavadest teavitada 1. jaanuariks 2019 ja komisjon peaks juhendama liikmesriike selle mehhanismi kohaldamisel.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2019. aasta lõpp.

86. Komisjoni praeguses poliitikaraamistikus ega tulevase poliitikaraamistiku eelnõudes ei ole piisavalt käsitletud bioenergia kasutuselevõtmisega seotud sotsiaal-majanduslikke ja keskkonnanariske, kuigi bioenergia on kõige ilmsemalt maapiirkondadega seotud taastuvenergia liik. Taastuvenergia eesmärkide, riiklike toetuskavade ja nõrkade bioenergia säästlikkuse kriteeriumide kombinatsioon võib suurendada biomassi kasutamist energiaga seotud eesmärkidel, kuid ei anna piisavaid tagatisi selle kohta, et biomass on säästvalt sisse ostetud (**punktid 32–41**).

2. soovitus – täiustatud säästliku bioenergia raamistik

Komisjon peaks koos kaasseadusandjatega kavandama tulevase bioenergia poliitikaraamistiku nii, et see tagaks piisavad kaitsemeetmed energia tootmiseks kasutatava biomassi mittesäästliku sisseostmise eest. Raamistikus tuleks tunnistada bioenergia kasutamise suurendamise säästlikkusega seotud riske, käsitleda neid eesmärkides ja finantstoetuskavades ning tagada, et vähendatakse seonduvaid sotsiaal-majanduslikke ja keskkonnanariske.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2020.

87. Komisjon ei ole andnud selgeid suuniseid selle kohta, kuidas EAFRD taastuvenergia toetus võiks anda lisaväärtust Euroopa tasandil ja kuidas see peaks täiendama olemasolevaid ELi ja riiklike rahastamiskavu. Seetõttu võib EAFRD muutuda lihtsalt järjekordseks taastuvenergia rahastamisallikaks, mis ei tähtsusta maaelu arengut.

88. Komisjon andis liikmesriikidele põhjalikud suunised piirkondlike arengukavade koostamiseks ja rakendamiseks. Ent külastatud liikmesriigid võtsid vastu ainult väga üldise strateegilise lähenemisviisi taastuvenergia toetuse kohta, osaliselt seetõttu, et EAFRD taastuvenergia toetuse kohta ei olnud selget visiooni, ning nad ei koordineerinud piisavalt

EAFRD toetust paljude teiste ELi ja riiklike taastuenergia rahastamisallikatega võimalikult suure mõju saavutamiseks maapiirkondades. Peale selle leidis kontrollikoda, et taastuenergia meetmeid ei määratud ELi sihtvaldkondadesse järjepidevalt, mis ei näi olevat optimaalne, kuid kontrollikoda peab seda esmajoones seiret ja hindamist puudutavaks probleemiks (**punktid 49–58**).

3. soovitus – selged suunised EAFRD osa kohta taastuenergia toetuste valdkonnas

Komisjon peaks tulevase maaelu arengu poliitika kavandamisel täpsustama, mida tuleks saavutada EAFRD investeeringutega taastuenergiasse, kuidas need peaksid andma lisaväärtust maapiirkondades ja kuidas EAFRD peaks täiendama olemasolevaid ELi ja riiklike taastuenergia rahastamiskavu.

Sellega seoses peaks komisjon kasutama kontrollikoja auditi käigus saadud kogemusi seoses asjakohaste heade tavadega (vt **7.**, **8.** ja **9. selgitus**) ning OECD uuringus „Linking Renewable Energy to Rural Development“ (Taastuenergia sidumine maaelu arenguga) kirjeldatud sarnaseid kogemusi (vt **1. selgitus**).

Soovituse täitmise tähtaeg: 2018. aasta lõpp.

89. Aruannete koostamisel on ülitähtis asjakohase ja usaldusväärse seire- ja hindamisteabe kättesaadavus, et komisjon ja liikmesriigid saaksid täiustada EAFRD taastuenergia toetuse rakendamist. Hoolimata mõnest hea tava näitest puudub aga põhjalik seire- ja hindamisteave EAFRD taastuenergia projektide toetuse ja muude programmitöö perioodil 2007–2013 kättesaadavate ELi vahendite kohta (**punktid 60–65**).

90. Programmitöö perioodi 2014–2020 jaoks andis komisjon välja suunised, mis toetavad liikmesriikide aruandlust ja hindamist. Liikmesriikide erinev lähenemisviis projektide esmase ja teisese panuse määramisele ning meetmete ja projektiliikide määramisele avaldab aga halba mõju seire ja hindamiste tulemuslikkusele. Taastuenergia seisukohast tähtsatel programmitöö perioodi 2014–2020 põhinäitajatel⁶³ on piiratud teabeväärtus nende piiratud

⁶³ T16 – koguinvesteering taastuenergia tootmisse,
R15 – tänu toetatud projektidele toodetud taastuenergia.

ulatuse ja metoodikaga seotud probleemide tõttu. Liikmesriikidel oli võimalik kasutada asjakohaseid lisanäitajaid, kuid seda tegid ainult mõned. Nende piirangute tõttu peavad liikmesriikide hindajad tegema lisapingutusi ja piirangud võivad kaasa tuua ELi-ülese aruandluse ebajärjepidevuse ja viivitused (punktid 67–71).

91. Kontrollikoda rõhutas juba eriaruandes nr 16/2017⁶⁴ vajadust, et komisjon tagaks 2019. aasta täiendatud rakendamise aastaaruannetes selge ja põhjaliku teabe esitamise programmidega saavutatu kohta ning määratleks täpsemalt näitajate eri liigid 2020. aasta järgse programmitöö perioodi jaoks.

4. soovitus – lihtsam ja mõttekam seire- ja hindamisraamistik

Seoses EAFRD taastuvenergia toetusega peaks komisjon nõudma, et liikmesriigid esitaksid oma 2019. aasta täiendatud rakendusaruannetes asjakohase teabe taastuvenergia projektide programmidega saavutatu kohta. See teave peaks võimaldama komisjonil teada saada, kui suur osa EAFRD kuludest läks taastuvenergia projektidele, kui suur oli ülesseatud energiavõimsus või selliste projektidega toodetud energiahulk.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2018. aasta lõpp.

92. Liikmesriigid vastutavad oma projektivalikus ELi prioriteetide ja liikmesriikide enda prioriteetide arvestamise eest kooskõlas oma strateegiaga. Selleks peaksid nad kehtestama selged, asjakohased ja objektiivsed toetuskõlblikkuse ja valikukriteeriumid koos objektiivsete, õiglaste ja läbipaistvate menetlustega ning neid kohaldama. Komisjon on avaldanud selle kohta juhiseid, näiteks seminaride ja suuniste vormis⁶⁵.

93. Kontrollikoja külastatud projektide raames toodeti energiat projektiomanike tarbeks või kolmandate isikute varustamiseks või toetati taastuvenergia kasutuselevõtmist kaudselt

⁶⁴ Eriaruande nr 16/2017 3. ja 4. soovitus.

⁶⁵ Euroopa Komisjon, programmitöö perioodi 2014–2020 toetuskõlblikkustingimuste ja valikukriteeriumide suuniste eelnõu ja KKK („Draft Guidelines on eligibility conditions and selection criteria for the programming period 2014 – 2020 and FAQs“). Valikukriteeriumid (https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/enrd-workshop-selection-criteria-towards-more-performant-rd-policy_en).

(**punktid 74–77**). Sihtvaldkonna 5C suur eelarve koos madalate täitmismääradega (vt **punkt 48**) ja nõrgad valikumenetlused (**punktid 78 ja 79**) viitavad aga ohule, et EAFRD toetust antakse taastuenergia projektidele, mis ei too selget kasu maapiirkondadele, kus projektid asuvad, selleks et vältida sihtotstarbelise raha vabastamist.

5. soovitus – projektide parem valik, võttes arvesse lisaväärtust maapiirkondadele ja projektide nähtavust

Et leevendada sihtvaldkonna 5C suure eelarve ning madalate täitmismäärade ja nõrkade valikumenetlustega seotud riske, peaks komisjon koos liikmesriikidega tugevdama vajadust kohaldada asjakohaseid valikumenetlusi, et toetada ainult elujõulisi taastuenergia projekte, millel on ilmne kasu kestlikule maaelu arengule.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2018. aasta lõpp.

I auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige Phil WYNN OWEN, võttis käesoleva aruande vastu 10. jaanuari 2018. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president

Klaus-Heiner LEHNE

Analüüs: kas säästlikku bioenergiat käsitlev ELi raamistik leevendab piisavalt seonduvaid sotsiaal-majanduslikke ja keskkonnariske?

A1. Kontrollikoda uuris, kas (ja millisel määral) tegeletakse säästlikku bioenergiat käsitlevas ELi raamistikus 16 sotsiaal-majandusliku ja keskkonnariskiga, mis on seotud bioenergia kasutuselevõttuga.

Komisjon tegi ettepaneku praeguse säästlikku bioenergiat käsitleva raamistiku muudatuste kohta, ...

A2. Praegustes ELi õigusaktides⁶⁶ on kehtestatud biokütuste ja vedelate biokütuste säästlikkuse kriteeriumid. Alates nende kriteeriumide vastuvõtmisest 2009. aastal ja muutmisest 2015. aastal on toimunud kestev arutelu bioenergia säästlikkuse üle. Selle tulemusena esitas komisjon oma paketi „Puhas energia kõigile eurooplastele“ säästlikkuse kriteeriumid, mida kohaldataks ka muud liiki bioenergiale, näiteks tahketest ja gaasilistest biomasskütustest toodetud bioenergiale (vt **tabel A1**).

Tabel A1. Ülevaade säästlikku bioenergiat käsitleva raamistiku ettepanekust

Kavandatud säästlikkuskriteeriumid		
Säästlikkuse kriteeriumid ¹ biomasskütuste tootmise kohta		Kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriumid
põllumajanduses	metsanduses	
- teatavat liiki maalt on keelatud hankida biomassi energia tootmiseks (s.o suure bioloogilise mitmekesisuse	- teatavate metsamajandamistavade järgimiseks tuleks kehtestada seadused, seiresüsteemid ja nõuete täitmise tagamise süsteemid	- vähendatud kasvuhoonegaaside minimaalne osakaal eri liiki rajatiste puhul olenevalt nende käitamise

⁶⁶ Taastuvenergia direktiiv ja direktiiv 2009/30/EÜ. Neid direktiive muudeti 2015. aastal, et käsitleda toidupõhiste biokütuste tootmisega põhjustatava maakasutuse kaudse muutuse probleemi.

väärtusega maa, suure süsinikuvaruga maa ja turbaala)	- ELile metsa biomassi müüvad riigid või piirkonnad peavad järgima mitut LULUCF-nõuet, sealhulgas Pariisi kokkuleppe ratifitseerimine, kohustuste ja meetmete kehtestamine süsinikuvaru ja CO ₂ sidujate kaitsmiseks ja edendamiseks ning kasvuhoonegaaside heitkoguste aruandluskava kehtestamine	alguskuupäevast (vt ka punkt A4 arvestamisküsimuste kohta)
Artikli 26 lõiked 2–4	Artikli 26 lõiked 5–6	Artikli 26 lõige 7
Muud sätted, mis võivad mõjutada bioenergia säästlikkust		
Energiatõhususe nõuded	- vajadus kasutada tõhusat koostootmistehnoloogiat elektrit tootvates käitistes, mille võimsus on >= 20 MW	Artikli 26 lõige 8
Toidu- või söödakultuuride kasutamise piirmäär	- biokütuste ja vedelate biokütuste tootmiseks toidu- või söödakultuuride kasutamise piirmäär peaks olema 7 % ja 2030. aastaks tuleks seda vähendada 3,8 %-ni	Artikkel 7
Kütmise ja jahutuse taastuenergia eesmärk	- kütmiseks ja jahutamiseks kasutatava taastuenergia osakaalu tuleks igal aastal suurendada 1 %	Artikkel 23
Täiustatud biokütuste eesmärgi alla kuuluv energia	- täiustatud biokütuste eesmärgi alla kuuluva (loetletud IX lisas) energia, muud kui bioloogilist päritolu taastuvatest vedelatest ja gaasilistest transpordikütustest pärineva energia ning jäätmepõhistest fossiilkütustest ja taastuvallikatest toodetud elektrienergia minimaalne osakaal transpordikütuste koguhulgas peaks 2021. aastal olema 1,5 % ja suurenema 2030. aastaks 6,8 %-ni	Artikli 25 lõige 1

¹ Säästlikkuse kriteeriumeid kohaldatakse elektri-, soojus- ja jahutusenergiat ning kütuseid tootvatele seadmetele, mille võimsus on 20 MW või suurem (tahke biomass) ja elektrivõimsus 0,5 MW või suurem (gaasiline biomass). Liikmesriigid võivad kriteeriume kohaldada väiksema võimsusega käitiste suhtes.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

... kuid ettepaneku ulatus on piiratud, ...

A3. Säästlikkuse raamistik ei hõlma kogu ELis toodetavat ja kasutatavat biomassi. Seda kohaldatakse ainult energia tootmiseks kasutatava biomassi suhtes, mõned põllumajanduskultuurid või kasutusviisid on välja jäetud ja hõlmatud käitiste arv on piiratud.

- i) Artikli 7 lõige 1 ei hõlma põllumajanduskultuure, mis on mõeldud elektrienergia tootmiseks kasutatava biogaasi tootmiseks.

- ii) Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumid ei hõlma transpordisektoris kasutatavat biogaasi (artikli 26 lõige 7).
- iii) Neid kriteeriume kohaldatakse ainult teatud võimsust ületavatele käitistele. Tööstussektor ei ole tahke biomassi kõige suurem tarbija, sest valdavat osa sellest kasutatakse elamute kütmiseks⁶⁷. Pealegi kehtestati tahkete biomasskütuste piirmääraks 20 MW ainult hakkpuitu kasutavaid jaamu puudutavate andmete põhjal⁶⁸, kuid üle 1 MW võimsusega käitised tarbivad hakkpuiduna vaid 32 % tahkest biomassist⁶⁹. 0,5 MW piirmäär biogaasijaamade puhul tähendab, et kriteeriume võidakse kohaldada ainult väga piiratud arvu biogaasijaamade suhtes, sest põllumajanduslikku toorainet kasutavate jaamade keskmine elektrivõimsus on 450 kW⁷⁰.

... ettepanekus on kasvuhoonegaaside heitkoguste arvestamisega seotud lahendamata probleeme ...

A4. Bioenergia tootmisest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste arvutamine on probleemne ülesanne. Kõige suuremaid probleeme käsitletakse allpool. Teise taastuvenergia

⁶⁷ Statistilised andmed näitavad, et tahke biomassi tarbimine ainuüksi elamutes (välja arvatud graanulid) moodustab 39 % tahke biomassi kogutarbimisest. Sellele näitajale tuleks lisada osa graanulite tarbimisest (pidades meeles, et 65 % ELi puidugraanulitest tarbitakse elamute kütmiseks) ja muude tahkete biokütuste tarbimine (hakkpuidu, musta leelise jms väikesemahuline kasutamine) mujal kui tööstuses.

⁶⁸ ELi tasandil ei ole teada tahket biomassi kasutavate elektrijaamade arv (eriti graanuleid ja muid tahkeid biokütuseid (hakkpuidu, musta leelise jms väikesemahuline kasutamine) kasutavate jaamade arv) ega nende suurus, kuid teatavaid andmeid on hakkpuitu kasutavate jaamade kohta. Üle 20 MW hakkpuitu kasutavad jaamad moodustavad AEBIOMi 2016. aasta täisaruaande kohaselt 16 % seda materjali toorainena kasutavate jaamade koguarvust. Ainuüksi need jaamad tarbivad 75 % hakkpuidu biomassist.

⁶⁹ Euroopa biomassiühenduse 2016. aasta statistikaaruanne, lk 68 (arvutatud).

⁷⁰ Biogaasijaamade arvu ja võimsuse kohta kättesaadav teave on ELis väga piiratud. EBA 2016. aasta statistilises aruandes (lk 8) antakse põllumajanduslikku toorainet kasutavate jaamade keskmiseks elektrivõimsuseks 450 kW.

direktiivi ettepanek neid küll ei hõlma, kuid neid tuleks käsitleda komisjoni ettepanekus LULUCFi kohta.

- i) Individuaalsete käitiste tasandil: biomassi põletamisega seotud otseseid süsinikdioksiidi heitkoguseid ei võeta arvesse taastuenergia direktiivi kasvuhoonegaaside heitkoguste olelusringi hindamisel⁷¹. Sellega eeldatakse kaudselt, et tänu taimede tagasikasvule omastatakse CO₂ peaaegu kohe. See eeldus on aga väär puidu biomassi puhul, sest puude kasvamine võtab aega ja arvesse ei võeta seda, kui palju CO₂ see maa seoks ja vabastaks, kui seda ei kasutataks biomassi tootmiseks. Seda käsitletakse põhjalikumalt **selgituses A1**.
- ii) Riiklike kasvuhoonegaaside heitkoguste arvestamise tasandil: kehtivate Kyoto riiklike kasvuhoonegaaside heitkoguste arvestuseeskirjade alusel võrdub energiasektoris biomassi põletamine nulliga, eeldusel, et sellest tulenevaid süsinikuvaru muutusi võetakse heitkogustena arvesse LULUCFi⁷² sektoris. Sellega välditakse nende heitkoguste kahekordset arvestamist. Teisest küljest ei võeta LULUCFit veel täielikult arvesse ELi-sisese kasvuhoonegaaside heite vähendamise 2020. aasta eesmärgi raames, nii et biomassi põletamisel tekkivaid kasvuhoonegaaside heitkoguseid ei arvestata praegu üheski sektoris. Komisjon esitas 2016. aasta juulis ettepaneku võtta vastu määrus, milles nõutakse LULUCFi sektorist pärinevate kasvuhoonegaaside heidete ja nende gaaside sidumise lisamist 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku alates 2021. aastast⁷³.

⁷¹ Olelusringi hindamine on vahend toote või teenusesüsteemi keskkonnaaspektide süstemaatiliseks hindamiseks selle olelusringi kõigis etappides. Kahjuks ei ole olelusringi hindamise meetoditega võimalik nõuetekohaselt iseloomustada maakasutuse mõju.

⁷² LULUCF tähendab maakasutust, maakasutuse muutust ja metsandust. Põhjalikumalt selgitust vt mõistete alt.

⁷³ COM(2016) 479 final ja SWD(2016) 249 final.

Selgitus A1. Kas puidu biomassi kasutamine on CO₂-neutraalne?³²

Puidu põletamine energia tootmiseks tekitab tavaliselt rohkem CO₂ toodetud energiaühiku kohta kui fossiilkütuste põletamine.

See tähendab, et bioenergia kasulikkus keskkonnale kasvuhoonegaaside heite vähendamise näol ei saa realiseeruda biomassi kasutamise etapis (s.o biomassi põletamine energia saamiseks). Kasu tuleb tekitada hoopis biomassi tootmise ajal, kas vähendades heidet (eriti kui kasutatakse jäätmeid ja jääke, mis vabastaksid CO₂ atmosfääri, kui neid ei kogutaks energia tootmiseks) või täiendades CO₂ sidujaid (näiteks kui biomassi tootmine energia saamiseks edendab taimede kasvu, misjuhul seda nimetatakse täiendavaks biomassiks).

Teadlased on lahkarvamusel, milline on eeldatav õige aeg, mille jooksul bioenergia kasulikkus keskkonnale realiseerub (CO₂ tasuvusaeg). Lühiajaliselt võib puidujäätmete või -jääkide biomassi põletamine vähendada kasvuhoonegaaside heidet märkimisväärselt. Metsa ülestootamine energia tootmise eesmärgil suurendab aga atmosfääri CO₂-sisaldust isegi siis, kui istutatakse uusi puid, sest äsja istutatud puud ei suuda siduda sama palju CO₂ kui vanemad puud ja põletamise käigus vabanenud CO₂ sidumine võtab aega. See võib isegi pöördumatult muuta maailma kliimat ühelt stabiilselt olekult teise, kõrgema temperatuuriga olekusse (kliima murdepunktid). Mõned teadlased väidavad, et CO₂ tasuvusaeg tegelikult ei loe, peaasi, et kogu CO₂-heide lõpuks seotakse.

Muudes aruteludes viidatakse asjakohastele võrdlusstsenariumidele. Euroopa Keskkonnaameti teaduskomitee sõnul on peamine viga biomassi üldise CO₂-neutraalsuse väite juures see, et ei suudeta välja arvutada toodetava ja kasutatava biomassi hulka, mida maa toodaks, kui seda ei kasutataks bioenergia tootmiseks (vastupidine stsenaarium). Seepärast soovib komitee, et bioenergia tootmiseks kasutataks ainult täiendavat biomassi ja jäätmeid ehk biomassi, mis vastasel juhul metsas ära kõduneks. On teadlasi, kes sellega ei nõustu ja väidavad, et metsa võib bioenergia saamiseks üles töötada, sest metsa töötatakse üles ka ilma selleta.

... ja selles ei käsitleta põhjalikult bioenergia säästlikkusega seotud riske

A5. Statistilised andmed kinnitavad, et metsandusest ja põllumajandusest pärit biomassi üldine tootmine suureneb⁷⁴. Eli metsad kui CO₂-sidujad laienevad. Igal aastal nullib see

⁷⁴ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Agri-environmental_indicator_-_renewable_energy_production

suurenemine ligikaudu 10 % ELi mitte-LULUCFi kasvuhooonegaaside heidet. Kui aga bioenergia nõudlus peaks märkimisväärselt suurenema, võib see sidumisvõime väheneda ja muud säästlikkusriskid suurenedada.

A6. Analüüsi käigus leidis kontrollikoda, et teise taastuvenergia direktiivi ettepanekus sätestatud säästlikkuse raamistikus ei käsitleta täielikult kontrollikoja tuvastatud 16 sotsiaal-majanduslikku ja keskkonnariski. Teise taastuvenergia direktiivi ettepanekus käsitletakse 16 kontrollikoja tuvastatud riskist ainult kolme ja muudes õigusaktides kahte; osaliselt käsitleti veel kuut riski ja viit ei käsitletud (vt **tabelid A2 ja A3**). Peamised riskid, mida käsitletakse ainult osaliselt või ei käsitleta üldse, on järgmised:

- i) metsandustegevuse intensiivistumine (vt **tabel A2**, riskid 1(c), 2(c) ja 3(c)). Komisjon ei ole teinud ettepanekut olemasolevate vabatahtlike säästlikkuse kriteeriumide kohustuslikuks muutmise kohta. Et puuduvad siduvad standardid säästlike metsamajandamise tavade võrdse ja kõrge taseme tagamiseks⁷⁵, tugineb ettepanek ELi liikmesriikide ja ELi biomassiga varustavate kolmandate riikide vabatahtlikele algatustele (nagu „Euroopa metsad“);
- ii) põllumajandustegevuse intensiivistumine (vt **tabel A2**, riskid 1(b), 2(b) ja 3(b)). Praeguses taastuvenergia direktiivis on biokütuste säästlikkuse kriteeriumidega sõnaselgelt kehtestatud standardid maa hoidmise kohta heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes⁷⁶. See nõue on teise taastuvenergia direktiivi ettepanekust välja jäetud. Sellest tulenevalt ei ole asjakohased keskkonnastandardid kohustuslikud valdkondades, mida ei kontrollita ühise põllumajanduspoliitika raames. Samuti puuduvad sellised standardid väljastpoolt ELi sisseostetud biomassi puhul;
- iii) astmeline kasutamine (vt **tabel A3**, risk 6a). Ringmajanduse loogika kohaselt tuleks puitu hästi kasutada enne selle taaskasutamist, ringlussevõtmist ja viimaks põletamist energia

⁷⁵ Möjuhinnang SWD(2016) 418 final.

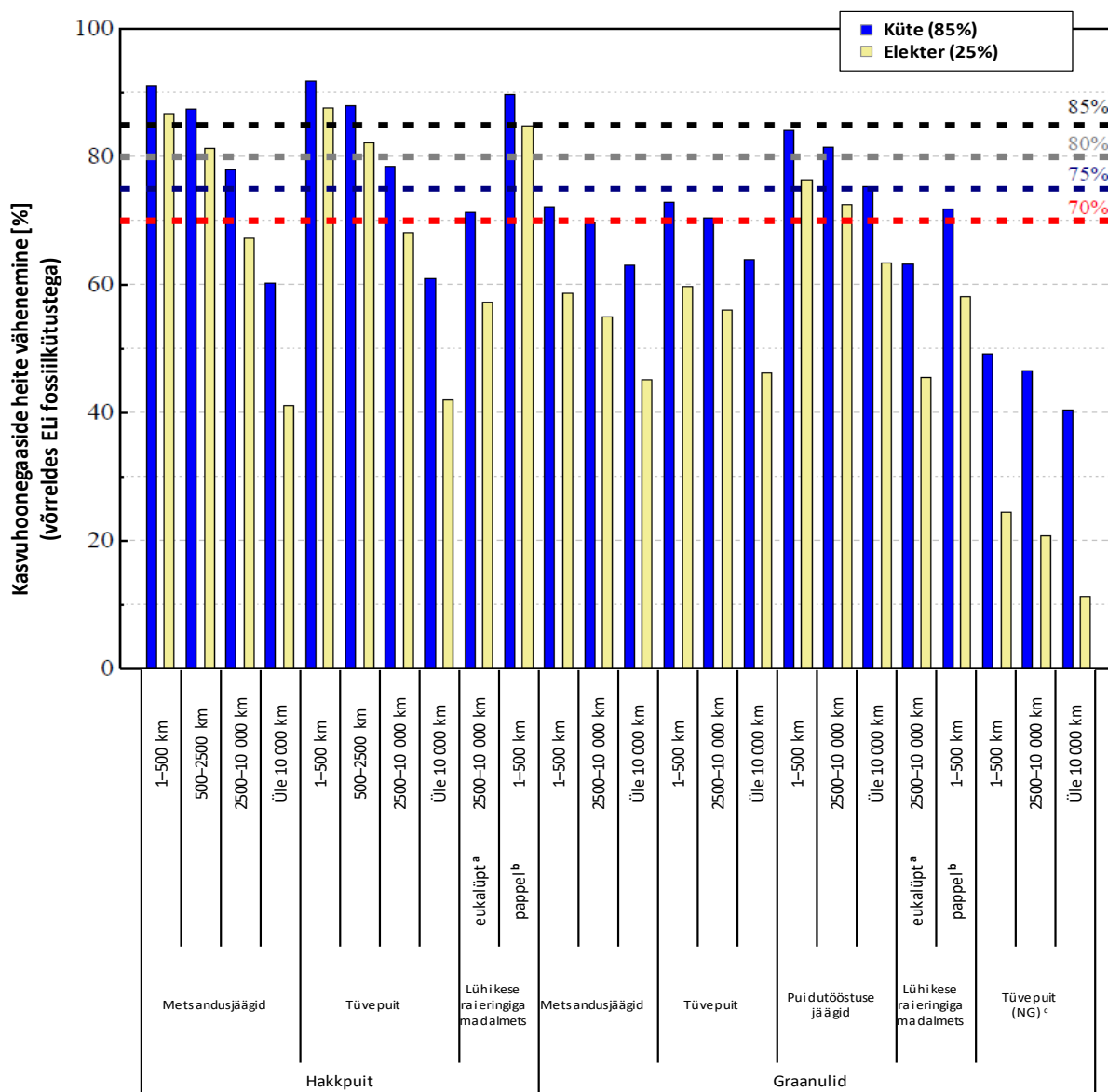
⁷⁶ Taastuvenergia direktiivi artikli 17 lõikes 6 on sätestatud, et vastavusnõudeid kohaldatakse biokütuste ja vedelate biokütuste tootmiseks kasutatava põllumajandusmaa suhtes. Mõned neist nõuetest on seotud mullakaitse, mulla orgaanilise aine ja struktuuri säilitamise, elupaikade kahjustamise ärahoidmise ja veemajandusega.

tootmise eesmärgil. Selle astmelise kasutamise põhimõtte järgi on esmatähtsad väärtuslikumad kasutusviisid ja energia tootmiseks kasutamist pooldatakse alles siis, kui muud võimalused hakkavad ammenduma. Astmelist kasutamist kohaldatakse aga ainult siis, kui see on majanduslikult mõttekas. Seda loogikat võivad moonutada jõulised poliitilised stiimulid, näiteks finantstoetused ja kaugeleulatuvad eesmärgid, millega toetatakse biomassi kasutamist taastuva energiaallikana. Komisjoni ettepanekus ei käsitleta seda riski.

A7. Taastuvenergia eesmärkide kehtestamine koos bioenergiaalaste riiklike toetuskavadega soodustab bioenergia kasutamist. See on olnud nii alates 2000. aastate algusest, eriti transpordisektoris ja elektri tootmise valdkonnas. Osa sellest biomassist imporditakse: 2015. aastal importis EL tarbitavatest graanulitest 34 % ja vedelatest biokütustest 9,5 %⁷⁷. Kontrollikoda peab riskiks seda, et piisavate kaitsemeetmete puudumisel (nõrgad säästlikkuse kriteeriumid) ergutatakse bioenergia tootmist ja kasutamist teise taastuvenergia direktiivi ettepaneku kaugeleulatuvate taastuvenergia eesmärkide ja finantsstiimulite kaudu, sest pikas plaanis võib see suurendada mittesäästliku biomassi kasutamist. Seepärast ei ole esitatud raamistik asjakohane alus maapiirkondade piisavaks kaitsmiseks tuvastatud sotsiaal-majanduslike ja keskkonnariskide eest ega maapiirkondade säästva arengu edendamise võimaluste suurendamiseks.

⁷⁷ Euroopa biomassiühenduse 2016. aasta statistikaaruanne, lk 121, 147 (arvutatud).

Joonis A1. Diagramm kasvuhoonegaaside tarneahela heite ja fossiilkütuste heite võrdlemiseks peamiste tahke biomassi kasutusviiside puhul

Märkus: näitajad ei hõlma tarneahela biogeense CO₂ põletamist, muud heidet ega sidumist, välja arvatud metaan. Näitajad põhinevad kasvuhoonegaaside heite standardväärtustel.

SRC – lühikese raieringiga madalmets.

(a) Arvutused põhinevad troopilistes piirkondades kasvatatava eukalüpti kasvuhoonegaaside andmetel.

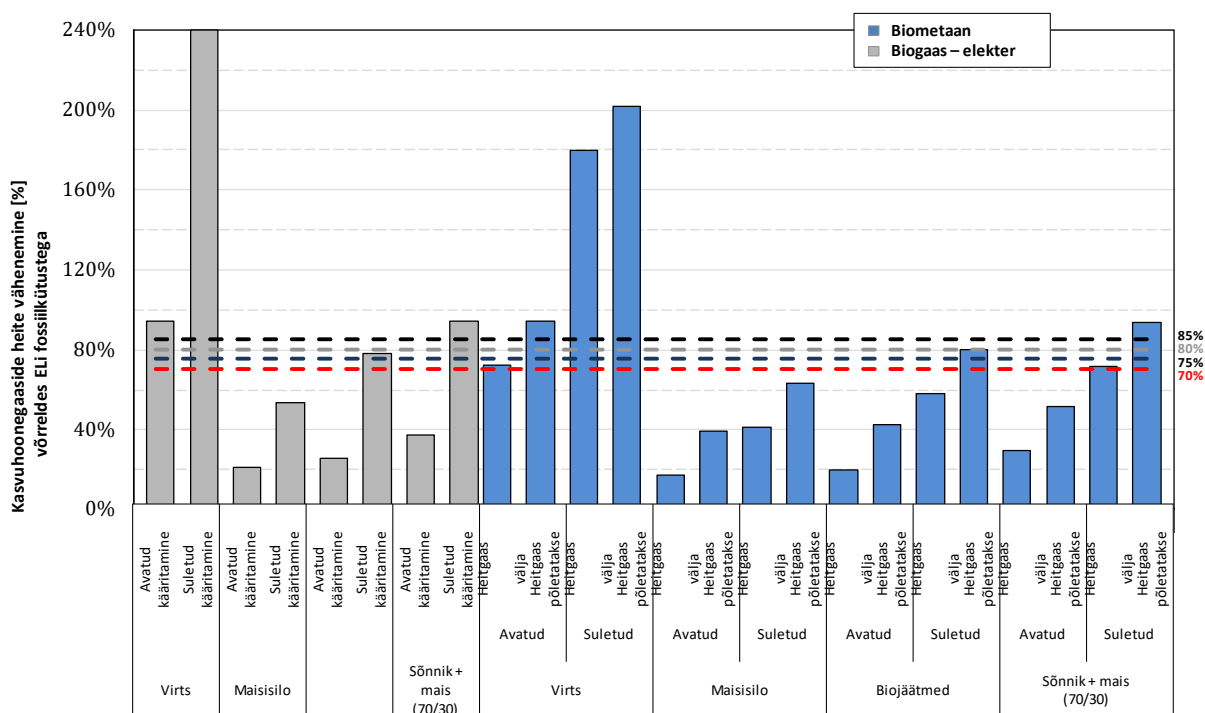
(b) Andmed põhinevad ELis ilma sünteetiliste väetisteta kasvatatava papli andmetel.

(c) Stemwood (NG) – graanulid, mille tootmiseks kasutatakse keemiatööstuse protsessidest saadava kütusena maagaasi. Kõigi teiste kasutusviiside puhul kasutatakse keemiatööstuse protsessidest saadava kütusena puitu.

Allikas: Giuntoli J, Agostini A, Edwards R, Marelli L, „Solid and gaseous bioenergy pathways: input values and GHG emissions. Calculated according to the methodology set in COM(2016) 767“ (Tahke ja gaasilise bioenergia kasutusviisid. Arvutatud dokumendis COM(2016) 767 sätestatud metoodika alusel), EUR 27 215 EN, doi:10.2790/27 486, lk 131

(<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104759/ld1a27215enn.pdf>).

Joonis A2. Diagramm kasvuhoonegaaside heite vähendamise kohta peamiste biogaasi ja biometaani kasutusviiside puhul

Märkus: näitajad ei hõlma tarneahela biogeense CO₂ põletamist, muud heidet ega sidumist, välja arvatud metaan. näitajad põhinevad kasvuhoonegaaside heite standardväärtustel. Üle 100 % näitajad pärinevad süsteemidest, kus põllumajanduse parema juhtimise arvestuspunktid on suuremad, kui on vajalik tarneahela heite korvamiseks. Näitlikustamise eesmärgil on kaasatud 70 % (märg mass) sõnnikut ja 30 % (märg mass) maisi sisaldava segu käärntamise näitajad.

Allikas: Giuntoli J, Agostini A, Edwards R, Marelli L, „Solid and gaseous bioenergy pathways: input values and GHG emissions. Calculated according to the methodology set in COM(2016) 767“ (Tahke ja gaasilise bioenergia kasutusviisid. Arvutatud dokumendis COM(2016) 767 sätestatud metoodika alusel), EUR 27 215 EN, doi:10.2790/27 486, lk 141 (kohandatud) (<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104759/ld1a27215enn.pdf>).

Tabel A2. Biomassi tootmisega seotud riskide käsitlemise ulatus

Säästlikkusega seotud riskid		Kas riski käsitletakse teise taastuenergia direktiivi ettepaneku säästlikkuse kriteeriumides või kasvuhoonegaaside vähendamise kriteeriumides?	Asjakohane ELi poliitikaraamistik	
Keskkonnariskid	(1) Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine	1(a) maakasutuse otsese muutuse tõttu (nt raadamine, kaitsealade kadu)	Jah: artikli 26 lõike 2 punktid a, b ja c; artikli 26 lõike 3 punktid b ja c; artikli 26 lõike 5 punkti a alapunktid ii, iii ja iv; artikli 26 lõike 5 punkti b alapunktid ii, iii ja iv.	ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia: linnudirektiiv 2009/147/EMÜ; elupaikade direktiiv 92/43/EMÜ; invasiivsete võõrliikide määrus (EL) nr 1143/201.
	1(b) põllumajandustavade intensiivistumise tõttu (nt põllumajanduskultuuride mitmekesisuse vähenemine)	Osaliselt käsitletakse artikli 7 lõikes 1, milles sätestatakse piirmäär toidu- ja söödakultuuride kasutamisele biokütuste, vedelate biokütuste ja transpordisektori biomasskütuste tootmiseks. Seda piirmäära aga ei kohaldata selliste põllumajanduskultuuride kasutamisele, millest toodetakse elektri tootmise eesmärgil biogaasi. Lisaks on viide vastavusnõuetele (taastuenergia direktiivi artikli 17 lõige 6) välja jäetud.	Ühine põllumajanduspoliitika: nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013; komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014; komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014.	
	1(c) metsamajandamise intensiivistumise tõttu	Osaliselt käsitletakse artikli 26 lõike 5 punkti a alapunktis iv ja punkti b alapunktis iv, kuid ei kehtestata täiendavaid säästva metsamajandamise meetmeid. Artikli 26 lõige 5 tugineb täielikult olemasolevatele õigusaktidele ja majandamiskavadele. Et puuduvad siduvad standardid säästlike metsamajandamise tavade võrdse ja kõrge taseme tagamiseks, tugineb ettepanek vabatahtlikele algatustele.	ELi metsastrateegia COM(2013) 659 final	
(2) Mulla degradatsioon	2(a) maakasutuse otsese muutuse tõttu (mis põhjustab näiteks pinnase süsinikukadu, erosiooni)	Jah: artikli 26 lõike 3 punkt a; artikli 26 lõige 4; artikli 26 lõike 5 punkti a alapunkt ii; artikli 26 lõike 5 punkti b alapunkt ii.	Ühine põllumajanduspoliitika: nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013; komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014; komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014.	
	2(b) põllumajandustegevuse intensiivistumise tõttu (mis põhjustab näiteks tihenemist, mullaviljakuse vähenemist, erosiooni)	Osaliselt käsitletud. Kaudselt ja osaliselt käsitletakse VI lisa punktis 6: kasvuhoonegaaside heite vähenemise arvutamisel võib võtta arvesse teatavat põllumajandustegevust (nt vähendatud mullaharimine või selle puudumine, parem külvikord, haljasväetistaimede kasutamine), kui mulla CO ₂ -sisalduse suurenemise kohta on usaldusväärseid ja kontrollitavaid tõendeid. Lisaks on viide vastavusnõuetele (taastuenergia direktiivi artikli 17 lõige 6) välja jäetud. Mulla degradatsiooni põhjustava põllumajandusjäätike sageduse eemaldamise kohta ei ole määratletud kaitsemeetmeid.		

Säästlikkusega seotud riskid		Kas riski käsitletakse teise taastuenergia direktiivi ettepaneku säästlikkuse kriteeriumides või kasvuhoonegaaside vähendamise kriteeriumides?	Asjakohane ELi poliitikaraamistik
	2(c) metsamajanduse intensiivistumise tõttu (mis põhjustab näiteks mullaviljakuse vähenemist metsades toitainete – metsajääkide – eemaldamise tõttu)	Osaliselt käsitletud. Artikli 26 lõige 5 sisaldab nõudeid, vähendamaks ohtu kasutada bioenergia tootmisel mittedaastlikku metsa biomassi, kuid mulla degradatsiooni põhjustava metsajääkide sageneva eemaldamise kohta ei ole kaitsemeetmeid kindlaks määratud. Ei ole kehtestatud täiendavaid säästva metsamajandamise meetmeid. Artikli 26 lõige 5 tugineb täielikult olemasolevatele õigusaktidele ja majandamiskavadele, tingimusel, et need vastavad samas artiklis sätestatud nõuetele. Et puuduvad siduvad standardid säästlike metsamajandamise tavade võrdse ja kõrge taseme tagamiseks, tugineb ettepanek vabatahtlikele algatustele.	ELi metsastrateegia COM(2013) 659 final
(3) Veepuudus ja reostus	3(a) maakasutuse muutuse tõttu (nt muutused veetasakaalus)	Jah: artikli 26 lõike 3 punkt a; artikli 26 lõige 4; artikli 26 lõike 5 punkti a alapunkt ii; artikli 26 lõike 5 punkti b alapunkt ii.	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EÜ
	3(b) põllumajandustegevuse intensiivistumise tõttu (nt niisutamine, väetamine)	Osaliselt käsitletud. Kaudselt ja osaliselt käsitletakse VI lisas: lühikese raieringiga väetamata pahlid vähendavad veidi rohkem kasvuhoonegaaside heidet kui lühikese raieringiga väetatud pahlid. Lisaks on viide vastavusnõuetele (taastuenergia direktiivi artikli 17 lõige 6) välja jäetud.	Ühine põllumajanduspoliitika: nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013; komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014; komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014.
	3(c) metsamajandamise intensiivistumise tõttu (nt muutused veetasakaalus)	Osaliselt käsitletud. Artikli 26 lõige 5 sisaldab nõudeid, vähendamaks ohtu kasutada bioenergia tootmisel mittedaastlikku metsa biomassi, kuid mulla degradatsiooni põhjustava metsajääkide sageneva eemaldamise kohta ei ole kaitsemeetmeid kindlaks määratud. Artikli 26 lõige 5 tugineb täielikult olemasolevatele õigusaktidele ja majandamiskavadele. Et puuduvad siduvad standardid säästlike metsamajandamise tavade võrdse ja kõrge taseme tagamiseks, tugineb ettepanek vabatahtlikele algatustele.	ELi metsastrateegia COM(2013) 659 final

Säästlikkusega seotud riskid		Kas riski käsitletakse teise taastuvenergia direktiivi ettepaneku säästlikkuse kriteeriumides või kasvuhoonegaaside vähendamise kriteeriumides?	Asjakohane ELi poliitikaraamistik
(4) Kasvuhoonegaaside heide	4(a) olelusingis tekkiva kasvuhoonegaaside heite tõttu, välja arvatud biogeenne CO ₂ (nt väetiste kasutamine, biomassi vedu, metaani leke biogaasijaamadest)	Osaliselt: artikli 26 lõike 7 punktid a, b ja c; artikli 26 lõike 7 punkt d. Eespool nimetatud kasvuhoonegaaside vähendamise nõuded ei hõlma aga transpordisektori jaoks toodetavat biogaasi.	Kliimapoliitika: ettepanek LULUCFi määruse kohta heitkogustega kauplemise süsteemi direktiiv 2003/87/EÜ ja direktiiv 2009/29/EÜ; jõupingutuste jagamise otsus nr 406/2009/EÜ; kütusekvaliteedi direktiiv 2009/30/EÜ; energiatõhususe direktiiv 2012/27/EL.
	4(b) kaudse mõju tõttu (nt toidukultuuride kasvatamise kõrvaletõrjumisest tingitud maakasutuse kaudne muutus, nooremad metsad)	Osaliselt käsitletakse artikli 7 lõikes 1, milles sätestatakse piirmäär toidu- ja söödakultuuride kasutamisele biokütuste, vedelate biokütuste ja transpordisektori biomasskütuste tootmiseks. Seda piirmäära ei kohaldata aga selliste põllumajanduskultuuride kasutamisele, millest toodetakse elektri tootmise eesmärgil biogaasi.	ettepanek LULUCFi määruse kohta maakasutuse kaudse muutuse direktiiv 2015/1513

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

Tabel A3. Biomassi kasutamisega seotud riskide käsitlemise ulatus

Säästlikkusega seotud riskid		Kas riski käsitletakse teise taastuvenergia direktiivi ettepaneku säästlikkuse kriteeriumides või kasvuhoonegaaside vähendamise kriteeriumides?	Asjakohane ELi poliitikaraamistik
Keskkonnariski (4) Kasvuhoonegaaside heide	4(c) biomassi põletamisel tekkiva CO ₂ -heite tõttu (biogeenne heide)	Osaliselt: artikli 26 lõike 7 punktid a, b ja c; artikli 26 lõike 7 punkt d. Eespool nimetatud kasvuhoonegaaside vähendamise nõuded ei hõlma aga transpordisektori jaoks toodetavat biogaasi. Ei käsitleta lahendamata probleeme seoses biogeensete kasvuhoonegaaside heite arvestamisega (vt punktid A1 ja A4).	Kliimapoliitika: heitkogustega kauplemise süsteemi direktiiv 2003/87/EÜ ja direktiiv 2009/29/EÜ; jõupingutuste jagamise otsus nr 406/2009/EÜ; kütusekvaliteedi direktiiv 2009/30/EÜ; energiatõhususe direktiiv 2012/27/EL.

Säästlikkusega seotud riskid		Kas riski käsitletakse teise taastuenergia direktiivi ettepaneku säästlikkuse kriteeriumides või kasvuhoonegaaside vähendamise kriteeriumides?	Asjakohane ELi poliitikaraamistik
(5) Õhusaaste	5(a) biomassi põletamise tõttu (nt peenosakesed, SO ₂ ...)	Selles ettepanekus ei käsitleta , küll aga muudes õigusaktides. Õigusaktid ei hõlma suurt hulka vanu (majapidamis)seadmeid, mis kasutavad kütmiseks biomassi.	ELi õhusaastepoliitika: ökodisaini direktiiv 2009/125/EÜ; keskmise võimsusega põletusseadmete direktiiv (EL) 2015/2193; tööstusheidete direktiiv 2010/75/EL.
	5(b) bioenergia ülejäänud olelusringi saasteainete heite tõttu (nt biomassi vedu)	Selles ettepanekus ei käsitleta , küll aga muudes õigusaktides.	Sõidukite tõhususstandardid
(6) Sotsiaal-majanduslikud riskid	6(a) Biomassi ebatõhus kasutamine (sealhulgas astmelise kasutuse põhimõtte mittekohaldamine, mitteoptimaalsed meetodid biomassi energiaks muundamisel)	Osaliselt: artikli 26 lõikes 8 käsitletakse biomassist elektri tootmise tõhusust, kuid see ei puuduta soojusenergia tootmist. Artiklit kohaldatakse ainult käitistele, mille võimsus on > 20MW. Kuna biogaasijaamad on keskmiselt palju väiksemad, kohaldatakse seda artiklit ainult vähestele biogaasijaamadale. Astmelise kasutuse põhimõtte mittekohaldamise riski ettepanekus ei käsitleta. Jäätmehierarhia põhimõtteid mainitakse artikli 7 lõikes 5, kuid ainult seoses uute lähteainete kaasamisega IX lisasse (täiustatud biokütuste tootmiseks kasutatavad lähteained).	Energiatõhususe direktiiv 2012/27/EL Jäätmete raamdirektiiv 2008/98/EÜ
	6(b) olemasolevate kasutusvaldkondadega konkureerimine (nt toiduainete tootmine, puit paberi- ja tselluloositööstuse jaoks)	Osaliselt käsitletakse artikli 7 lõikes 1, milles sätestatakse piirmäär toidu- ja söödakultuuride kasutamisele biokütuste, vedelate biokütuste ja transpordisektori biomasskütuste tootmiseks. Seda piirmäära ei kohaldata aga selliste põllumajanduskultuuride kasutamisele, millest toodetakse elektri tootmise eesmärgil biogaasi. Artikli 7 lõikes 5 tunnustatakse, et uute lähteainete kaasamisel IX lisasse (täiustatud biokütuste tootmise lähteained) on <i>vaja vältida märkimisväärset moonutavat mõju (kõrval)toote-, jäätme- või jäägiturgudele</i> . Ettepaneku IX lisa esitatud toote-, jäätme- või jäägiturgude võimalikku moonutamist ei mainita. IX lisasse kaasatud lähteaineid ei saa hiljem välja jätta.	

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

Auditeeritud projektide omadused

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuvenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused	
01	AT-01	2007–2013 M 121	Puidu biomassil põhinev küte põllumajandusettevõttes (talu)	36 424,57 eurot	Bioenergia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: energiatõhus küttesüsteem; peenosakeste heide puidu põletamisest • Kohalik kütusevaru: puit pärineb põllumajandusettevõtte metsast • Põllumajandusettevõtte sissetulekut ei mitmekesistata, puuduvad põllumajanduslik lisategevus ja -teenused
02	AT-02	2007–2013 M 413 (321)	Kaugküte – puidu biomass (küttevõrgu laiendamise projekt)	269 512,69 eurot	Bioenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: energiatõhus küttesüsteem; kaugküttesüsteem; peenosakeste heide puidu põletamisest • Kohalik küttevõrgu: puit pärineb katlamajast kuni 50 km kaugusel asuvatelt tarnijatelt • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine / töökohtade säilitamine põllumajandusettevõttes ja puidu tarneahelas • Kohalike energiateenuste osutamine • Kohalik kaasamine (projekt LEADER)

Projekti nr		Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused
03	AT-03	2007–2013 M 321	Kaugküte – puidu biomass, biogaas + jaotusvõrk	928 443,47 eurot	Bioenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: energiatõhus küttesüsteem; kaugküttesüsteem; peenosakeste heide puidu põletamisest; biogaasi tootmiseks kasutatava sõnniku „tootmine“ • Kohalik küttevare: puit pärineb katlamajast kuni 50 km kaugusel asumatelt tarnijatelt ja kohalik biogaasijaam • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine / töökohtade säilitamine põllumajandusettevõttes ja puidu tarneahelas • Kohalike energiateenuste osutamine
04	AT-04	2007–2013 M 413 (311)	Kaugküte – puidu biomass; põllumajandustootjate ühistu	311 865,86 eurot	Bioenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: energiatõhus küttesüsteem; kaugküttesüsteem; peenosakeste heide puidu põletamisest • Kohalik küttevare: puit pärineb katlamajast kuni 50 km kaugusel asumatelt tarnijatelt • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine / töökohtade säilitamine põllumajandusettevõtetes ja puidu tarneahelas (põllumajandusühistu) ning kütte müügi tõttu • Kohalike energiateenuste osutamine • Kohalik kaasamine (projekt LEADER)

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused
05	AT-05	2007–2013 M 311	Biogaasijaam	1 550 000,00 eurot	<p>Bioenergia</p> <p>Kolmanda isiku energiavarustus ja energia kasutamine oma tarbeks</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: koostootmine; biogaasijaamas kasutatakse peamiselt loomseid jäätmeid enda ja teistest kohalikest põllumajandusettevõtetest; biogaasi tootmiseks kasutatava sõnniku „tootmine“ • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine / töökohtade säilitamine põllumajandusettevõttes • Luuakse üks töökoht: tehniline hooldus ning raamatupidamine/finantsjuhtimine • Kütte mõttekas kasutus: kuivatusteenuste osutamine (seemned); kuiv sõnnik aiandusettevõtetele
06	AT-06	2014–2020 M 6.4.3	Fotoelektriline seade	18 065,00 eurot	<p>Päikeseenergia</p> <p>Energia kasutamine oma tarbeks</p> <ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandusettevõtte energiakulude vähendamine • Põllumajandusettevõtte sissetulekut ei mitmekesistata, puuduvad põllumajanduslik lisategevus ja -teenused

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused	
07	AT-07	2014–2020 M 4.1.1	Puidu biomassil põhinev kütte põllumajandusettevõttes	25 902,53 eurot	Bioenergia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: energiatõhus küttesüsteem; peenosakeste heide puidu põletamisest • Kohalik kütusevaru: puit pärineb kohalikest metsadest • Töökoha säilitamine ja põllumajandustegevuse (loomakasvatuse) laiendamine tänu aja- ja ruumisäästule (varem oli ruum mõeldud kütteks kasutatava heina ladustamiseks)
08	BG-01	2007–2013 M 121	Niisutuspumba fotoelektriline seade ja muud elektriseadmed; trühvliite ja sarapuupähklite mahetootmine	42 791,12 eurot	Päikeseenergia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: päikeseenergia kasutamine (võrreldes diislikütusel töötava generaatoriga, mis oleks olnud teine võimalus, sest puudub ühendus küla elektrivõrguga) • Uuendusliku tootmisega põllumajandusettevõtte rajamine: uus ettevõtte ja töökohtade loomine
09	BG-02	2007–2013 M 312	Fotoelektriline seade (mikroettevõtte)	278 112,28 eurot	Päikeseenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Luuakse mikroettevõtte: sissetulek elektri müügist (soodustariifimaksed) • Luuakse üks töökoht (peamiselt järelevalve) • Ei looda uut ettevõtet ega ettevõtlusvõimalusi ega osutata uusi teenuseid

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused	
10	BG-03	2007–2013 M 312	Fotoelektriline seade (mikroettevõtte)	277 908,78 eurot	Päikeseenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Luuakse mikroettevõtte: sissetulek elektri müügist (soodustariifimaksud) • Luuakse üks töökoht (peamiselt järelevalve) • Ei looda uut ettevõtet ega ettevõtlusvõimalusi ega osutata uusi teenuseid
11	BG-04	2007–2013 M 123	Fotoelektriline seade ja biogaasijaam (kütte tootmine); köögikombaini kasutamine oma tarbeks	3 615 358,49 eurot	Päikese- ja bioenergia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: päikeseenergial põhinev elekter, reovee käitlemine ja reoveesette mõttekas kasutamine biogaasijaamas • Ettevõtte energiakulude vähendamine • Töökohtade loomine maapiirkonnas • Turundusvõimaluste loomine kohalikele põllumajandustootjatele (põllumajandusettevõtte ja töökoha säilitamine)
12	BG-05	2014–2020 M 04,1	Fotoelektriline seade valgustuse jaoks; uus väike põllumajandusettevõtte	Projekt ei olnud auditikülastuse ajaks lõpule viidud	Päikeseenergia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: päikeseenergia kasutamine (võrreldes diislikütusel töötava generaatoriga, mis oleks olnud teine võimalus, sest puudub ühendus küla elektrivõrguga) • Uuendusliku tootmisega põllumajandusettevõtte rajamine: uus ettevõtte ja töökohtade loomine

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused	
13	BG-06	2007–2013 M 311	Fotoelektriline seade; põllumajandusettevõtte mitmekesistamine	255 764,12 eurot	Päikeseenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine (soodustariifimakse) • Luuakse üks töökoht (peamiselt järelevalve) • Ei looda uut ettevõtet ega ettevõtlusvõimalusi ega osutata uusi teenuseid
14	FR-01	2007–2013 M 121	Soojuspumba paigaldamine	49 945,00 eurot	Energiatõhususe projekt	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandustegevuse majanduslike ja keskkonnaalaste tulemuste parandamine kütuse tarbimise vähendamise kaudu põllumajandusettevõttes ja piimatootmise edendamine
15	FR-02	2007–2013 M 413 (311)	Põllumajandusettevõtte anaeroobse katla ehitamine	1 409 920,00 eurot	Bioenergia Kolmanda isiku energiavarustus ja energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: koostootmine; biogaasijaamas kasutatakse peamiselt loomseid jäätmeid enda ja teistest kohalikest põllumajandusettevõtetest; biogaasi tootmiseks kasutatava sõnniku „tootmine“ • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine / töökohtade säilitamine põllumajandusettevõttes • Luuakse üks töökoht: tehniline hooldus • Soojusenergia mõttekas kasutamine teravilja kuivatamiseks • Kohalik kaasamine (projekt LEADER)

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused	
16	FR-03	2007–2013 M 411 (121)	Fotoelektriline seade	47 500,00 eurot	Päikeseenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandusettevõtte energiakulude vähendamine • Põllumajandusettevõtte sissetulekuid ei mitmekesistata, puuduvad põllumajanduslik lisategevus ja -teenused • Kohalik kaasamine (projekt LEADER)
17	FR-04	2014–2020 M 04,3	Metsateenuste toetamine – 2. osa	13 506,00 eurot	Biomassi tootmist toetavad projektid	<ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtlusvõimalus kohalikele metsaettevõtetele
18	FR-05	2014–2020 M 08,6	Metsamaa kasutuse muutmine – 2. osa	Projekt ei olnud auditikülastuse ajaks lõpule viidud	Projektid valiti, sest auditikülastuse ajaks ei olnud alustatud perioodi 2014–2020 ühegi taastuenergia investeerimisprojektiga	
19	IT-01	2007–2013 M 311	Geotermaalelektrijaam	71 042,00 eurot	Geotermiline energia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandustegevuse ja põllumajandusturismi majanduslike ja keskkonnavalaste tulemuste parandamine CO₂-heite vähendamise ja veinimüügi suurendamise kaudu
20	IT-02	2007–2013 M 311	Fotoelektriline seade	16 570,12 eurot	Päikeseenergia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandustegevuse majanduslike ja keskkonnavalaste tulemuste parandamine fotoelektrilise seadme ja põllumajandusturismi suurendamise abil

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused	
21	IT-03	2007–2013 M 123	Geotermaalelektrijaam, biomassipõhine kütmine, fotoelektrilised paneelid ja valguse kogumise süsteem	807 500,00 eurot	Geotermiline energia, päikeseenergia, bioenergia ja energia säästmise meetodid Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: ettevõtte puude lõikamisel, kraavide, põõsaste ja metsamaa puhastamisel tekkinud jäätmete väärtuslik kasutamine; energiasääst; CO₂-jalajälje vähendamine (pudeli veini kohta) • Veinimüügi suurendamine • 12 uue töökoha loomine
22	IT-04	2007–2013 M 121	Hoone soojustamine energiasäästu eesmärgil	241 064,50 eurot	Energiatõhususe projekt (projekt kuulub projekti IT-03 alla)	<ul style="list-style-type: none"> • Energiasäästust tulenev kasu keskkonnale
23	IT-05	2007–2013 M 121	Geotermaalelektrijaam	315 022,94 eurot	Geotermiline energia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandustegevuse majanduslike ja keskkonnavalaste tulemuste parandamine CO₂-heite vähendamise ja käibe suurendamise kaudu • Geotermaalelektrijaama rajasid kaks kohalikku ettevõtet

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused	
24	IT-06	2007–2013 M 311	Fotoelektrilised paneelid, päikese soojusenergia paneelid ja biomassipõhine kütmine	32 740,20 eurot	Geotermiline energia, päikeseenergia, bioenergia Energia kasutamine oma tarbeks	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: fossiilkütusel (gaasil) töötav katlamaja asendatakse tõhusate energia tootmise süsteemidega • Toorainet (puitu) saadakse toetusesaaja enda metsamajandamise tegevusest ning oliivi- ja puuviljapuude lõikamisest • Alustatakse põllumajandusturismiga tegelemist • Töökohtade loomine (2–3 täistööaja ekvivalenti) • Taastuenergia komponente paigaldasid ainult kohalikud ettevõtted
25	LT-01	2007–2013 M 312	Hüdroelektrijaam	552 712,80 eurot	Hüdroenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine elektri müügi kaudu (soodustariifimaksud puuduvad)
26	LT-02	2007–2013 M 123	Õlegraanulite tootmine	831 500,00 eurot	Biomasskütuse tootmine	<ul style="list-style-type: none"> • Mikroettevõtte loomine maapiirkonnas • Luuakse 20 töökohta • Kasutatakse kohalikku toorainet • Taastuenergia kaitistele õlegraanulite tarnimine ei ole tulus, seetõttu minnakse üle loomade allapanutoodetele

Projekti nr	Programmitöö periood EAFRD meede	Projekti nimi ja lühikirjeldus	Projekti tegelikud kulud (terve projekt, sealhulgas mõnel juhul energiaga mitteseotud osad)	Taastuenergia liik Energiakasutuse liik	Projekti kestliku maaelu arenguga seotud omadused	
27	LT-03	2007–2013 M 312	Õlegraanulite tootmine ja kütmine	202 784,00 eurot	Bioenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnaaspektid: kahe avaliku hoone energiatõhus kütmine • Mikroettevõtte loomine maapiirkonnas • Luuakse kuus töökohta • Kasutatakse kohalikku toorainet • Taastuenergia käitistele õlegraanulite tarnimine ei ole tulus, seetõttu kaalutakse üleminekut loomade allapanuoodete tootmisele
28	LT-04	2007–2013 M 311	Hakkpuidu tootmine – vajalike seadmete hankimine (traktor, haagis, poolhaagis ja puulõhkumismasin)	85 200,00 eurot	Biomasskütuse tootmine	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine • Säilitatakse kolm olemasolevat töökohta • Traktor ja muud seadmed töötavad diislikütusel
29	LT-05	2007–2013 M 311	Tuuleturbiin põllumajandusettevõttes	404 024,00 eurot	Tuuleenergia Kolmanda isiku energiavarustus	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandusettevõtte sissetuleku mitmekesistamine elektri müügi kaudu (soodustariifimakse)

KOMISJONI VASTUSED EUROOPA KONTROLLIKOJA ERIARUANDELE

□ „TAASTUVENERGIA KESTLIKU MAAELU ARENGU EDENDAJANA: MÄRKIMISVÄÄRNE KOOSTOIMEPOTENTSIAAL, MIS ON ENAMJAOLT JÄETUD SIISKI KASUTAMATA“

KOKKUVÕTE

IV. ELi taastuvenergia direktiiviga edendatakse taastuvenergia kasutamist, seades ELi eesmärgiks sellise energia 20 % osakaalu saavutamise aastaks 2020 ning püstitades siduvad riiklikud taastuvenergia eesmärgid. Liikmesriikidel on riiklike taastuvenergia eesmärkide saavutamisel ning toetatava taastuvenergia üle otsuse langetamisel ulatuslik kaalutusõigus.

Maaelu arendamisel saab taastuvenergia kasulikkuse suurendamisega paremini tegeleda maaelu arengu poliitika raames ning seda rakendada riiklike või piirkondlike maaelu arengu kavade kaudu.

Tõenditest selgub, et praeguses taastuvenergia direktiivis kehtestatud biokütuste või vedelate biokütuste ELi säästlikkuse kriteeriumid on olnud tõhusad, aidates ära hoida ettekatsetamatuid otseseid keskkonnamõjusid. Taastuvenergia direktiivi muudeti 2015. aastal, et tegeleda ka maakasutuse kaudse muutuse ohtudega. Komisjoni ettepanekuga taastuvenergia direktiivi uuesti sõnastamiseks 2020. aasta järgse perioodi jaoks tõhustatakse ELi säästlikkuse kriteeriume, hõlmates ka soojus- ja elektrienergia sektoris kasutatavat biomassi ja biogaasi, tagades seeläbi maapiirkondadele täiendava ja piisava kaitse tuvastatud keskkonna- ja sotsiaal-majanduslike riskide eest ning maksimeerides bioenergia potentsiaali säästva arengu edendamiseks.

Lisaks sätestatakse komisjoni seadusandlikus ettepanekus maakasutuse kohta ELi 2030. aasta energia ja kliima rakenduspaketi raames (LULUCFi ettepanek) – praegu kaasotsustusmenetluses (koos 14. detsembril 2017 kaasseadusandjate vahel saavutatud esialgse kokkuleppega) – biomassi üldise jätkusuutlikkuse kaitsemeede kõigile kasutajatele, mille kohaselt tuleb ELi maismaa CO₂ sidujaid vähemalt säilitada, kui mitte suurendada („negatiivset saldot keelav eeskiri“).

Lisaks on praeguses ühises põllumajanduspoliitikas sätestatud mulla orgaanilise süsiniku kaitse põllu- ja rohumaaal. Seega on ühise põllumajanduspoliitika eesmärk kaitsta mulla orgaanilist süsinikku ning aidata seeläbi kaasa biomassi jätkusuutlikkusele piirkonnas, millele kohaldatakse ühise põllumajanduspoliitika toetusi. Tulevikus soovib komisjon muuta ühise põllumajanduspoliitika põhjalikumaks seoses ressursitõhususe, keskkonnanahoiu ja kliimameetmetega.

V. Programmiperioodi 2014–2020 käsitlevatel läbirääkimistel on komisjon aktiivselt edendanud koostoime ja vastastikuse täiendavuse loomist Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel, võttes arvesse ka olemasolevaid riiklike või teisi ELi rahastamiskavasid. Kuid rakendamisvalikud jäävad liikmesriikide vastutusele.

VI. On tõsi, et kuigi perioodi 2007–2013 alguses puudusid konkreetsed taastuvenergiaprojektide väljundnäitajad, muutusid kulude andmed kättesaadavaks pärast põllumajanduspoliitika läbivaatamist ehk „tervisekontrolli“. Lisaks sisaldas ühine seire- ja hindamisraamistik 2007–2013 taastuvenergia tootmist hõlmavat mõjunäitajat.

Programmiperioodiks 2014–2020 on ühist seire- ja hindamissüsteemi täiustatud, võttes arvesse kõigi liikmesriikide andmete kättesaadavusega seotud probleeme, süsteemi kulutõhusust ja liikmesriikide jaoks vastuvõetavat halduskoormust.

VII. Õigusraamistiku kohaselt peavad liikmesriigid lisama valikukriteeriumide kehtestamise põhimõtted oma maaelu arengu programmi, kuid tegelikud valikumenetlused ning kriteeriumid jäävad liikmesriikide pädevusse kooskõlas ühise juhtimise põhimõttega.

VIII.

Esimene taane. Komisjon nõustub soovitusel sel määral, mis puudutab komisjoni võetavaid meetmeid. Komisjon leiab, et on käsitletud tulevase taastuvenergiapoliitika väljatöötamist komisjoni ettepanekutes juhtimismääruse ning taastuvenergia direktiivi ümbersõnastamise kohta.

Praegu kaasotsustusmenetluses oleva juhtimismääruse alusel nõutavate integreeritud riiklike energia- ja kliimakavade koostamisel saavad liikmesriigid muu hulgas arvesse võtta maapiirkondade olukorda ja vajadusi.

Teine taane. Soovitusel ollakse nõus. Komisjon on seisukohal, et 2016. aasta ettepanek taastuvenergia direktiivi ümbersõnastamiseks (RED II) tugevdab oluliselt ELi säästliku bioenergia raamistikku, sealhulgas täiendavaid kaitsemeetmeid, mis aitavad vältida metsa biomassi mittesäästlikku sisseostmist.

Lisaks sätestatakse komisjoni seadusandlikus ettepanekus maakasutuse kohta ELi 2030. aasta energia ja kliima rakenduspaketi raames (LULUCFi ettepanek) – praegu kaasotsustusmenetluses (koos 14. detsembril 2017 kaasseadusandjate vahel saavutatud esialgse kokkuleppega) – biomassi üldise jätkusuutlikkuse kaitsemeede kõigile kasutajatele, mille kohaselt tuleb ELi maismaa CO₂ sidujaid vähemalt säilitada, kui mitte suurendada („negatiivset saldot keelav eeskiri“).

Nagu on lisaks kirjeldatud teatises toidutootmise ja põllumajanduse tuleviku kohta, soovib komisjon muuta ühise põllumajanduspoliitika põhjalikumaks seoses ressursitõhususe, keskkonnahoiu ja kliimameetmetega.

Kolmas taane. Komisjon on selle soovitusel ainult osaliselt nõus, sest selles etapis ei ole võimalik võtta konkreetseid kohustusi, mis on seotud seadusandlike ettepanekutega 2020. aasta järgseks perioodiks.

Komisjon hakkab analüüsima võimalusi tulevase ühise põllumajanduspoliitika tulemusele orienteerituse tugevdamiseks, saavutades ELi lisaväärtuse ning samaaegselt kajastades paremini asjaomaste piirkondade vajadusi ja püüdlusi, nagu on kirjeldatud komisjoni teatises COM(2017) 713 final.

Neljas taane. Komisjon on selle soovitusel osaliselt nõus. Soovitusel on juba rakendatud ning 2019. aasta rakendusaruanded hakkavad sisaldama vajalikku teavet.

Viies taane. Komisjon märgib, et see soovitusel on suunatud liikmesriikidele. Kuigi tegelikud valikumenetlused ja valikukriteeriumide kindlaksmääramine jäävad liikmesriikide pädevusse kooskõlas ühise juhtimise põhimõttega, jätkab komisjon püüdlusi kutsuda liikmesriike üles kohaldama asjakohaseid valikumenetlusi.

SISSEJUHATUS

12. Komisjon on juba alustanud uue uuringu ettevalmistamist, milles käsitletakse energia- ja teiste sektorite (nt transport), sealhulgas taastuvate energiaallikatega seotud toetusi. Praegu kaasotsustusmenetluses oleva energialiidu juhtimise määruse kohaselt jälgib komisjon energiasektori subsiidiume. Üksikasjalik analüüs ja tulemused on kättesaadavad järgmises energiahindade ja -kulude aruandes, mis avaldatakse 2018. aastal.

15. Komisjoni seisukoht esitatakse komisjoni vastustes eriaruandele nr 16/2017.

TÄHELEPANEKUD

25. Maaelu arengu poliitika pakub paindlikku raamistikku/vahendeid, mis võimaldab liikmesriikidel kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega ning jagatud juhtimise kontekstis otsustada, kuidas on kõige parem toetada taastuvenergia kasutamist, järgides ELi poliitikaeesmärke ning liikmesriikide/piirkondade konkreetset olukorda, potentsiaali ja vajadusi.

27.

i) Taastuenergia sidumiseks maaelu arenguga on kaks võimalust. Ühelt poolt saab ELi taastuenergiapoliitika sellise energia nõudluse tekitamisega kaudselt toetada arengut maapiirkondades, kellest saavad taastuenergia (nt tuule- või päikeseenergia kaudu) või biomassi toormaterjali (nt metsandusest ja põllumajandusest) tootjad. Teiselt poolt on taastuenergia tootmist võimalik maapiirkondades otseselt toetada maaelu arengu poliitika raamistiku alusel, mida rahastatakse ELi tasandil peamiselt Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD).

30. Maapiirkondadele avalduva mõju hindamist käsitletakse komisjoni teatises toidutootmise ja põllumajanduse tuleviku kohta (vt COM(2017) 713 final, lk 22).

Selles teatises on komisjon võtnud ülesandeks luua mehhanism maapiirkondadele avalduva mõju hindamiseks, et vaadata asjaomased poliitikameetmed järjepidevalt läbi maapiirkondade perspektiivist lähtuvalt.

Maapiirkondadele avalduva mõju hindamise konkreetse näitena võib tuua arukate külade kontseptsiooni, mida toetatakse erineva poliitika kaudu ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest, et soodustada tulevikukülade loomist, kus oleks piisavalt vahendeid konkreetsete eeliste paremaks ärakasutamiseks (vt COM(2017) 713 final, lk 21).

35. Bioenergia tootmise ja kasutamise seotud riske on analüüsitud 2016. aasta bioenergia säästlikkust käsitlevas mõjuhinnangus¹ (SWD(2016) 418 final), mis koostati taastuenergia direktiivi uuestisõnastamiseks. Biomassi tootmise süsinikdioksiidi heidet on analüüsitud ka 2016. aasta mõjuhinnangus LULUCFi määruse ettepaneku kohta (SWD(2016) 249 final)².

39. Bioenergia olemasolevad ja kavandatavad ELi säästlikkuse kriteeriumid on liikmesriikidele ja ettevõtjatele siduvad. ELi säästlikkuse kriteeriumid ei ole siduvad tingimused bioenergia viimiseks ELi turule. Ülemäärase halduskoormuse vältimiseks ei kohaldata taastuenergia II direktiivi ettepanekus kavandatud ELi säästlikkuskriteeriume ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise nõuet väikeste biomassi kasutatavate kütte- ja jahutusenergia ning elektrienergia tootmise käitiste suhtes, mille võimsus on biomassi puhul alla 20 MW ning biogaasi puhul alla 0,5 MWel.

40. Bioenergia tootmise ja kasutamise seotud riske ning vastavat ELi poliitikaraamistikku on analüüsitud bioenergia säästlikkust käsitlevas komisjoni mõjuhinnangus, mis koostati taastuenergia direktiivi uuestisõnastamiseks. Biomassi tootmise süsinikdioksiidi heidet on analüüsitud ka 2016. aasta mõjuhinnangus LULUCFi määruse kohta (SWD(2016) 249 final)³.

Taastuenergia II direktiivi vastuvõtmisel tõhustatakse ELi säästlikkuskriteeriume, et minimeerida märkimisväärseid riske, mis kaasnevad energia tootmisel kasutatava biomassi negatiivse keskkonnamõjuga. Ettepaneku eesmärk on eelkõige minimeerida kahjuliku keskkonnamõju riski, mis on seotud metsa biomassi kasvava ülestöötamisega. Lisaks nõutakse ettepanekus, et metsa biomassi ülestöötamise mõju pinnase kvaliteedile ja bioloogilisele mitmekesisusele peab olema vähendatud miinimumini. Kriteeriumide järgimist saab tõendada biomassi päritoluriigis kehtivate õigusaktidega või kui need ei ole kättesaadavad, siis tõenditega metsakinnistu tasandil. Neid kriteeriume tuleb vaadelda koos muu asjakohase ELi poliitikaga.

Lisaks hõlmab komisjoni ettepanek määruse kohta, millega nähakse ette integreerida maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandusega seotud tegevusest tuleneva kasvuhoonegaaside heite ja

¹ http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1bdc63bd-b7e9-11e6-9e3c-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF.

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0249&from=EN>.

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0249&from=EN>.

sidumise 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku (LULUCFi määrus), energia tootmiseks kasutatava biomassiga seotud heidet ning sellega sätestatakse ELi LULUCFi määruse kohase süsinikuvaru säilitamine („negatiivset saldot keelav eeskiri“).

41. Komisjoni arvates aitavad nii praegune taastuenergia direktiiv kui ka taastuenergia II direktiivi ettepanek mittedahtliku energia kasutamist piirata.

Komisjon usub, et taastuenergia II direktiivi ettepanek tõhustab oluliselt ELi säästliku bioenergia raamistikku ning aitab bioenergia kasutamisel ELis 2020. aasta järgsel perioodil tagada optimaalse kasvuhoonegaaside heite vähenemise, minimeerides samaaegselt kahjuliku keskkonnamõju riski, mis on seotud metsa biomassi kasvava ülestõtamisega. Praegu kaasotsustusmenetluses olevas komisjoni LULUCFi ettepanekus sätestatakse täiendav jätkusuutlikkuse kaitsemeede. Ettepanekuga nähakse ette Kyoto protokollis „negatiivset saldot keelava eeskirja“ edasine kehtimine ELi LULUCFi määruse kohases sektoris, mis tähendab seda, et ELi LULUCFi CO₂ sidujaid tuleb kaitsta või vähemalt säilitada.

43. Maaelu arengu poliitika põhineb ühise juhtimise ja subsidiaarsuse põhimõttel. Seega on liikmesriikide/piirkondade pädevuses määrata, kuidas saab EAFRD toetatavasse taastuenergiasse tehtavate investeeringutega kõige paremini täita maaelu arengu eesmärgid vastavalt nende konkreetsele kontekstile, potentsiaalile ja vajadustele.

44. Ülemäärase hüvitamise vältimiseks on horisontaalsetes riigiabi eeskirjades, eriti üldise grupierandi määruses (EL) nr 651/2014 (vt 7. osa) ning keskkonna- ja energeetikaalase riigiabi suunistes 2014–2020 sätestatud abi ülemmäärad ja muud tingimused.

Komisjoni ühine vastus punktidele 45 ja 46.

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide valdkondlikud eesmärgid on kavatselt seotud laiemal tasandil ning ei hõlma omavahel seotud aspektide üksikuid osi (näiteks ainult taastuenergia kasutamine). Kuid sihtnäitaja T16 kajastab hästi EAFRD raames taastuenergia tootmise kavandatavaid investeeringuid (sihtvaldkond 5C, vt ka punkt 68).

48. Komisjon ei jaga seisukohta, et taastuenergia valdkonnas programmide rakendamise seotud märkimisväärsed viivitused on tingitud raskustest sihtvaldkondade programmitöö kavandamisel. Need viivitused on muu hulgas tingitud ajast, mida liikmesriigid vajavad projektikonkursside algatamiseks ja projektide valimiseks, samuti käsil olevate investeerimisprojektide realiseerimiseks.

50. Komisjon on välja andnud ulatuslikke strateegilise programmitöö juhendeid, milles antakse liikmesriikidele juhiseid usaldusväärse sekkumisloogika kujundamisel ELi prioriteetide ja eesmärkide (näiteks taastuenergia eesmärk) ning maaelu arengu eesmärkide saavutamiseks vastavalt liikmesriikide/piirkondade konkreetsele kontekstile, potentsiaalile ja vajadustele. Kõnealune sekkumisloogika (asjakohaste eesmärkide valik, sihtide seadmine, asjakohaste meetmete kombineerimine, vastavate vahendite eraldamine jne) on sätestatud maaelu arengu programmides ning komisjon hindab seda põhjalikult programmidega seotud läbirääkimiste käigus.

Taastuenergia tootmise ja kasutamise soodustamine on vaid üks Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi paljudest eesmärkidest. Liikmesriigid võivad otsustada toetada taastuenergia kasutamist maaelu arengu programmides erinevate instrumentide kaudu. Mitmesuguste Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ning muude rahastamisvahendite koordineerimine on sätestatud partnerluslepingutes, mida hindab komisjon.

51. Finantsvajaduste kvantitatiivsed näitajad on kajastatud asjakohastele meetmetele eraldatud eelarves ning asjakohaste näitajate kohta kehtestatud sihtväärtustes. Kuid komisjon tunnistab, et kindlaksmääratud vajaduste ja strateegilise lähenemise vaheline seos vajab edasist täiustamist.

5. selgitus. Muudatused seoses maaelu arengu programmides sätestatud taastuvenergia rahastamise esialgse lähenemisviisiga

Esimene taane.

Bulgaaria puhul võeti programmitöö perioodil 2007–2013 rakendamise käigus saadud õppetunde, sh suuremat veamäära ning finantskorrektsioone arvesse käesoleval programmitöö perioodil. Perioodi 2014–2020 maaelu arengu programmi puhul on Bulgaaria otsustanud toetada ainult neid projekte, mis on seotud põllumajandusettevõttes omatarbeks tootmisega, et vähendada võimalikke tulevasi vigu.

Teine taane.

Eelarveeraldisi võidakse programmitöö perioodil kohandada erinevatel põhjustel. Prantsusmaal (Alam-Normandias) vähendati taastuvenergia eesmärkide toetamiseks ette nähtud EAFRD vahendeid, sest piirkond otsustas muuta mõne projekti rahastamisallikaid, kuigi neid projekte kavatseti algselt rahastada EFARD vahenditest. Kavandatud muudatuste põhjendused edastati komisjonile enne muudatuste tegemist. Muudatused sisaldasid puidupõhise energiatootmise ning katelde kasutamise seotud kavade rahastamise viimist riikliku rahastamise alla keskkonna- ja energiajuhtimise ameti (ADEME) vahenditest ning biogaasi projektide (anaeroobne kääritamine) toetamist kapitalimaksete või pangatagatiste kaudu Normandia arenguameti (ADN) abiga.

52. EAFRD kohase strateegilise kavandamisega soovitakse pigem saavutada eri vajaduste ja eesmärkide vaheline tasakaal, mitte rakendada maapiirkondades taastuvenergia täielikku strateegiat.

Eelarveeraldiste muudatused (näiteks Alam-Normandia maaelu arengu programmi puhul) peavad olema programmimuudatuste taotlemisel põhjendatud. Rohkem kui 50 % muudatuse tegemine sihtvaldkonna kvantifitseeritud eesmärgis, nt oluliste eelarvemuudatuste kaudu, nõuab programmi strateegia muutmist, mille üle komisjon otsustab rakendusaktidega vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 11 lõikele a.

54. Partnerluslepingute ja asjaomaste programmidega seotud läbirääkimistel on komisjon aktiivselt edendanud koostöö ja vastastikuse täiendavuse loomist Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel, võttes arvesse ka olemasolevaid riiklikke või teisi ELi rahastamiskavasid. Kuid rakendamisvalikud jäävad liikmesriikide vastutusele.

Komisjoni ühine vastus punktidele 56 ja 57.

Strateegilise programmitöö raames saavad liikmesriigid valida, millist sihtvaldkonda nad peavad erimeetmega seotud programmitöös kõige asjakohasemaks kooskõlas meetme erieesmärgiga. Seetõttu on loogiline, et üks meede võib esineda erinevate sihtvaldkondade all. Lisaks peegeldab teisese mõju mõiste mitme maaelu arengu meetme erinevat olemust, sest sageli ei teeni meede vaid üht eesmärki.

6. selgitus. Taastuvenergia projektide määramine erinevatesse sihtvaldkondadesse

Esimene taane.

Meetmete määramine maaelu arengu programmide erinevatesse sihtvaldkondadesse kajastab ka meetme eeldatavate tulemuste kvantitatiivseid näitajaid, mis võivad olla programmide puhul erinevad. Meetmed määratakse sihtvaldkondadesse vastavalt nende põhimõjule, samas kui teisene mõju ei ole selle otsuse puhul määrava tähtsusega.

Teine taane.

Ka Rumeenia ja Bulgaaria maaelu arengu programmide võrdlemisel on märgata eesmärkide erinevat tähtsust. Bulgaaria peab taastuvenergia omatarbeks tootmist meetme põhieesmärgiks ning paigutab selle seetõttu sihtvaldkonna 5C alla. Rumeenia maaelu arengu programmis on olukord

tõepoolest teine selles mõttes, et ainult projektid, mis sisaldavad oma tarbeks taastuenergiasse tehtavaid investeeringuid, olid kavandatud andma otsese panuse sihtvaldkonda 5C, samas kui teised meetmed, mis olid kavandatud sihtvaldkonnadesse 2A, 3A, 6A ja 6B, avaldasid nende arvates sihtvaldkonnale 5C ainult teisest mõju. Üheks näiteks on väikesed taristuobjektid, sealhulgas investeeringud taastuenergiasse ja energiasäästmisse, mida loetakse peamisteks maapiirkondade kohaliku arengu edendajateks ning mis on seetõttu paigutatud sihtvaldkonna 6B alla.

61. On tõsi, et kuigi perioodi 2007–2013 alguses puudusid konkreetsed taastuenergiaprojektide väljundnäitajad, sisaldas ühine seire- ja hindamisraamistik 2007–2013 programmi hindamise näitajat, mis viitas selgesõnaliselt taastuenergia tootmisele. Mõjunäitajas nr 7 *panus võitlusse kliimamuutuse vastu* käsitleti taastuenergia tootmise kasvu mõõtmise kaudu (taastuenergia tootmise kvantitatiivne ja kvalitatiivne muutus, mida seostatakse EAFRD kaudu rahastatava sekkumisega).

62. Komisjon juhendab liikmesriike seoses seiret ja näitajaid käsitleva aruandlusega, et nad suudaksid paremini täita oma seirekohustusi. Komisjon hindab liikmesriikide esitatud andmete kvaliteeti. Kuid kõnealuste andmete usaldusväärsuse eest vastutavad liikmesriikide asutused.

63. Kuna taastuenergia kasutamist käsitlevad projektid on hajutatud eri meetmete vahel ning enne „tervisekontrolli“ puudus üks ja ainus väljundnäitaja, on põhjaliku teabe saamine keeruline. Kuid punkti 61 vastuses viidatud mõjunäitaja annab mõningast teavet taastuenergia investeeringute toetuse võimaliku tõhususe kohta.

Arvestades, et taastuenergia võeti uue eesmärgina kasutusele alles „tervisekontrolli“ ajal, kui programmid olid juba käivitunud, oli maaelu arengu programmi väljatöötamise eelhindamistes kasutatud taastuenergiaga seotud teave piiratud.

65. Järelhindamistes pidid kõik liikmesriigid/piirkonnad vastama konkreetsele hindamisküsimusele, mis oli otseselt seotud taastuenergiaga. Komisjon andis juhiseid (mis ei ole siduvad). Kuid järelhindamiste sisu sõltub konkreetse maaelu arengu programmi sisust, mis kajastab liikmesriikide tehtud poliitikavalikuid. Kui maaelu arengu programmis on taastuenergiale vähe tähelepanu pööratud, on ka hindamises teemat vähe käsitletud.

Komisjoni ühine vastus punktidele 68 ja 69.

Maaelu arengu programmide raamistikus on oodatavad tulemused ja vastavad sihid seatud eesmärkide (st sihtvaldkondade) tasandil, mitte aga individuaalsete meetmete tasandil.

Maaelu arengu programmide tõhusust ja tulemuslikkust hinnatakse laiendatud hindamiste kaudu, mille puhul ühise seire- ja hindamissüsteemi näitajad on ainult vahend, mida täiendab muu teave. Ühiste näitajate määramisel tuli arvesse võtta kõigi liikmesriikide andmete kättesaadavusega seotud probleeme, süsteemi kulutõhusust ja liikmesriikide jaoks vastuvõetavat halduskoormust. Komisjon leiab, et täiendavad programmispetsiifilised näitajad võivad olla abiks programmide hindamisel, kuigi need ei pruugi alati vastata „tulemusnäitaja“ määratlusele.

70. Komisjoni suunistes „Maaelu arengu programmi tulemuste hindamine: kuidas valmistuda hindamise aruandluseks 2017. aastal“ soovitakse 11. lisas (punkt 76) erinevaid andmeallikaid, näiteks toetusesaajate taotlused ja maksetaotlused, riiklik/piirkondlik statistika, energiavarustuse ja seireüksuste andmed, Eurostat – energiastatistika. „Uuringud/sihtrühmad“ on samuti märgitud ühe võimaliku andmeallikana – viimasena muude võimalike eespool osutatud andmeallikate pikas nimekirjas (https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/guidelines-assessment-rdp-results-how-prepare-reporting-evaluation-2017_en).

Juhime tähelepanu, et komisjoni suunised on mittesiduvad dokumendid. Juhiste eesmärk on parandada liikmesriikide vastutusel olevate hindamiste kvaliteeti ja võrreldavust.

71. Maaelu arengu programmide raames võivad mitu meetet aidata saavutada eesmärgile vastavaid tulemusi. Sellistele tulemustele saab hinnangu anda üksnes hindamiste kaudu. Komisjon tunnistab, et seeläbi võib tekkida halduskoormuse oht, kuid soovib saavutada kulude ja eeliste vahelise asjakohase tasakaalu. Mis puudutab väidetavat võrreldavuse puudumist, mis on tingitud programmi eripäradest (näiteks programmiomastest lisanäitajatest), vaadeldakse maaelu arengu programmi individuaalses hindamises sama programmi mõju ja tulemusi ning seda saab kasutada näitena teiste maaelu arengu programmide puhul, mis ei pruugi isegi sisaldada vastavaid meetmeid.

75. Erinevad maaelu arenguga seotud meetmed aitavad paremini kasutada taastuvenergiat. Taastuvenergia tootmisse tehtavad investeeringud või metsa biomassi kasutuselevõtt energiatootmise eesmärgil on vaid kaks võimalust.

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond toetab ka taastuvenergia projekte kohalike arengustrateegiade kaudu, mida toetatakse maapiirkondade majanduse arendamise meetmete ühendamise (LEADER) raames. Sellised kogukondlikult juhitud kohalikud arengualgatused aitavad suurendada kohalikku heakskiitu ning tagada taastuvenergia projektide lisamise vastava piirkonna laiemasse säästva arengu strateegiasse.

78. Valikukriteeriumide eesmärk on tähtsustada projekte vastavalt kogu programmi eesmärkide järjestusele tuvastatud vajaduste ja potentsiaali alusel.

Liikmesriigid kehtestavad iga meetme valikukriteeriumid kooskõlas ühise juhtimise põhimõtetega ning konsulteerivad maaelu arengu programmi seirekomisjoniga (kus osalevad kõik asjaomased sidusrühmad vastavalt partnerluse põhimõttele).

79. Komisjon osaleb nendes seirekomisjonides, andes suuniseid ja tagasisidet. Tagasisides võib selgelt näidata, et piirmäärasid peetakse liiga madalaks. Selline oli näiteks maaelu arengu programmi olukord Prantsusmaal, mida külastas Euroopa Kontrollikoda.

10. selgitus. Taastuvenergia projektid, mis annavad maaelu arengule marginaalset kasu

Programmitöö perioodil 2007–2013 saadud õppetunde arvestades toetab Bulgaaria käesoleval programmiperioodil ainult oma tarbeks (põllumajandusettevõttes või muus ettevõttes) toodetavasse taastuvenergiasse tehtavaid investeeringuid.

81. Üldiselt kutsutakse liikmesriike valima EAFRDst toetuse saamiseks projekte, mis annavad olulise panuse maaelu arengusse. Kuid maaelu arengu jaoks saadava kasu hindamisel võrreldes teistest toetuskavadest rahastatavate taastuvenergiaprojektidega tuleb arvesse võtta asjaomaste EAFRDst toetatavate projektide ulatust. Loodud töökohtade arvu ning teisi ärivõimalusi ja pakutud teenuseid tuleb vaadelda asjaomases kontekstis.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

84. Komisjon nõustub, et taastuvenergiaprojektid võivad kaasa aidata kestlikule maaelu arengule, seda eriti kohalike sidusrühmade kaasamise kaudu. Kuid kas EAFRD rahastamise potentsiaali selles mõttes ära kasutatakse, jääb maaelu arengu programmide väljatöötamisel ning maaelu arengu strateegia eri eesmärkide vahelise tasakaalu leidmisel liikmesriikide/piirkondade otsustada.

85. Taastuvenergia direktiiv on üldine õigusraamistik, mis aitab edendada taastuvenergia kasutamist kogu ELis ning taastuvenergia 2020. aasta eesmärkide saavutamist. Kuigi maaelu areng on taastuvenergia kasutamise oluline eesmärk, on direktiivis antud liikmesriikidele märkimisväärne vabadus otsustada, kuidas saavutada riiklikud taastuvenergia eesmärgid, sealhulgas kuidas edendada taastuvenergia kasutamist maapiirkondades. Komisjoni ettepanekus taastuvenergia direktiivi uuestisõnastamiseks käsitletakse taastuvenergia kasutamise esilekerkivaid mudeleid ning taastuvenergia kogukondi, mille kaudu saab täiendavalt toetada taastuvenergia eeliseid maaelu arendamisel.

1. soovitus – tulevase taastuvenergia poliitika poolt maapiirkondadele avaldatava mõju kontroll

Esimene taane. Komisjon nõustub soovitusega sel määral, mil see puudutab komisjoni tegevust. Komisjon leiab, et on käsitlenud tulevase taastuvenergiapoliitika väljatöötamist oma ettepanekutes, milles vaadeldakse juhtimismäärust ning taastuvenergia direktiivi ümbersõnastamist.

Praegu kaasotsustusmenetluses oleva juhtimismääruse alusel nõutavate integreeritud riiklike energia- ja kliimakavade koostamisel saavad liikmesriigid muu hulgas arvesse võtta maapiirkondade olukorda ja vajadusi.

Teine taane. Maapiirkondadele avalduva mõju hindamist on käsitletud komisjoni teatises toidutootmise ja põllumajanduse tuleviku kohta (vt COM(2017) 713 final, lk 22).

Selles teatises on komisjon püstitanud ülesande luua mehhanism maapiirkondadele avalduva mõju hindamiseks, et vaadata asjaomased poliitikameetmed järjekindlalt läbi maapiirkondade perspektiivist lähtuvalt.

Kolmas taane. Komisjon nõustub soovitusega sel määral, et praegu kaasotsustusmenetluses olevas komisjoni ettepanekus energialiidu juhtimise määruse kohta juba sätestatakse interaktiivne dialoog liikmesriikidega, mille eesmärk on hinnata, kas nende riiklike energia- ja kliimakavade eesmärgid ja panus on piisavad Euroopa Liidu kollektiivsete eesmärkide saavutamiseks.

86. Säästliku bioenergia mõjuhindangu kohta teostatud modelleerimisest selgub asjaolu, et kuigi biomassi import peaks kasvama, jätkub energia tootmiseks kasutatava biomassi varude sisseost enamjaolt siiski riigisiselt. Vastavalt komisjoni modelleeritud 2020–2030. aasta perspektiivile jõuab nõudlus kütteks ja energiaks kasutatava biomassi järele eeldatavalt haripunkti 2025. aastaks ning väheneb veidi 2030. aastaks, mis on tingitud teistest konkurentsi pakkuvatest taastuvatest energiaallikatest ning ehitiste energiatõhususe mõjust. Pikemas perspektiivis (2050. aastaks) hakkab nõudlus biokütuse järele oluliselt kasvama, sest transpordisektoris, sealhulgas lennunduses tuleb vähendada süsinikdioksiidi heitkoguseid.

Lisaks usub komisjon, et ettepanek taastuvenergia direktiivi uuestisõnastamiseks aitab jõustada ELi säästliku bioenergia raamistikku, andes seeläbi piisavaid tagatisi, et kindlustada energiaks kasutatava biomassi säästlik tootmine ja kasutamine.

2. soovitus – täiustatud säästliku bioenergia raamistik

Komisjon on soovitusega nõus. Komisjon leiab, et ettepanek taastuvenergia direktiivi uuestisõnastamiseks (praegu kaasotsustusmenetluses) aitab vastuvõtmisel jõustada ELi säästliku bioenergia raamistikku, andes seeläbi piisavaid tagatisi, et kindlustada energiaks kasutatava biomassi säästlik tootmine ja tõhus kasutamine.

Lisaks soovitakse komisjoni ettepanekuga määruse kohta, millega nähakse ette integreerida maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandusega seotud tegevusest tuleneva kasvuhoonegaaside heite ja sidumise 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku (LULUCFi määrus) – praegu kaasotsustusmenetluses (koos 14. detsembril 2017 kaasseadusandjate vahel saavutatud esialgse kokkuleppega) – tagada, et liikmesriigid arvestavad energia tootmiseks kasutatava biomassiga seotud heidet riiklikul tasandil ning et „negatiivset saldot keelav eeskiri“ kehtib LULUCFi suhtes. Seetõttu peab komisjon kõnealust soovitust täidetuks selles osas, mis puudutab komisjoni ettepanekuid taastuvenergia II direktiivi ja LULUCFi kohta.

Lisaks sisaldab praegune ühine põllumajanduspoliitika sätteid mulla orgaanilise süsiniku kaitse kohta põllu- ja rohumaa del. Seega on ühise põllumajanduspoliitika eesmärk kaitsta mulla orgaanilist süsinikku ning aidata seeläbi kaasa biomassi jätkusuutlikkusele piirkonnas, millele kohaldatakse ühise põllumajanduspoliitika toetusi.

Nagu on kirjeldatud teatise toidutootmise ja põllumajanduse tuleviku kohta, soovib komisjon muuta ühise põllumajanduspoliitika põhjalikumaks seoses ressursitõhususe, keskkonnanahoiu ja kliimameetmetega.

87. Partnerluslepingute ja asjaomaste programmidega seotud läbirääkimistel on komisjon aktiivselt edendanud koostoime ja vastastikuse täiendavuse loomist Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel, võttes arvesse ka olemasolevaid riiklikke või teisi ELi rahastamiskavasid. Kuid rakendamisvalikud jäävad liikmesriikide vastutusele.

Taastuvenergia projektide puhul võib EAFRD olla täiesti piisav kohalike projektide toetusmehhanism, täiendades teisi olemasolevaid rahastamisallikaid. Need aitavad toetada võimalikke abisaajaid, kes ei saa toetusi teistest fondidest.

88. Strateegilise kavandamise lähenemisviisi raames saavad liikmesriigid valida, millist sihtvaldkonda nad peavad kõige asjakohasemaks erimeetmega seotud programmitöö puhul kooskõlas meetme eesmärgiga. Seetõttu on loogiline, et taastuvenergiaprojektid on esitatud erinevate sihtvaldkondade all.

3. soovitus – selged suunised EAFRD osa kohta taastuvenergia toetuste valdkonnas

Esimene taane. Komisjon on selle soovitusel ainult osaliselt nõus, sest selles etapis ei ole võimalik võtta konkreetseid kohustusi, mis on seotud seadusandlike ettepanekutega 2020. aasta järgseks perioodiks.

Komisjon hakkab analüüsima võimalusi tulevase ühise põllumajanduspoliitika tulemusele orienteerituse tugevdamiseks, saavutades Euroopa lisaväärtuse ning samaaegselt kajastades paremini asjaomaste piirkondade vajadusi ja püüdlusi, nagu on kirjeldatud komisjoni teatise COM(2017) 713 final.

Lisaks on liikmesriigid/piirkonnad parimal positsioonil, et otsustada, millised rahastamisvahendid on konkreetsetes kontekstis kõige sobivamad ning kuidas neid saaks kõige paremini kombineerida, et saavutada taastuvenergia ning maaelu arengu eesmäärke kõige kulutõhusamal viisil.

Teine taane. Komisjon nõustub selle soovitusel ja leiab, et on seda omalt poolt järginud.

Euroopa maaelu arengu võrgustiku veebisaidil on andmebaas, mis sisaldab häid tavasid, muu hulgas näiteid EAFRD toetatud taastuvenergiaprojektide ning kogukonnapõhiste lähenemisviiside kohta selles valdkonnas. Lisaks on Euroopa põllumajanduse tootlikkuse ja säästlikkuse innovatsioonipartnerluse (EIP-AGRI) raames äsja moodustatud töörühm taastuvenergia tootmise ja kasutamise võimendamiseks põllumajandusettevõtetes. Töörühma esimene koosolek toimus 21.–22. novembril 2017.

89. On tõsi, et kuigi perioodi 2007–2013 alguses puudusid konkreetset taastuvenergiaprojektide väljundnäitajad, sisaldas ühine seire- ja hindamisraamistik 2007–2013 programmi hindamise mõjunäitajat, mis hõlmab taastuvenergia tootmise kasvu. See andis mõningast teavet sõltuvalt sellest, mil määral oli kõnealust küsimust programmides käsitletud.

90. Liikmesriigid vastutavad ühise juhtimise raames maaelu arengu programmi hindamise eest.

Maaelu arengu programmide tõhusust ja tulemuslikkust hinnatakse laiendatud hindamiste kaudu, mille puhul ühise seire- ja hindamissüsteemi näitajad on ainult vahend, mida täiendab muu teave. Ühiste näitajate määramisel tuli arvesse võtta kõigi liikmesriikide andmete kättesaadavusega seotud probleeme, süsteemi kulutõhusust ja liikmesriikide jaoks vastuvõetavat halduskoormust.

Kuigi programmiomaste lisanäitajatega võib kaasneda vähem võrreldav aruandlus, peab komisjon seda vastuvõetavaks ning leiab, et sellest võib olla programmide hindamisel abi.

91. Komisjoni suunised 2019. aastal kasutusele võetavate rakendamise täiustatud aastaaruannete kohta on praegu koostamisel.

Vastavalt 2020. aasta järgset perioodi käsitlevale arutelule keskendub komisjon võimaluste analüüsimisele, kuidas parandada ühise põllumajanduspoliitika tulemuslikkuse mõõtmist tervikuna. Nähakse ette tõhusam ühise põllumajanduspoliitika rakendamise mudel, mis keskendub tulemustele. Selleks tuleb kinnitusprotsess kohandada tulemuspõhise poliitika nõuetele, sealhulgas välja töötada ja rakendada veenvaid ja mõõdetavaid näitajaid ning usaldusväärset tulemuslikkuse jälgimist ja aruandlust.

4. soovitus – lihtsam ja mõttekam seire- ja hindamisraamistik

Komisjon on selle soovitusel osaliselt nõus. Soovitus on juba rakendatud seoses taastuvenergiade tegevuste kulutusi käsitlevate andmete ning toetatud projektide kaudu toodetud taastuvenergiaga. 2019. aastal kasutusele võetavad rakendamise täiustatud aastaaruanded sisaldavad seda teavet.

Kuid komisjonil puuduvad volitused, et nõuda liikmesriikidelt nendes aruannetes teabe esitamist, mida neil ei olnud kohustuslik koguda programmiperioodi alguses (näiteks teavet paigaldatud energiavõimsuse kohta).

93. Praegusel programmiperioodil kehtib programmi tasandil nn „n+3“ reegel, et võimaldada EAFRD rahastamise täielikku ärakasutamist vastavalt asjaomastes maaelu arengu programmides sätestatud eesmärkidele. Sellega püütakse vähendada ohtu, et EAFRD toetus antakse ilma, et sellest oleks selget kasu, samas kui valikumenetlusi saab programmiperioodi kestel kohandada kooskõlas jagatud juhtimise ja partnerluse põhimõttega.

5. soovitus – projektide parem valik, võttes arvesse lisaväärtust maapiirkondadele ja projektide nähtavust

Komisjon märgib, et see soovitus on suunatud liikmesriikidele. Kuigi tegelikud valikumenetlused ja valikukriteeriumide kindlaksmääramine jäävad liikmesriikide pädevusse kooskõlas ühise juhtimise põhimõttega, jätkab komisjon püüdlusi kutsuda liikmesriike üles kohaldama asjakohaseid valikumenetlusi.

Sündmus	Kuupäev
Auditiplaani vastuvõtmine / auditi algus	10.11.2016
Aruande projekti ametlik saatmine komisjonile (või mõnele teisele auditeeritavale)	13.11.2017
Aruande lõplik vastuvõtmine peale ärakuulamismenetlust	10.1.2018
Komisjoni (või mõne teise auditeeritava) vastuste saamine kõigis keeltes	7.2.2018

Taastuvatest energiaallikatest toodetud energia ulatuslikum tarbimine on otsustava tähtsusega, vähendamaks ELi kasvuhoonegaaside heidet ning sõltuvust fossiilkütustest ja imporditavast energiast, parandades seega liidu energiavarustuskindlust. Lisaks võib taastuenergia mängida olulist rolli maapiirkondade kestliku arengu edendamisel. Auditiga leiti, et taastuenergia poliitikal ja kestliku maaelu arengu hõlbustamiseks mõeldud vahenditel on koostoimepotentsiaali, ent kokkuvõttes on koostoime jäänud saavutamata. ELi taastuenergia poliitikas ei ole piisavalt selgelt määratletud tingimused taastuenergia edukaks seostamiseks maaelu arenguga. Maaelu arenguks ettenähtud sihtotstarbelised vahendid võivad olla ELi ja riikide taastuenergia eesmärkide saavutamise seisukohast küll olulised, ent liikmesriigid ei seadnud alati prioriteediks neid taastuenergia projekte, mis võiksid kestlikule maaelu arengule kaasa aidata.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Väljaannete talitus

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel +352 4398-1

Päringud: eca.europa.eu/et/Pages/ContactForm.aspx
Veebisait: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors

©Euroopa Liit, 2018

Euroopa Liidu autoriõiguste alla mittekuuluvate fotode või muu materjali kasutamiseks või reprodutseerimiseks tuleb taotleda luba otse autoriõiguste valdajalt.